

**Helyi
Esélyegyenlőségi
Program**

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata

2023-2028

Tartalom

Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP)	3
Bevezetés	3
A település bemutatása	3
Értékeink, küldetésünk	14
Célok.....	17
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE).....	18
1. Jogszabályi háttér bemutatása	18
2. Stratégiai környezet bemutatása	18
3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége	22
4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység.....	49
5. A nők helyzete, esélyegyenlősége	72
6. Az idősek helyzete, esélyegyenlősége.....	80
7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége	84
8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása	108
9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága.....	111
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT).....	112
1. A HEP IT részletei.....	112
A helyzetelemzés megállapításainak összegzése	112
Jövőképünk	113
2. Összegző táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)	114
3. Megvalósítás	124
3.1 A megvalósítás előkészítése	124
3.2 A megvalósítás folyamata	124
3.3 Monitoring és visszacsatolás	126
3.4 Nyilvánosság.....	126
3.5 Kötelezettségek és felelősség	126
3.6 Érvényesülés, módosítás.....	127
4. Elfogadás módja és dátuma	128

Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP)

Bevezetés

Összhangban az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló **2021.06.30-án módosított 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet alapján megjelent Belügyminisztérium „Módszertani útmutató a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szempontjaihoz és a program felülvizsgálatához” c. dokumentum szerint átdolgozva**, Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata Esélyegyenlőségi Programban rögzíti az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat.

Az önkormányzat vállalja, hogy az elkészült és elfogadott Esélyegyenlőségi Programmal összehangolja a település más dokumentumait¹, valamint az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények működtetését. Vállalja továbbá, hogy az Esélyegyenlőségi Program elkészítése során bevonja partneri kapcsolatrendszerét, különös tekintettel a köznevelés állami és nem állami intézményfenntartóira.

Jelen helyzetelemzés az Esélyegyenlőségi Program megalapozását szolgálja.

A település bemutatása

Salgótarján, Nógrád vármegye székhelyeként, közigazgatási, gazdasági, oktatási és innovációs központ. A magyarországi funkcionális városhierarchia 3. szintjén elhelyezkedő középváros, azonban térségi szerepeit tekintve egyértelműen túlmutat szűkebb környezetén.

A város elnevezése a Salgó és a Tarján nevek összetételéből keletkezett. A Salgó a közeli Salgó várra utal, amely név a salgó (ragyogó, fényes) melléknévből származik. A Tarján ótörök eredetű szó, jelentése fejedelem, alkirály. A honfoglaló magyar törzsek egyikének a neve volt.

Salgótarjánban együtt lüktet a múlt és a jelen, az évszázadok forrnak itt egybe: a XX. század közepének tudatos városépítése következtében kinőtt modern város betontömbjei békés szimbiózisban élnek a várost körülölelő természeti környezet különleges világával.

1. Földrajzi elhelyezkedése, megközelítése, helye a településhálózatban

Az Észak-magyarországi régióban fekvő Salgótarján a szlovák határ közvetlen közelében, a Karancs, Medves-vidék és Zagyva-völgy kistájakat érintve, a Karancs-, a Cserhát és a Medves-hegység találkozásánál, a Tarján-patak és a Zagyva vízgyűjtőjének két szűk völgyében fekszik, melyek „Y” alakot formáznak.

A városközpont völgyben fekvő részei a 230–240 méteres, további lakott területei pedig a 220–500 méteres tengerszint feletti magasságon helyezkednek el. A közigazgatásilag a városhoz tartozó Salgóbánya a település legmagasabban fekvő, lakott területe 500 méter magasan.

Közúton a 21-es főúton (2×2 sáv), illetve a 22-es főúton (2×1 sáv), vasúton pedig a MÁV 81-es Hatvan–Somoskőújfalu vasúti fővonalán közelíthető meg a város.

Településünk Budapesttől körülbelül 110 kilométeres távolságra fekszik. Leggyorsabban közúton, az M3-as autópályán és a 21-es főúton érhető el.

Salgótarján fekvése lehetőséget biztosít a szomszédos Szlovákiával történő, aktív gazdasági és infrastrukturális kapcsolattartásra. Ennek megfelelően városunk a határon átnyúló

¹ Költségvetési koncepció, Gazdasági program, Szolgáltatástervezési koncepció, Településfejlesztési stratégia, Településrendezési terv, Településszerkezeti terv, Településfejlesztési koncepció

Neogradiensis Eurorégió legerősebb magyarországi fejlődési pólusa, meghatározó térszervező erővel bíró, teljes értékű funkcióval rendelkező település.

A 29 települést magában foglaló Salgótarjáni járásban a székhelytelepülésen kívüli 28 település községi jogállású, amely kiemelt szerepet kölcsönöz a központnak.

2. Természeti adottságai

2.1. Fekvése

Salgótarján területét az Északi-középhegység nagytáján belül 2 középtáj (Cserhát-vidék és Észak-Magyarországi-medencék) és 5 kistáj (Központi-Cserhát, Karancs, Litke-Etesidomság, Zagyvavölgy Medves-vidék) tagolja. A település területét a várostól északkeleti irányban elterülő Medves-hegy bazalttakarójától a Tarján-patak völgye választja el. A vulkanizmus következtében három térség, a Somoskő-Salgó, a Karancs és Salgótarján keleti széle és a Nagy-Salgó rendelkezik kiemelkedő környezeti értékkel.

2.2. Éghajlati adottságok

Salgótarján és környékének éghajlatára a kisebb mértékű kontinentalitás jellemző. Az enyhe, csapadékos, mérsékelt nyárban, szabályos csapadékeloszlásban az atlanti hatás, a hideg télben, korányári csapadékcúcsban a kontinentális légtömegek, a száraz, forró nyárban, őszi-téli esőben, enyhe télben a földközi tengeri légtömegek hatása nyilvánul meg.

Az évi középhőmérséklet 1–2 °C-kal elmarad a 10 °C-os országos átlagtól. A sokévi csapadéérték Salgótarjánban 584 mm. A vidék uralkodó szele az északnyugati, a keleti lejtőkön gyakori az északkeleti. A napsütéses órák száma évi átlagban 1600–1850.

2.3. Vízrajza, növény- és állatvilága

A Karancs-Medves hegység vízrajzi jelentősége nagy, mivel a Duna-Tisza közötti vízvásztó a Cserhát felől itt halad át. A Salgótarján melletti vízvásztó az Ipoly és a Zagyva folyók között osztja meg a lefolyó vizeket. A Medves déli lábánál ered a Zagyva. A Karancs hegy keleti oldalán, Somoskőújfalunál található az a vízvásztó, melytől északra az Ipolyhoz tartozó Füleki-patak, délre a Tarján-patak folyik. A körzet igen gazdag forrásokban.

A város alatt húzódó rétegvízrendszerből nyerik az ivóvizet, amelyet a Pécskő oldalán található víztározó medencénél tisztítanak és tárolnak.

A város közigazgatási területe növényföldrajzi szempontból a Pannónia flóratartomány Északi-középhegység flóraidékéhez tartozik. A vidék állatvilága faunagenetikailag egy körzetbe tartozik a Mátra és a Bükk hegységeivel.

2.4. Védett természeti területek

Salgótarján közigazgatási területére esik a Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet, amely a Bükki Nemzeti Park Igazgatósága alá tartozik. A tájvédelmi körzeten belül jelentős az erdőterületek aránya. A város környékén 2 db NATURA 2000 terület is található, a Gortvavölgy, és a Salgó. A szomszédos településekkel közös határvonalak mentén pedig a nemzeti ökológiai hálózat részét képező természeti területek fekszenek.

2.5. Tájhasználat

Az elmúlt 200 év alatt bekövetkezett változások hatására kialakultak a ma is jellemző városi elemek, miközben az egykori erdőterületek városi területek közé szorultak be. A domboldalakon külterületi lakott helyek jelentek meg a bányászathoz kötődően, amelyek a bányászat befejeztét követően is megmaradtak. A települési térség déli határáról gazdasági területek kísérik a település egész hosszát.

A térségben kiemelt szerepet játszik a vízbázisvédelem, mivel klímaérzékenység szempontjából a nagyon érzékeny kategóriába tartozik a terület.

Salgótarján kulturális hagyományai, építészeti és településképi öröksége, továbbá a kapcsolódó községek természetközeli, vonzó vidéki hangulata és a környék táji és természeti értékei alapot adhatnak a turizmus fejlesztésére. Azonban ehhez a minőségi szálláshelyek és

átfogó, turisztikai célú marketing tevékenységre van szükség. Az adottságok révén a természetközeli és kulturális turizmus a jövőben hatékony fejlesztési lehetőséggé válhat a helyi gazdaság számára, a potenciális beruházások és fejlesztések során azonban a városi és természeti tájba illő, környezetbarát és energiahatékony szempontok figyelembe vétele elengedhetetlen.

3. Salgótarján társadalmi jellegzetességei

3.1. Demográfia, népesség

Salgótarján Nógrád vármegye legnagyobb lélekszámú települése, népességét tekintve Szekszárd után a második legkisebb megyeszékhely Magyarországon.

Történeti visszatekintés:

A XIX. század közepén a falu népessége mintegy 800 fő volt, a mai Salgótarján területén fekvő falvak együttes lélekszáma pedig mintegy 3500. A település és környéke elsődlegesen a szénbányászat, majd az ahhoz kapcsolódó ipar fejlődésével indult jelentős gyarapodásnak. Salgótarján az 1870-es években átlépte az 5 ezer fős határt, 1940 körül lakóinak száma már 30 ezer fő körül alakult. A szomszédos, később hozzácsatolt települések hasonló ütemben gyarapodtak. A II. világháború rövid időre megakasztotta a fejlődést. Salgótarján jogilag 1950, ténylegesen 1952 óta Nógrád vármegye székhelye. Ennek idehelyezése és az ipar erőteljes fejlesztése újabb lendületet adott a népességnövekedésnek, újabb három évtizeden át folyamatos és jelentős volt. 1980 körül laktak a legtöbb Salgótarjánban, ekkor a város népessége (beleértve az időközben hozzácsatolt településeket is) kevéssel meghaladta a 46 ezer főt. Azóta azonban – az országos tendenciákkal párhuzamosan – a népesség folyamatosan csökken. Csupán a 2011. évi népszámlálás korrekciója jelentett kisebb kiugrást. A csökkenés mértékéről elmondható az is, hogy ugyan irányában hasonló a járási, vármegyei és országos változásokhoz képest, de a mértéke mindegyiket jelentősen meghaladja, azaz Salgótarján népessége gyorsabban és erőteljesebben csökken.

1. számú táblázat - Lakónépesség száma az év végén		
Év	Fő (TS 001)	Változás
2017	34 124	98,55%
2018	33 579	98,40%
2019	32 982	98,22%
2020	32 304	97,94%
2021	31 484	97,46%
2022	31 223	99,17%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Salgótarján lakónépessége 2022. október 1-jén 31 312 fő volt.

Az alábbi, 2. számú táblázat mutatja az állandó lakosság összetételét nemek és korcsoportok szerint. Megvizsgálva az adatokat azt láthatjuk, hogy a nők népességen belüli aránya közel 6% kal nagyobb (53,01%) a férfiakénál (46,99%). Az általános tendenciáknak megfelelően az tapasztalható, hogy a 17 év alatti korosztályban, valamint a munkaerő piaci szempontból aktív korú férfiak aránya még magasabb valamivel a nőkéénél, ami az életkor növekedésével fokozatosan megfordul. Az alábbi táblázatban jól látható, hogy a 65 év feletti körében a nők 5 102 fős létszáma már jelentősen meghaladja a férfiakét (2 998 fő).

2. számú táblázat - Állandó népesség összetétele nemek és korcsoportok szerint (2020)

Korcsoport	Fő			Az állandó népességből a megfelelő korcsoportú nők és férfiak aránya (%)	
	Férfiak	Nők	Összesen (TS 003)	Férfiak (TS 005)	Nők (TS 007)
Állandó népesség száma (férfiak TS 004, nők TS 006)	16 076	18 133	34209	46,99%	53,01%
0-2 évesek (összes száma TS 008, aránya TS 009)			824	2,41%	
0-14 éves (férfiak TS 010, aránya TS 011; nők TS 012, aránya TS 013)	2 077	1 952	4029	6,07%	5,71%
15-17 éves (férfiak TS 014, aránya TS 015; nők TS 016, aránya TS 017)	511	447	958	1,49%	1,31%
18-59 éves (férfiak TS 018, aránya TS 019; nők TS 020, aránya TS 021)	9 404	9 332	18736	27,49%	27,28%
60-64 éves (férfiak TS 022, aránya TS 023; nők TS 024, aránya TS 025)	1 086	1 300	2386	3,17%	3,80%
65 év feletti (férfiak TS 026, aránya TS 027; nők TS 028, aránya TS 029)	2 998	5 102	8100	8,76%	14,91%

Forrás: TelR, KSH-TSTAR

Egy adott társadalom vagy település öregedési indexe a 65 év feletti lakosok, valamint a 0-14 éves korú lakónépesség össztársadalmon belüli átlagát adják. Egyrésről az európai társadalmak jelentős hányada, így köztük a magyar társadalom is öregedő társadalom. Az egészségügyi ellátó rendszer fejlettségének köszönhetően, a 65 év feletti lakónépesség folyamatosan növekszik.

Az alacsony születési számok és jelentős elvándorlás miatt Salgótarján lakossága rohamosan elöregszik. Ugyan még a középkorúak jelentik a legnagyobb részét a lakosságnak, de az elvándorlásnak következményeként a számuk folyamatosan csökken, továbbá az elvándorlás és az alacsony születési szám miatt a fiatal és gyermekkorúak aránya is zsugorodik, míg az időskorúak száma folyamatosan nő, kiváltképp a nők körében. Az öregedési index (3. számú táblázat) 2021. évi adata már súlyos problémáról árulkodik.

Különösen az idős korosztály esetében kiemelendő az aktív időskor minél további fenntartása, mivel az alacsony termékenység és a javuló életésélyek következtében a salgótarjáni népesség korösszetételét – az általános tendenciának megfelelően – továbbra is az öregedési folyamat jellemzi. A fiatalok külföldre vándorlásának következtében az időseket az elmagányosodás, a társas kapcsolatok hiánya is fenyegeti. Ennek kompenzálásához egyre inkább felértékelődik a szociális ellátórendszer szerepe, valamint az idősek minőségi életvitelét támogató civil és egyéb fenntartású szervezetek jelenléte és működésük támogatása. Mindemellett kiemelt szerep jut az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosításának.

3. számú táblázat - Öregedési index			
Év	65 év feletti állandó lakosok száma (fő) (TS 026 és TS 028 összesen)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő) (TS 010 és TS 012 összesen)	Öregedési index % (TS 030)
2017	7 737	4 319	179,14%
2018	7 883	4 241	185,88%
2019	8 061	4 124	195,47%
2020	8 100	4 029	201,04%
2021	8 067	3 874	208,23%
2022	8 056	3 827	210,50%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

A népességsökkenés háttérében egyszerre játszanak szerepet a belföldi vándorlás (4. számú táblázat) és a természetes fogyás negatív tendenciái. A városból elvándorlók száma folyamatosan emelkedik. Példaként 2019-ben több mint 2000 fő hagyta el Salgótarját, miközben csupán alig több mint 1700 fő telepedett le a városban ugyanabban az évben. Meg kell említeni, hogy az odavándorlások száma is növekszik évről évre, de ez a változás nem képes lépést tartani az elvándorlások növekvő számával, így a vándorlási különbözet folyamatosan nő. A salgótarjáni járási adatokban inkább stagnáló folyamatokat láthatunk, de továbbra is negatív egyenleggel. Ezzel szemben Nógrád vármegye oda- és elvándorlási értékeiben elmozdulást tapasztalhatunk a kiegyenlítődés irányába, de továbbra is negatív irányú a mérleg nyelve.

Az elvándorlás iránya elsődlegesen Budapest, de az alacsony ingatlanárak miatt sokan visszatérnek, mivel megoldható a napi ingázás egy budapesti munkahely megtartásával. Továbbá az elköltözők egy része Salgótarján vonzáskörzetében lévő kistélepusuléseken létesít új lakóhelyet, megtartva vármegyeszékhelyi munkahelyét, valamint továbbra is igénybe vevői maradnak a város szolgáltatásainak és közszolgáltatásainak.

4. számú táblázat - Belföldi vándorlások	
Év	Állandó oda-, és elvándorlások különbségének 1000 állandó lakosra vetített száma (fő) (TS 031)
2017	-5,21
2018	-8,83
2019	-11,57
2020	-11,58
2021	-13,80
2022	-10,77

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

A demográfiai adatok negatív tendenciáiban kiemelkedő szerepe van a természetes szaporodásnak és fogyásnak (5. számú táblázat) is. Általánosságban elmondható, hogy a magyarországi változások is természetes fogyást mutatnak, váltakozó intenzitású, negatív irányú elmozdulással, de mind a Nógrád vármegyei, mind a salgótarjáni járási értékek jelentősen meghaladják azt. Salgótarján esetében még negatívabb kép jelenik meg, a természetes fogyás mértéke meghaladja az országos adatok kétszeresét. Ezek a negatív

demográfiai változások folyamatos erősödést mutatnak, ami várhatóan további népességcsökkenést eredményeznek.

5. számú táblázat - Természetes szaporodás	
Év	Az élve születések és halálozások különbözetének 1000 lakosra vetített száma (fő) (TS 032)
2017	-8,79
2018	-8,36
2019	-9,04
2020	-11,09
2021	-13,29
2022	-9,04

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

3.2. Nemzetiségi összetétel

Salgótarján soknemzetiségű város. A vármegyeszékhelyen megtalálhatók a roma, német, szlovák és román nemzetiség tagjai is. A 2022-es népszámlálás adatok szerint a legnagyobb számú nemzetiség a roma közösség, amely képvisellel rendelkezik a SMJV Roma Nemzetiségi Önkormányzatának keretén belül. Saját nemzetiségi képvisellel még a szlovák közösség rendelkezik Salgótarjánban (SMJV Szlovák Nemzetiségi Önkormányzata).

3.3. Vallási összetétel

A 2022-es népszámlálás adatai alapján, Salgótarjánban a lakosság kevesebb mint a fele (34,9%) kötődik valamelyik vallási felekezethez. Az elmúlt tíz év alatt a városi lakosság vallási felekezethez tartozása jelentősen csökkent, ennek egyik oka, hogy sokan nem válaszoltak. A legnagyobb vallás a városban a kereszténység, melynek legelterjedtebb formája a katolicizmus (29,6%). A katolikus egyházon belül a római katolikusok száma a legmagasabb. A városban népes protestáns közösségek is élnek, főleg reformátusok és evangélikusok. Településünkön kis létszámú zsidó közösség is él. A legutóbbi népszámlálás során jelentős volt a száma azoknak, akik vallási hovatartozásukat illetően nem kívántak válaszolni (44,5%). Felekezeten kívülinek a város lakosságának 20,8%-a vallotta magát.

3.4. Iskolai végzettség, képzettség

Salgótarjánban – a 2022-es népszámlálási adatok alapján – a legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint az érettségi végzettséggel rendelkezők éltek a legtöbben 9750 fővel. Második legnagyobb csoport az általános iskolai végzettséggel rendelkezők voltak 6413 fővel, utánuk következett a diplomás végzettséggel rendelkezők 5572 fővel, az általános iskolai végzettségűek 6413 fővel, végül az általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők 2458 fővel.

Más nógrádi járásközpontokhoz, valamint a Salgótarjáni járáshoz viszonyítva a nógrádi megyeszékhely kedvezőbb arányokkal bír, ami Salgótarján megyei és leginkább járási központi funkcióját igazolja. Ezzel szemben a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők a 15 és 59 év közötti korosztályon belüli aránya sokkal negatívabb képet mutat.

3.5. A foglalkoztatottság helyzete

Salgótarjánban a foglalkoztatottak aránya az aktív korú lakosságon belül jelentősen elmaradt az országos aránytól. A városban nyilvántartott álláskeresők többsége férfi, a nemek közti arány pedig érdemben nem változott az elmúlt 10 évben. A 180 napon túli nyilvántartott álláskeresők aránya jelentősen meghaladja az országos értékeket annak ellenére, hogy az arányuk fokozatosan csökken. Ennek oka lehet az iparszerkezet rendkívül lassú változása,

aminek következtében a munkanélküliség strukturálissá és tartóssá vált. A felsőfokú végzettségű álláskereső aránya ingadozott az elmúlt időszakban. A kisebb foglalkoztatottság kiváltó okai közé tartozik az ipari termelés csökkenése és a bányák bezárása, valamint az elavult szakképzettség. A nagyobb városoktól messzebb elhelyezkedő Salgótarjánban kevés, jelentősebb létszámot foglalkoztató üzem található, ezért a foglalkoztatásban kiemelt szerepe van az ingázásnak.

A foglalkoztatottsági adatokat a közfoglalkoztatottak is kedvező irányban befolyásolják. Az elmúlt években több ezer munkanélküli vett részt a programban, elsősorban a város zöldterületeinek, egyéb közterületeinek folyamatos fenntartásában, karbantartásában, a patakok és vízfolyások tisztításában. Az elmúlt időszakban jelentkező általános munkaerőhiánynak köszönhetően mind több álláskereső talált magának munkalehetőséget, így a közfoglalkoztatásban jórészt azok maradtak, akiket a versenyszféra nem kíván foglalkoztatni. A közfoglalkoztatás tehát leginkább a hátrányos helyzetű álláskeresők jövedelemhez jutása révén fejti ki hatását.

A Salgótarjáni Foglalkoztatási Nonprofit Kft. alapfeladata továbbra is a város foglalkoztatási gondjainak enyhítése, kiemelten a tartós munkanélküliek közfoglalkoztatásával úgy, hogy a foglalkoztatottak munkavégzésükkel elsősorban a város kommunális, szociális feladatainak ellátását segítsék.

3.6. Jövedelmi és vagyoni helyzet

A munkanélküliek magas aránya és jólképzett munkaerő alacsony száma miatt nem meglepő, hogy a jövedelmi viszonyok is elmaradnak Salgótarjánban az országos átlagtól. A szegénység számos társadalmi tényező által meghatározott, összetett jelenség. Okai között szerepelnek társadalmi és kulturális hátrányok, szocializációs hiányosságok, alacsony vagy elavult iskolai végzettség, munkanélküliség, egészségi állapot, a családok gyermekszáma, a gyermekszegénység, de a jövedelmi viszonyok mutatják meg leginkább. Az alacsony jövedelműek bevételeinek számottevő része származik a pénzbeli juttatások rendszereiből. Az inaktív emberek között nagy arányban fordulnak elő az alacsony iskolai végzettségűek, a megváltozott munkaképességűek és a romák. Városunkban, tapasztalataink szerint, a munkaerő-piacra jutás fő akadályai: az alacsony iskolázottság, a tartós munkanélküli létből fakadó motiváltsági problémák, a társadalmi előítélet jelenléte.

3.7. Települési identitást erősítő tényezők - Kulturális értékeink

Salgótarján kulturális sokszínűsége és turisztikai attrakciói elsősorban a város földrajzi adottságaiból, vármegyeszékhely szerepéből, a folyamatosan változó igényekhez való alkalmazkodás szükségességéből jött létre. A város gazdasági társadalmi erejét és egyben színességét, élhetőségét és vonzerejét is gyarapítják a kulturális, sport és művészeti élet hagyományai. Ezt a sokoldalúságot tükrözi a Salgótarjáni Értéktár is. Az Értéktár Bizottság 2023. március 20. napjáig 42 települési értéket vett fel az értéktárba. A képzőművészeti képviselteti magát legnagyobb arányban, hiszen számos szobrász, festő és zenész gazdagította a város kultúráját.

Önkormányzatunk kiemelt figyelmet fordít a közművelődési feladatok ellátására, a helyi kulturális, illetve közművelődési élet támogatására, amely nem a feladat kötelező jellegéből fakad, hanem a város fejlődése és a kultúra, a közművelődés, és általában a szellemi élet fejlesztése iránti elkötelezettségből és felelősségérzetből.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése a helyi közművelődési feladatok ellátásáról szóló 7/2020. (II.20.) önkormányzati rendeletében – a helyi társadalom, a helyi közművelődés adott állapota, igényei, és lehetőségei ismeretében – határozta meg az önkormányzat közművelődési kulturális feladatait és törekvéseit. Az elsődleges cél, hogy erősödjön a település polgárainak városi identitástudata, valamint, hogy minden társadalmi réteg számára biztosított legyen a kulturális infrastruktúra igénybevétele, és ezzel javuljon a

városlakók komfortérzete. A konkrét közművelődési feladatokat az Önkormányzat által kötött közművelődési megállapodások, valamint a közösségi színtereket működtető önkormányzati intézmények alapító okiratai, szervezeti és működési szabályzata, éves munkatervei tartalmazzák.

Az Önkormányzat kiemelt figyelmet fordít a közművelődési feladatok ellátására, a város fejlődése és a kultúra fejlesztése iránti elkötelezettségből és felelősségérzetből, ezért jelentős mértékben támogatja a helyi kulturális, illetve közművelődési életet.

Önkormányzatunk feladatának tekinti, hogy a város alapvető közművelődési, kulturális igényeihez biztosítsa az anyagi, tárgyi és személyi feltételeket, igyekszik folyamatosan korszerűsíteni az intézményhálózatot, törekszik azok gazdaságosabb fenntartására, hatékonyabb működtetésére. Figyelemmel kíséri és támogatja a közművelődésben, illetve a kulturális szférában megjelenő innovációs folyamatokat is.

Kölcsönös empátia és tolerancia kialakítását célzó és segítő közművelődési törekvéseknek eddig is tág teret biztosított Salgótarján. A város történetében a különböző kultúrák egymás mellett élése, egymást erősítő, segítő hatása hagyományokra épül, ezért továbbra is hangsúlyos feladat, ennek az állapotnak a megőrzése és a közművelődésben az egyenlő hozzáférés elvének érvényesítése.

Salgótarjánban – ha ma még nem is kellő mértékben és intenzitással – de fontos szerepet vállalnak a városban működő kisebbségi (szlovák és roma) önkormányzatok, amelyeknek egyik feladata éppen a kisebbségi kultúra és hagyományörzés feltételrendszerének, önként vállalt javítása, segítése. A közművelődési intézmények is közreműködnek, segítséget nyújtanak a kisebbségi kulturális feladatok ellátásában, elsősorban rendezvények, események, találkozók megszervezésében.

Az Önkormányzat díjmentességet biztosít a város lakóinak a nemzeti és kiemelkedő helyi ünnepek kapcsán szervezett egyes rendezvények, műsorok látogatására. Emellett számos városi programon van lehetőség a térítésmentes művelődésre, kikapcsolódásra, valamint a közösségi életbe való aktív bekapcsolódásra.

A **Balassi Bálint Könyvtár** (a továbbiakban: könyvtár), valamint a **Dornyay Béla Múzeum** (a továbbiakban: múzeum) – a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény alapján – 2013. január 1-től került az önkormányzat fenntartásába.

A vármegyei hatókörű városi könyvtár arra törekszik, hogy lehetőséget biztosítson minden használónak arra, hogy a kulturális javak megismerését, a műveltség gyarapítását, az információhoz való szabad és korlátlan hozzáférést, az önképzést egy minőségi közösségi színtérben tudja érvényesíteni. A Könyvtár látja el a városrészi fiókkönyvtár működtetését is. A fiókkönyvtárak jó része az utóbbi pár évben megújult. A Könyvtár a kiadója a Palócföld irodalmi, művészeti, közéleti folyóiratnak. A lap kiadását az Önkormányzat is támogatja. A Könyvtár működteti a Salgótarjáni Értéktárat.

A vármegyei hatókörű városi múzeum kultúráközvetítő, közművelődési tevékenységével hozzájárul az egész életen át tartó tanulás folyamatához, ezzel a Múzeumot fenntartó közösség jólétéhez és életminőségéhez. A Múzeum működteti a Bányászati Kiállítóhelyet.

Önkormányzatunk a települési önkormányzatok számára megfogalmazott közművelődési feladatok ellátását (közösségi tér biztosítása, közművelődési és közösségi művelődési tevékenység támogatása) 2018. augusztus 31-től a 100%-os önkormányzati tulajdonú, elsődlegesen közművelődési tevékenységi körrel rendelkező **REMEK Salgótarjáni Rendezvény- és Médiaközpont Nonprofit Kft**-vel (a továbbiakban: REMEK Kft.) látatja el. A REMEK Kft. a város, a térség legmeghatározóbb kulturális, ifjúsági, sportcélú feladatellátást végző társasága. A REMEK Kft. székhelyintézménye, a József Attila Művelődési és Konferencia Központ Salgótarján közművelődési, kulturális központja. Otthont ad a város több civil szervezetének, aktív közösségeinek, lehetővé teszi, hogy a

lakosság önszerveződő közösségei megfelelő rendszerességgel és időtartamban vegyék igénybe az intézmény szolgáltatásait. Az intézmény helyet ad különböző korosztálynak szóló, az egész életen át tartó tanulást támogató programoknak, ugyanakkor kultúrákövetítő helyszín is, tereivel, termeivel, eszközeivel segíti a szabadidő hasznos, értékes, kulturált eltöltését. A művelődési központ részt vesz a kulturális értékek közvetítésében, a helyi szokások ápolásában.

Az Önkormányzat – pénzügyi-gazdasági lehetőségei mértékében – prioritásként kezeli a salgótarjáni színjátszás több mint száz éves hagyományának ápolását, új előadó-művészeti értékek létrehozását, melyeknek jelenkori letéteményese a **Zenthe Ferenc Színház Nonprofit Kft.** (a továbbiakban: Színház). Művészeti tevékenységének jellege szerint egytagozatos színház (próza). A Színház az előadóművészeti államigazgatási szerv által ESZ/360 nyilvántartási számon nyilvántartásba vett, önkormányzati fenntartású kiemelt színházművészeti szervezet, amely állami közös működtetésben végzi tevékenységét. A Színház meghatározó szerepet tölt be a város és a régió kulturális, előadóművészeti életében. Hagyományos és népszerű programsorozata a Zenthe Nyár, amely Nógrád vármegye egyetlen és a térség legnagyobb nyári, szabadtéri színházi fesztiválja.

A **Salgótarjáni Néptáncművészetért Közalapítvány** és a hozzá kapcsolódó néptáncgyűttesek szerepe kiemelkedő jelentőségű a salgótarjáni néptánc-oktatásban, a néptánc-kultúra megőrzésében. Az a művészi, művészetpedagógiai és közösségi érték, amit megteremtettek, a salgótarjáni kultúrtörténet elidegeníthetetlen része, egyik tartópillére a helyi művészeti életnek.

Az Önkormányzat támogatja mindazon közösségépítő szakmai műhelyeket, amelyeknek értékmegőrző, értékközvetítő tevékenysége hozzájárul Salgótarján kulturális életének gazdagításához. A különféle kulturális vállalkozások, illetve kulturális feladatokat részben ellátó gazdasági, kereskedelmi szervezetek, gazdagíthatják a város kulturális arculatát, ezért az önkormányzat - a kölcsönös érdekek alapján – ezekkel a jövőben még szélesebb körben együtt kíván működni.

A közművelődési intézmények feladatellátását egészítik ki, a városi igényeknek és saját lehetőségeiknek megfelelően, a köznevelési, intézmények, valamint a különböző egyesületek, alapítványok, kulturális, szabadidős vállalkozások, és bizonyos tekintetben az egyházak is. Kulturális tevékenységüket és szolgáltatásaikat egyrészt saját erőből biztosítják, másrészt az önkormányzat közvetett vagy közvetlen támogatása révén.

Salgótarjánban helyet kapnak a bányászok, valamint a palóc és a nemzetiségi hagyományok is, amit a városban rendezett események és a civil élet is reprezentál. Városunkban 1995-től működik a Civil Fórum és 2003-ban alakult meg a Salgótarjáni Civil Kerekasztal, amely a helyi civil szervezetek munkájának segítése mellett, együttműködésre törekszik a város kulturális intézményeivel is.

A város civil szervezetek döntő többsége kulturális, oktatási vagy sport tevékenységgel foglalkozik, de emellett a szociális, a környezet- és természetvédelem terén is működnek civilek a városban. Azonban megjegyzendő, hogy fogynak azok az aktív közösségek, akik korábban jelentős társadalmi szerepvállalásuk mentén színesítették Salgótarján közösségi életét. A városrészi civil szervezetek „előregedőben” vannak, az utánpótlás nem megoldott. A 25-40 évesek körében nagyon gyenge a civil aktivitás, az ifjúsági korosztály (különösen a hátrányos helyzetű fiatalok) esetében pedig szinte ismeretlen a non-profit szervezetek közösségépítő munkája. Hiányos a fiatalokat érdeklő, érintő tematikákat követő formális és informális csoportok száma.

3.8. Salgótarján városrészei

Salgótarján közigazgatási területe – a városfejlesztésre vonatkozó, hatályos stratégiai dokumentumok alapján – 10 nagyobb városrészre osztható fel. Majdnem mindegyik városrész kisebb, morfológiailag, ill. funkcionálisan jól elkülöníthető városi – lakó- és/vagy egyéb

jellegű – területekből áll. Az egyes városrészek tükrözik a szerves történelmi fejlődés meghatározottságait és hagyományait, s megfelelő keretét jelentik a városfejlesztésnek is.

1. városrész: Somoskő, Eresztvény külterület, Salgóbánya, Rónafalu és Rónabánya;
2. városrész: Acélgyár és környéke, Művésztelep és Pintértelep, Zagyvaróza;
3. városrész: Beszterce-lakótelep;
4. városrész: Városközpont;
5. városrész: Kőváralja és Idegértelep;
6. városrész: Forgách-telep és Somlyóbánya;
7. városrész: Rákóczi út környéke;
8. városrész: Baglyasalja;
9. városrész: Zagyvapálfalva;
10. városrész: Külterület (Eresztvény nélkül).

4. Salgótarján gazdasági élete

4.1. Településünk gazdasági szerepköre

Salgótarján gazdasága hosszú évtizedek óta átalakulóban van. A korábbi, jellemzően nehézipari tevékenység jelentős mértékben visszaszorult, a hagyományos nagyüzemek meghatározó része bezárt, s a gazdasági élet súlypontja áthelyeződött a város déli határában található ipari parkba. A gazdaság meghatározó ágazata ma a szolgáltatási (tercier) szektor, amelynek a városi és várostérségi lakosság kiszolgálásán túl az ideérkező turisták és a szomszédos szlovákiai területeken élők igényeinek kielégítése is piacot biztosít.

Salgótarján egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem értéke 2010-től kezdve folyamatos növekedést mutat. Ugyanakkor a vásárlóerő tekintetében Salgótarján folyamatosan az országos átlag alatt maradt, jóllehet a megyében az egyik legmagasabb vásárlóerővel a Salgótarjáni járás rendelkezik.

4.2. Ipar

Salgótarján hagyományosan hazánk fontos ipari körzetének számított hosszú időn keresztül. Elsősorban a nehézipar és a bányászat volt domináns, a rendszerváltást követően azonban az ipar szerepe lecsökkent, ami komoly pénzügyi és munkaerőpiaci problémákat okozott a térségben. A városban jelentős az ipari területek aránya. A hagyományosan kialakult – acélgyár, üveggyárak ötvözetgyár, zománcipari művek – gyártelepein működő gyárak bezártak. Területük a barnamezős területek. Az elmúlt másfél évtizedben az ipari tevékenységek vontatott belső átrendeződése, a korábban kialakult, öröklött ipari szerkezet továbbélése, és az új iparágak vonzásának, megtelepedésének hiánya jellemző. Az országos átlagnál lényegesen erőteljesebb a fém- és építőipari koncentráció, melynek ugyanakkor összességében mérsékelt az értékesítési és exportképessége. Beszállítói hálózatai zömében bizonytalanok és ma már a foglalkoztatottság magas szintjét sem tudják biztosítani. Fontos eredmény az alkatrészgyártás megtelepedése (autóipar, nyomdaipar), valamint a közösségi és egyéni szolgáltatások felfutása (szépségipar). A nehéz- és építőiparnak még ma is igen jelentős a dominanciája a helyi gazdaságban, amely az egyes ágazatok foglalkoztatása szerint még jellemzőbb. Az építőipar mellett az elektronikai ipar és a vegyipar is jelentős szereppel bír. A legtöbb ipari létesítmény barnamezős terület, miközben számos zöldmezős beruházás történt a városban. Az ipari fejlődés háttéréül számos középiskolában szakképzés is folyik. A városban egy ipari park működik, a Salgótarjáni Városkapu Ipari Park, amelyet a Salgó Vagyon Kft. üzemeltet. Az ipari parkban számos vállalat működik. A városi átlagnak megfelelően nagyrészt kis- és középvállalkozás, de néhány nagyvállalat is található közöttük.

4.3. Szolgáltatások

Salgótarján gazdasági fejlődésében megfigyelhető a kereskedelem, a gazdasági szolgáltatások és az egyéb közösségi, személyi szolgáltatások területén tevékenykedő vállalkozások számának növekedése. E gazdasági ágak előretörése egyrészt a fogyasztási igények és szokások megváltozása, másrészt az átalakult gazdasági környezet miatt következett be, ugyanakkor elmarad az országos mutatóktól. A társadalmi és gazdasági szolgáltatások terén Salgótarján térségi központ, ezen belül is hagyományosan a belváros, és annak a közvetlen környéke emelhető ki. A szolgáltatások minősége ugyanakkor – a magyar középvárosi átlagszínvonalhoz viszonyítva – sok esetben fejlesztésre szorul.

A kereskedelmi üzletek összes típusának lakossági aránya meghaladja a különböző térségi átlagokat, és jelentős fejlődési potenciált rejt magában, bár nagymértékű ágazaton belüli eltéréseket takar. A kiskereskedelem vonzáskörzetébe főleg a környező kisebb falvak tartoznak, ugyanakkor a nem túl nagy távolság miatt Budapest – és bizonyos mértékig Szlovákia – képes részben elszívni a vásárlóerőt.

4.4. Turizmus

Salgótarján a **Novohrad-Nógrád Geopark** egyik kiemelt igazgatási központja és fontos turisztikai desztinációmenedzsment feladatokat lát el. Itt található az Eresztvényi Látogatóközpont, a Geocsodák Háza és a Baglyaskő-Vár Természetvédelmi Látogatóközpont. A település és környéke bővelkedik a geológiai, ipartörténeti, népművészeti, történelmi és kulturális látnivalókban, mint például a somoskői vár és bazaltorgona, a salgói vár, a Boszorkánykő, a kazári riolittufa, a Dornyay Béla Múzeum és a Bányászati Kiállítóhely, valamint a legutóbbi fejlesztések keretében felújított Dornyay Ház. Ennek ellenére az utóbbi években a város idegenforgalmi látogatottsága csökkenő tendenciákat mutat, amelynek hátterében leginkább a vendéglátóipari egységek és szálláshelyek mennyiségi és minőségi hiányosságai állnak. A térségből hiányoznak a magas vendég-kiszolgálási színvonalat nyújtó szállodák és éttermek. Ezt a funkciót korábban a település ikonikus épülete, a városközponti Karancs Szálló töltötte be, ám napjainkra egy leromlott műszak állapotú, kihasználatlan ingatlanná vált.

Összességében Salgótarjánban és a vele egy összefüggő turisztikai desztinációt képező Karancs-Medves-vidéken a korszerűtlen infrastruktúra, az elhagyatott ipari területek látványa, a szolgáltatások alacsony színvonala és az emberek tudatában uralkodó negatív sztereotípiák miatt a turizmus kiaknázása terén komoly hiányosságok figyelhetők meg. A város turizmusfejlesztésének legfontosabb lépései közé kell, hogy tartozzon a színvonalas szórakozó- és vendéglátóhelyek létesítése, a minőségi és mennyiségi szálláshelyfejlesztés, a komplex élményláncok mentén történő attrakciófejlesztés, valamint a térségben működő turisztikai szervezetek és vállalkozások szorosabb együttműködése.

„Ha összejövünk, az a kezdet, ha összetartunk, az a haladás, ha összefogunk, az a siker.”
(Henry Ford)

Salgótarján a történelem során folyamatosan nagyfokú nyitottságot mutatott az ideérkező és az itt letelepedő népcsoportokkal való kapcsolatteremtésre és hosszú távú, eredményes kapcsolattartásra.

A népesség állandósulása, a lakosság kialakulása az 1890-es évtizedben következett be. Többnyire ekkor kezdett dolgozni az a második generációs munkásréteg, amelynek jó része már itt született. A bevándorlók hozták magukkal nyelvüket, vallásukat, hagyományaikat, és ezt jórészt a telepek rendje, gyári fegyelme és a sokszínűség egymásra hatása alakította sajátos keverékké.

Salgótarját 1922-ben nyilvánították rendezett tanácsú várossá. Ezt követően a hajdani „bányaváros”, az „acélgyári-város” és a „község-város” egymástól függetlenül és egymástól rendkívül eltérő módon fejlődött. Ami közös volt bennük: a minden előzmény nélküli robbanásszerű fejlődés. Azaz a várossá fejlődés lassú, fokozatos stádiumait nem élték át, hanem a kicsi jobbágyközségből azonnal - egy ideiglenes időszakot leszámítva - nagy lélekszámú és nagy kiterjedésű település jött létre.

A városban nem jött létre sajátos – néprajzi értelemben vett – szokásrendszer, sajátos, csak a városra jellemző népviselet. Létrejött azonban egy sajátos emberi viselkedési kultúra, a befogadás. A város szívesen fogadja és magába olvasztva befogadja a kívülről érkezőket, sőt egyes időszakokban – aktív propagandával kísérve – csábította a fiatal szakembereket.

Városunk, a történeti léptékkal mért rövid egy évszázad alatt, óriási változásokon ment keresztül. Salgótarján dinamikusan fejlődő modern várossá nőtt, amely méltán Nógrád vármegye gazdasági, szolgáltatási, kulturális és szellemi központja.

Salgótarján befogadó város jellegéből adódóan prioritásként tekint lakosai esélyegyenlőségének biztosítására. Ezért alapvetésként kezeli az esélyegyenlőtlenséggel küzdő emberek előnyben részesítését az élet minden területén, függetlenül attól, hogy nő vagy férfi, egészséges vagy fogyatékossgal él, milyen a származása vagy az anyagi helyzete.

Önkormányzatunk folyamatosan érvényesíti az esélyegyenlőségi szempontokat a város működését, fejlesztését meghatározó alapvető dokumentumaiban. Az esélyegyenlőség megvalósítását horizontális elvnek tekinti, amely áthatja valamennyi önkormányzati tevékenységét, a kötelező és önként vállalt feladatok ellátását a helyi szintű közpolitika alakítása során.

Városunk az esélyegyenlőség érdekében számos területen eddig is igyekezett megfelelni és támogatni a helyi társadalom minden rétegét a minőségi élet megteremtése érdekében. Önkormányzatunk döntésein keresztül fejezi ki az esélyegyenlőség iránti elkötelezettségét. Terveink, projektjeink és koncepcióink kidolgozása, a lakosság életminőségének javítását célzó tevékenységünk megvalósítása során mindent megteszünk annak érdekében, hogy bevonjuk az érintett partnereket, civil szervezeteket, egyházakat, köznevelési és szociális intézményeket, azok képviselőit, elősegítve ezzel a településünk lakóinak esélyegyenlőséggel kapcsolatos szemléletformálását. Ennek további eszközei a szabályozás, a támogatás és a jó gyakorlatok bevezetése, bemutatása.

Salgótarjáni Értéktár

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése – a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény és a végrehajtására megalkotott, a magyar nemzeti értékek és a hungarikumok gondozásáról szóló 114/2013. (IV. 16.) Korm.rendelet vonatkozó rendelkezései alapján – a Salgótarján közigazgatási területén létrejött és létrehozott nemzeti értékeknek a számbavétele, azok adatainak gyűjtése és

nyilvántartása céljából megalapította a Salgótarjáni Értéktárat 2013. október 1-jei hatállyal. Az Értéktár működtetését, adminisztrációs feladatainak ellátását, az értékek feldolgozását és nyilvántartását a Balassi Bálint Könyvtár végzi.

A Salgótarjáni Értéktár elsődleges célja a lakosság városunkhoz való kötődésének megerősítése, a helyi értékeket feltáró és megőrző munka által. Prioritásként szerepel, hogy egyre több, a helyi alkotótevékenységhez, termelési kultúrához, tudáshoz, hagyományokhoz, tájhoz és élővilághoz kapcsolódó, a városunk történelme, valamint közelmúltja során felhalmozott és megőrzött minden szellemi és anyagi, természeti, közösségi érték, vagy termék bekerülését az Értéktárba.

Küldetésünk

Önkormányzatunk küldetésének tekinti, hogy városunk minden polgára számára – különös tekintettel a hátrányos helyzetű társadalmi csoportokra – elősegítse az egyenlő bánásmód követelményeinek érvényesítését, biztosítsa a szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést és megelőzze a hátrányos megkülönböztetést. Kiemelt célunk az összetartó, szolidáris és a hátrányos megkülönböztetéstől mentes helyi társadalom erősítése. Továbbá olyan életkörülmények, -feltételek, és -tér kialakítása, amely a lakosok emberi méltóságának, értékeinek, egyediségének megerősítését szolgálja. A kölcsönös előnyök egyidejű biztosításával a partnerség és a méltányosság elvének érvényesítésére törekszünk.

A társadalmi megújulás jegyében Önkormányzatunk az alábbi kiemelt célokat tűzi ki:

- A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, munkaképes korú népesség foglalkoztathatóságát megfelelő képzési, felzárkóztatási programokkal történő elősegítése, a helyi gazdaság munkaerő-keresletével összhangban.
- A gazdaságfejlesztés és a társadalmi felzárkóztatási erőfeszítések eredményeként a munkanélküliség szintjének csökkentése, és a leszakadó társadalmi rétegek integrációjának érzékelhető mértékű előremozdítása.
- A bölcsődei, óvodai ellátás, az általános és középiskolai képzés, valamint a szakképzés színvonalának emelése Salgótarjában, az ehhez szükséges infrastruktúra biztosítása, megújítása.
- A felsőfokú tanulmányokat nem folytató fiatalok számára a város szakképző intézményeiben a helyi gazdaság munkaerő piaci keresletének megfelelő piacképes tudáshoz, és megélhetést biztosító szakmákhoz juttatása. A fiatalok elhelyezkedési esélyeinek javítása.
- A negatív demográfiai változások megállítása. A népességszám emelkedésével és a képzettebb népesség beáramlásával megújulhat, összetételében javulhat a helyi társadalom szerkezete. Azonban szükséges az is, hogy a leszakadó társadalmi rétegek – akár a szervezett komplex programok révén – saját maguk is felismerjék életminőségük javításában saját felelősségüket és szerepüket.
- A helyi lakosság civil öntudatának, közösségi kontrolljának, lokálpatriotizmusának és identitásának erősítése. A lakókörnyezetükre igényes, aktív lakóközösségek arányának emelése.
- Salgótarján kulturális-, szabadidős- és sport programkínálatának bővítése.
- Megfelelő színvonalú szolgáltatások biztosítása Salgótarjában az egészségügyi és a szociális ellátások terén a társadalom széles rétege számára.

Céljaink elérése érdekében a következő elvek teljesülése alapfeltételként jelenik meg:

- Az Önkormányzat felel a jogszabályokban előírt szolgáltatások és ellátások biztosításáért. E kötelezettségének, valamint általános alapelveként a befogadó társadalom eszméjének érvényesítésére viszont akkor képes, ha az emberek közreműködése, önszerző aktivitása és egymásra figyelő tenni akarásának mozgósítása ebben hatékonyan megvalósul.

- Ahhoz, hogy Salgótarján társadalma fejlődhessen, az össztársadalmi út a befogadó, társadalmi kirekesztéstől mentes értékrend közmegegyezésen alapuló elterjedése. Ennek megvalósulása az itt élők életkörülményei javulásának alapfeltétele, így valamennyiük közös érdeke.
- A társadalmi kohézió megerősítése a fejlődés fontos alappillére, a gazdaság fejlődésének, az épített környezet megújításának, valamint a koncentráló társadalmi problémák megoldásának sarokköve.

Összegezve:

Önkormányzatunk e dokumentum által is deklarált fontos küldetése az esélyegyenlőség biztosítása a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok számára, a hátrányos megkülönböztetés megszüntetése és az összetartó szolidáris társadalom megerősítése. Érvényre kívánjuk juttatni az Alaptörvényben és más, vonatkozó jogszabályokban az esélyegyenlőség terén megfogalmazottakat. Az egyenlő bánásmód elvét sértő magatartást elutasítjuk és fellépünk ellene.

Célunk, hogy Salgótarján olyan gondoskodó város legyen, ahol mindenki számára alapelv az emberek közötti egyenlőség. Senkit ne érjen közvetlen vagy közvetett diszkrimináció, hátrányos megkülönböztetés, faji, etnikai nemzetiségi, vallási nemi, életkori, családi állapot, fogyatékoság vagy más ok miatt. Intézkedéseinkkel arra törekszünk, hogy a veszélyeztetett csoportok is hozzáférhessenek a közszolgáltatásokhoz, érvényre juttathassák jogaikat.

Tiszteletben kívánjuk tartani a jogok érvényesülését, az emberi méltósághoz való jogot és minden intézményben és a helyi munkáltatóknál is alapelvnek tekintjük ezt. Elutasítunk minden ezzel ellentétes magatartást és intézkedést.

Célok

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja

Salgótarján település Önkormányzata az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja:

az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,

a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,

a diszkriminációmentességet,

szegregációmentességet,

a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel).

A településen élő hátrányos helyzetű csoportok helyzetének feltérképezése és a feltárt problémák komplex kezelésre szolgáló (más települési programokkal összehangolt) intézkedési terv megalkotása, a helyben érintett szereplők bevonásával, szükség szerint a települések közötti együttműködések kialakításával.

A HEP helyzetelemző részének célja

Elsődleges célunk számba venni a 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésében nevesített, esélyegyenlőségi szempontból fókuszban lévő célcsoportokba tartozók számát és arányát, valamint helyzetét a településen.

E mellett célunk a célcsoportba tartozókra vonatkozóan áttekinteni a szolgáltatásokhoz történő hozzáférésük alakulását, valamint feltárni az ezeken a területeken jelentkező problémákat.

További célunk meghatározni az e csoportok esélyegyenlőségét elősegítő feladatokat, és azokat a területeket, melyek fejlesztésre szorulnak az egyenlő bánásmód érdekében.

A célok megvalósításának lépéseit, azok forrásigényét és végrehajtásuk tervezett ütemezését az HEP IT tartalmazza.

A HEP IT célja

Célunk a helyzetelemzésre építve olyan beavatkozások részletes tervezése, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából.

További célunk meghatározni a beavatkozásokhoz kapcsolódó kommunikációt.

Szintén célként határozzuk meg annak az együttműködési rendszernek a felállítását, amely a programalkotás és végrehajtás során biztosítja majd a megvalósítás, nyomon követés, ellenőrzés-értékelés, kiigazítás támogató strukturális rendszerét, vagyis a HEP Fórumot és a hozzá kapcsolódó tematikus munkacsoportokat.

A HEP jelentősége

A HEP-ek nem csupán a felzárkózási stratégia településszintű megvalósításának alapegységei, hanem fontos szerepet töltenek be a kormányzati konzultációs rendszerben azzal, hogy megteremtik a lehetőséget a kormányzati célok társadalmazására, a fejlesztési elképzelésekhez történő csatlakozásra és fordított irányban az alulról felfelé történő információáramlásban is lehetőséget biztosítanak a településszintű előrehaladás nyomon követésére és fejlesztési igények megfogalmazására a felzárkózási, esélyteremtési feladatokhoz kapcsolódóan

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE)

1. Jogszabályi háttér bemutatása

1.1 A program készítését előíró jogszabályi környezet rövid bemutatása

Az Alaptörvény 4. módosításával bekerült a XV. cikk (4) pontjaként, hogy „Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.”

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítését az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) előírásai alapján végeztük. A program elkészítésére vonatkozó részletszabályokat a törvény végrehajtási rendeletei,

- a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról” szóló 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet „2. A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” fejezete.
- a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet 40. § (1) bekezdés 28. pontja értelmében a Kormány társadalmi felzárkózásért felelős tagjaként, a belügyminiszter módszertani útmutatót tesz közzé a HEP elkészítésének részletes szempontjairól. különös figyelmet fordítva a
- a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Mötv.)
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.)
- a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Flt.)
- a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (továbbiakban: nemzetiségi törvény)
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.)
- az egészségügyi alapellátásról szóló 2015. évi CXXIII. törvény (a továbbiakban: Eatv.)
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gytv.)
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (továbbiakban: Nktv.) előírásaira.

1.2 Helyi szabályzók:

- Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 37/2009. (VI. 30.) önkormányzati rendelete az országos verseny-helyezett diákok és felkészítő tanáraik részére adományozható elismerő címek alapításáról és adományozásának rendjéről
- Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 22/2013. (IV.25.) „Itt van az otthonunk, itt van a jövőnk” ösztöndíjról szóló rendelete
- Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 42/2013. (IX.26.) nevelési-oktatási intézményekben fizetendő térítési díjakról és tandíjakról szóló rendelete
- Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 6/2015. (II.19.) önkormányzati rendelete a szociális ellátásokról
- Salgótarján Önkormányzat Képviselő-testületének 24/2015. (VI.25.) önkormányzati rendelete a tanulmányi ösztöndíj folyósításának feltételeiről
- Salgótarján Önkormányzat Képviselő-testületének 47/2015. (XII.29.) önkormányzati rendelete az önkormányzat sportfeladatairól és a helyi sporttevékenység támogatásáról
- Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 34/2016. (XI. 24.) önkormányzati rendelete a köznevelési intézményekben biztosított gyermekétkeztetés intézményi térítési díjairól

- Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 14/2017. (III.30.) önkormányzati rendelete az egészségügyi alapellátási körzetekről
- Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 113/2019.(VI.27.) határozata „A Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjpályázat 2020. évi fordulójához való csatlakozás” -ról
- Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 7/2020. (II.20.) önkormányzati rendelete a helyi közművelődési feladatok ellátásáról
- Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 40/2022. (XI.29.) önkormányzati rendelete a helyi járatú tanulói bérlet támogatásról szóló.
- Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 5/2023. (III. 30.) önkormányzati rendelete a Társulás által biztosított személyes gondoskodást nyújtó ellátásokról, azok igénybevételeiről, valamint a fizetendő térítési díjakról

2. Stratégiai környezet bemutatása

A felzárkózás politika alapidokumentumaként Magyarország Kormánya 2011-ben fogadta el a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiát [1430/2011. (XII. 13.) Korm. hat.], majd 2014-ben annak frissítéseként a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II-t [1603/2014. (XI. 4.) Korm. hat.] 2021-ben elkészült a **Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030** (MNTFS 2030), amely a következő 10 évre alapozza meg a felzárkózás-politika fő irányait.

Új Roma Stratégia (2019-2030)

Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2009-2024)

„Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032)

„A nők szerepének erősítése a családban és a társadalomban” (2021–2030)

Idősügyi Nemzeti Stratégia (2010-2022), (2023-2024)

Országos Fogytékosságügyi Program (2015-2025)

A HEP-ekben leképeződik a felzárkózási stratégia szemlélete, így azok a felzárkózás politika helyi szintű részeként és a végrehajtás eszközeiként működnek.

A helyi felzárkózás politika tervezési alapjaként épít a HEP-ekre a Pénzügyminisztérium összefogásában készült **Nemzeti Fejlesztés 2030, Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió** is.

Az Ebktv. 31. § (2) bekezdése értelmében **a programalkotás során gondoskodni kell a HEP és a települési önkormányzat által készítendő egyéb fejlesztési tervek, koncepciók, továbbá a köznevelési esélyegyenlőségi terv, illetve a szakképzési esélyegyenlőségi terv és az integrált településfejlesztési stratégia antiszegregációs célkitűzéseinek összhangjáról.**

2.1 Kapcsolódás helyi stratégiai és települési önkormányzati dokumentumokkal, koncepciókkal, programokkal

- Salgótarján Megyei Jogú Város Civil Konceptiója,
- Szolgáltatástervezési Konceptió,
- Salgótarján Megyei Jogú Város 2020-2024. közötti időszakra vonatkozó gazdasági programja,
- Salgótarján 2030 – Gazdaságfejlesztési Stratégia,
- Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának egészségfejlesztési programja,
- Salgótarján Megyei Jogú Város Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája 2021-2027,
- Salgótarján Megyei Jogú Város TOP Plusz Városfejlesztési Programterv 2021-2027,
- Nógrád megyei foglalkoztatási paktum Plusz című projekthez kapcsolódó partnerségi megállapodás,
- Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata sportfejlesztési koncepciója.

2.2 A helyi esélyegyenlőségi program térségi, társulási kapcsolódásainak bemutatása

Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása (továbbiakban: Társulás) 2016.01.01-től 29 tagönkormányzatból áll:

A Társulás illetékességi területe a Salgótarjáni járás valamennyi településére kiterjed, ennek értelmében a Társulás jelenleg a Salgótarjáni járás minden településén lát el feladatot.

A Társulás általa fenntartott intézmény a Salgótarján és Térsége Egészségügyi-Szociális Központja (továbbiakban. ESZK) és telephelyei szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett adatai szerint ellátja a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvényben, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényben, valamint az egészségügyi alapellátásról szóló 2015. évi CXXIII. törvényben meghatározott

szociális alapszolgáltatásokat és egyes szakosított ellátásokat, valamint gyermekjóléti alapellátási és egészségügyi alapellátási feladatokat.

2.3 A települési önkormányzat rendelkezésére álló, az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatok, kutatások áttekintése, adathiányok kimutatása

A helyzetelemzéshez a TEIR rendszerből lekért indikátortáblából használtuk fel az adatokat, de több adattáblánál tapasztaltunk hiányosságokat. A hiányzó adatokat intézmények, szervek, szervezetek megkeresésének segítségével póoltuk, illetve a HEP egyes részeinél csak kimondottan helyi adatgyűjtés segítségével tudtunk információhoz jutni, ezeket feltöltöttük az indikátor táblába, illetve bedolgoztuk a HEP anyagába. A városi koncepciókból, programokból, stratégiákból is beillesztettük a célcsoportokkal kapcsolatos fontos adatokat.

3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége

„A szegénység legfőbb jellemzője, hogy megsemmisíti a jövőt.”
(George Orwell)

A generációs mélyszegénységből egyedül szinte nincs kiút, az érintett családokba született gyerekek tovább görgetik és maguk is továbbadják ezt a nehéz örökséget.

A mélyszegénységben élők és a romák helyzete terén történő vizsgálatoknál nagyon sok esetben nem tudunk konkrét adatokra támaszkodni.

Fontos lenne egy szociális térkép elkészítése, melynek célja az, hogy a helyi társadalomról az általános ismeretknél jóval mélyebb, relevánsabb képet nyújtson. Mutassa meg a helyi társadalom rétegződését, térbeli elhelyezkedését, a helyi társadalmi viszonyok rendszerét.

A valós adatok egy részének teljeskörű megismerésében nyújtanak támpontot Salgótarján két nagyobb szegregátumában - Salgó út és Forgách-telep - élők közösségi és egyéni szintű társadalmi integrációját elősegítő uniós forrásból megvalósuló ESZA projektek (TOP 6.9.1-15-ST1-2016-00001, TOP-6.9.1.-16-ST1-2017-00001).

Minkét projekt során készült egy közösségi beavatkozási terv, mely keretében igényfelmérés végeztek az akcióterületeken és ennek megfelelően határozták meg a beavatkozási célokat.

A program során intenzív szociális munka folyik, melynek segítségével egy valós képet kapunk az ott élők helyzetéről.

A különböző programelemek célja a lakók munkaerőpiaci pozíciójának és jövedelmi helyzetének a javítása, a lakhatási helyzet javítása és bizonytalanságainak a csökkentése, az eladósodottság mértékének és jövőbeli esélyének a csökkentése, a gyermekek esélyegyenlőségének a minél nagyobb fokú biztosítása, illetve a közösségi élet kibontakozásának az elősegítése.

3.1 Jövedelmi és vagyoni helyzet

3.1. számú táblázat - Jövedelmi helyzet		
Év	Az SZJA adófizetők száma	Az SZJA adófizetők közül a 0-1 millió forintos jövedelemsávba tartozók
	az állandó népesség %-ában (TS 059)	az állandó népesség %-ában (TS 060)
2017	49,57	33,57
2018	49,56	30,43
2019	49,38	27,09
2020	47,24	26,29
2021	48,39	25,11
2022	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Nógrád megye a fontosabb gazdasági mutatók (nemzeti jövedelem, a működő gazdasági szervezetek száma, beruházások teljesítményértéke) tekintetében a megyék rangsorában folyamatosan az utolsók között van.

A mélyszegénységben élők - a szegregátumok számának viszonylatában vizsgálva - valószínűsíthető, hogy elég jelentős számban vannak jelen a településen. Ezen csoport egy részét alkotják csak a roma származású emberek. Jövedelmi és vagyoni viszonyaikra általánosságban az jellemző, hogy különböző segélyekből, támogatásokból alkalmi és fekete

munkából próbálnak megélni, a közüzemi szolgáltatások terén azon szolgáltatások, amelyek a szolgáltató a mérőóra levételében tud korlátozni (gáz, áram), nagyon sok helyen megszüntetésre kerültek ingatlanjaikban. Azon szolgáltatásokra, amelyek csak korlátozhatók (ivóvíz, csatornaszolgáltatás), tetemes mennyiségű, többszázezer forint nagyságrendű tartozást halmoztak fel.

Összességében vagyoni és jövedelmi helyzetük igen rossznak mondható.

3.2 Foglalkoztatottság, munkaerő-piaci integráció

A HEP-ben elhelyezett táblázatokba gyűjtött adatokkal, valamint az Önkormányzatnak a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: FIt.) és a Mőtv-ben foglalt feladatai alapján településünkre jellemző foglalkoztatottságot, munkaerő-piaci lehetőségeket kívánjuk elemezni az elmúlt évek változásainak bemutatásával, a különböző korosztályok, illetve nemek szerinti bontásban. Az elemzést összevetjük térségi és országos adatokkal is.

a) *foglalkoztatottak, munkanélküliek, tartós munkanélküliek helyzete;*

3.2. 1. számú táblázat - Munkanélküliségi ráta nemek szerint			
Év	Nyilvántartott álláskeresők aránya az állandó népességben a 15-64 évesek körében		
	Férfiak aránya (TS 033)	Nők aránya (TS 034)	Összesen
2017	7,69	8,42	8,06%
2018	7,95	8,41	8,18%
2019	8,12	7,94	8,03%
2020	9,09	8,40	8,75%
2021	7,98	8,03	8,01%
2022	6,98	7,51	7,25%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

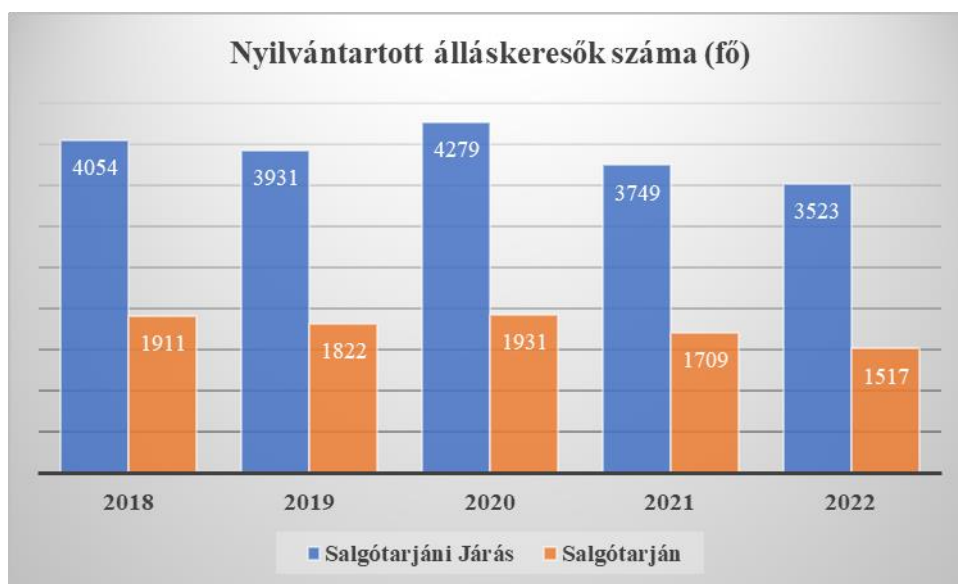
3.2.2. számú táblázat - Nyilvántartott álláskeresők száma korcsoportok szerint							
Nyilvántartott álláskeresők száma összesen	Év	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	Fő összesen	1 929	1 911	1 822	1 931	1 709	1 517
20 éves, vagy az alatti (TS 037)	Fő	67,00	77,00	79,00	83,00	71,00	33,00
	%	3,47%	4,03%	4,34%	4,30%	4,15%	2,18%
21-25 év (TS 038)	Fő	136,00	147,00	130,00	177,00	136,00	95,00
	%	7,05%	7,69%	7,14%	9,17%	7,96%	6,26%
26-30 év (TS 039)	Fő	178,00	170,00	179,00	173,00	125,00	113,00
	%	9,23%	8,90%	9,82%	8,96%	7,31%	7,45%
31-35 év (TS 040)	Fő	188,00	183,00	152,00	169,00	144,00	124,00
	%	9,75%	9,58%	8,34%	8,75%	8,43%	8,17%
36-40 év (TS 041)	Fő	253,00	217,00	203,00	196,00	156,00	138,00
	%	13,12%	11,36%	11,14%	10,15%	9,13%	9,10%
41-45 év (TS 042)	Fő	271,00	267,00	273,00	249,00	227,00	193,00
	%	14,05%	13,97%	14,98%	12,89%	13,28%	12,72%
46-50 év (TS 043)	Fő	237,00	204,00	197,00	210,00	195,00	186,00
	%	12,29%	10,68%	10,81%	10,88%	11,41%	12,26%

51-55 év (TS 044)	Fő	205,00	225,00	202,00	226,00	198,00	167,00
	%	10,63%	11,77%	11,09%	11,70%	11,59%	11,01%
56-60 év (TS 045)	Fő	197,00	219,00	209,00	208,00	186,00	173,00
	%	10,21%	11,46%	11,47%	10,77%	10,88%	11,40%
61 éves, vagy afeletti (TS 046)	Fő	197,00	202,00	198,00	240,00	271,00	295,00
	%	10,21%	10,57%	10,87%	12,43%	15,86%	19,45%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Nyilvántartott álláskereső (fő)			
Év	Járás		Nógrád Vármegye összesen
2018	Balassagyarmati Járás	1666	10883
	Bátonyterenyei Járás	1157	
	Pásztói Járás	1509	
	Rétsági Járás	760	
	Salgótarjáni Járás	4054	
	Szécsényi Járás	1738	
2019	Balassagyarmati Járás	1705	10834
	Bátonyterenyei Járás	1250	
	Pásztói Járás	1482	
	Rétsági Járás	769	
	Salgótarjáni Járás	3931	
	Szécsényi Járás	1698	
2020	Balassagyarmati Járás	1966	12353
	Bátonyterenyei Járás	1543	
	Pásztói Járás	1769	
	Rétsági Járás	932	
	Salgótarjáni Járás	4279	
	Szécsényi Járás	1864	
2021	Balassagyarmati Járás	1586	10709
	Bátonyterenyei Járás	1283	
	Pásztói Járás	1638	
	Rétsági Járás	750	
	Salgótarjáni Járás	3749	
	Szécsényi Járás	1703	
2022	Balassagyarmati Járás	1569	10227
	Bátonyterenyei Járás	1166	
	Pásztói Járás	1533	
	Rétsági Járás	739	
	Salgótarjáni Járás	3523	
	Szécsényi Járás	1698	

Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal, Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat

Mint látható a statisztikai adatokból Nógrád Vármegyén belül a Salgótarjáni Járásban a legmagasabb a nyilvántartott álláskeresők száma. A hat járást tekintve a nyilvántartott álláskeresők 1/3-a a Salgótarjáni Járásban, még a 2/3-uk a többi öt járásban együttesen regisztráltak.

Ami ennél is sajnálatosabb, hogy a Salgótarjáni Járáson belül a 29 települést figyelembe véve, a nyilvántartottak majd fele salgótarjáni.

3.2.3. számú tábla - A 180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskeresők aránya		
Év	180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya (TS 057)	Nők aránya a 180 napon túli nyilvántartott álláskeresőkön belül (TS 058)
	%	%
2017	57,18	58,02
2018	61,07	52,78
2019	60,59	51,99
2020	60,02	52,20
2021	66,41	51,37
2022	67,70	52,78

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

b) alacsony iskolai végzettségűek foglalkoztatottsága;

3.2.4. számú táblázat - Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma iskolai végzettség szerint

Év	Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma összesen (TS 052)	Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők megoszlása iskolai végzettség szerint					
		8 általánosnál alacsonyabb végzettség (TS 036)		Általános iskolai végzettség (TS 035)		8 általánosnál magasabb iskolai végzettség	
		Fő	%	Fő	%	Fő	%
2017	1 929	111	5,75%	789	40,90%	1 029	53,34%
2018	1 911	107	5,60%	845	44,22%	959	50,18%
2019	1 822	87	4,77%	786	43,14%	949	52,09%
2020	1 931	93	4,82%	804	41,64%	1 034	53,55%
2021	1 709	72	4,21%	701	41,02%	936	54,77%
2022	1 517	67	4,42%	641	42,25%	809	53,33%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

c) közfoglalkoztatás, közfoglalkoztatásból az elsődleges munkaerőpiacra történő átlépés lehetőségei;

3.2.5. számú táblázat - Foglalkoztatáspolitikai		
Év	Aktív foglalkoztatás-politikai eszközökkel támogatottak száma (TS 050)	Közfoglalkoztatottak száma (TS 055)
	Fő	(éves átlag - fő)
2017	1 519	1 040
2018	1 050	765
2019	951	569
2020	1 142	539
2021	690	545
2022	535	461

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A Salgótarján Foglalkoztatási Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság (a továbbiakban: Társaság) 2009-ben jött létre. A Társaság elsődleges feladata a munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek foglalkoztatásának elősegítése, az ehhez kapcsolódó szolgáltatások nyújtása. Ezen kereteken belül fő tevékenysége a közfoglalkoztatás koordinálása és lebonyolítása. A közfoglalkoztatási programok megvalósítását a Belügyminisztérium által Hatósági szerződésben megítélt pályázati forrásból hajtja végre a Társaság. A közfoglalkoztatási pályázatok finanszírozásának feltételei 2020. évtől kedvezőtlenebbek lettek, csökkent a foglalkoztatási pályázatokba bevonható személyek száma. A közfoglalkoztatás továbbra is domináns foglalkoztatási forma a járásban, illetve Salgótarjánban is. A Belügyminisztérium által felügyelt közfoglalkoztatás továbbra is három területen valósul meg: ezek az országos közfoglalkoztatási programok, a járási mintaprogramok, valamint az önkormányzatok által szervezett hagyományos közfoglalkoztatás.

- d) a foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyének mobilitási, információs és egyéb tényezői; közlekedés, potenciális munkalehetőségek, tervezett beruházások, lehetséges vállalkozási területek, helyben/térségben működő foglalkoztatási programok;

A térségben a bér- és bérköltség támogatási konstrukciók iránti érdeklődés a legnagyobb. Ezekben belül a GINOP forrásból támogatott Vállalkozások Munkaerőpiaci Támogatása, illetve a Vállalkozások Regionális Munkaerőpiaci Támogatása. Szintén népszerű a Tartósan Álláskeresők komplex Munkaerő-piaci támogatása is. A „Közfoglalkoztatásból a versenyszférába” központi munkaerő-piaci program melynek célja, hogy a kellő motivációval, szakképzettséggel rendelkező, munkára kész és képes személyek ne a közfoglalkoztatásban vegyenek részt, hanem a versenyszférában helyezkedjenek el. A különböző mobilitási támogatások iránt szintén nagy érdeklődés mutatkozik a térségben.

- e) fiatalok foglalkoztatását és az oktatásból a munkaerőpiacra való átmenetet megkönnyítő programok a településen; képzéshez, továbbképzéshez való hozzáférésük;

3.2.6. számú táblázat - Pályakezdő álláskeresők száma		
Év	Nyilvántartott álláskeresők száma (TS 052)	Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma (TS 053)
	Fő	Fő
2017	1 929	136
2018	1 911	133
2019	1 822	131
2020	1 931	153
2021	1 709	131
2022	1 517	69

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A „Nyári Diákmunka program” keretén belül az elmúlt évek gyakorlatának megfelelően a térség diákjai a mezőgazdasági, turisztikai és vendéglátóipari, illetve az önkormányzati szektorban helyezkedhettek el a nyári szünet idején.

- f) munkaerő-piaci integrációt segítő szervezetek és szolgáltatások feltérképezése, szakképzéshez, felnőttképzéshez és egyéb munkaerő-piaci szolgáltatásokhoz való hozzáférés, helyi foglalkoztatási programok;

Jelenlegi jogi szabályozás alapján különbséget kell tenni a felnőttképzés, illetve a felnőttoktatás között. A felnőttképzés olyan iskolarendszeren kívüli képzési forma, mely során a résztvevők nem állnak a képző intézménnyel tanulói jogviszonyban. A felnőttképzés szolgáltatásként, piaci alapon valósul meg. A jogviszonyt a képzésen résztvevő és a felnőttképzést szervező intézmény közötti felnőttképzési szerződés határozza meg. A felnőttoktatás keretein belül az új szakképzési rendszer nagyobb rugalmasságot és átjárhatóságot biztosít a munkaerőpiacról az iskolarendszerbe, így felnőttként is lehetőség van két szakma és egy szakképesítés ingyenes megszerzésére. Erre kizárólag iskolai rendszerű szakképzésben van lehetőség, ez azonban nem jelenti, hogy a felnőtteknek vissza kell ülni az iskolapadba. A kellő rugalmasság biztosítása érdekében a szakmai oktatás a felnőttek esetében általában esti képzés formájában, csökkentett időtartamban történik, amely heti 2-3 nap délutáni oktatást jelent. A képzési idő – a korábbi tanulmányok, vagy hasonló munkakörben megszerzett szakmai tudás figyelembevételével – akár negyedére is csökkenhet. Lehetőség adható akár az elmélet e-learninges elsajátítására is. Amennyiben a képzésben részt vevő az adott területen dolgozik, az őt foglalkoztató vállalat is részt vehet a

képzésben duális partnerként, így a képzés az eddiginél sokkal rugalmasabban szervezhető meg. A korábbi tanulmányok, ismeretek beszámításáról a képzést meghirdető szakképző intézmény dönt

Salgótarjánban felnőttképzésre, illetve felnőttoktatásra a Nógrád Megyei Szakképzési Centrum szakképző intézményei keretein belül van lehetőség. Ezen kívül a J.L. Seagull Szakképző Iskola és Felnőttképzési Központ többféle képzést indít az érdeklődők számára.

g) mélyszegénységben élők és romák települési önkormányzati saját fenntartású intézményekben történő foglalkoztatása;

Nem került sor arra, hogy ha a munkavállaló kiválasztásakor indokolatlan nem objektív körülmény kerüljön meghatározásra, a foglalkoztatás megtagadása mindig valós objektív elvárásokon alapult pl. egészségi alkalmatlanság, szaktudás hiánya. Az Önkormányzat folyamatosan törekszik az objektív feltételek és elvárások megfogalmazásával a hátrányos megkülönböztetés felszámolására.

Tudomásunk szerint hátrányos megkülönböztetés nem történt.

h) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén;

Az egyenlő bánásmód mindenkinek alanyi jogon jár a munkaerő-felvétel, a munkafeltételek, a szakmai előmenetel, a bérezés, a képzéshez való hozzáférés, a foglalkoztatói nyugdíj és az elbocsátás tekintetében.

i) digitális ismeretek megszerzésének és hozzáféréseinek lehetőségei.

A digitális átalakulás megváltoztatta a társadalmat és a gazdaságot, és egyre nagyobb hatást gyakorol a mindennapi életünkre. A XXI. században a digitális kompetenciával való rendelkezés nemcsak az infokommunikációs technológiákhoz való hozzáférést és azok használatát jelenti, hanem magában foglalja a kapcsolódó és megfelelő ismeretek, készségek és attitűdök birtoklását is. A digitális kompetencia transzverzális kulcskompetencia, amely képessé tesz minket más kulcskompetenciák (pl. nyelv, matematika, a tanulás elsajátítása, kulturális tudatosság) elsajátítására.

A munkaerőpiac is radikális változáson megy keresztül – többek között – a megállíthatatlan technikai fejlődésnek köszönhetően. A digitalizáció tovább szélesítette a felülszegmentált munkaerőpiacot és annak kompetenciaszükségletét. Hatással van az egyre erőteljesebben jelentkező generációs problémákra is.

A felmérések szerint az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők, az idősebbek és a munkanélküliek körében magasabb az alapvető digitális készségekkel nem rendelkezők aránya. A digitális szakadék következménye az is, hogy az alacsonyabb szintű digitális készségekkel rendelkező felnőttek gyakrabban szembesülnek problémákkal az álláskeresés során. Munkaerőpiacra lépésük után pedig kevesebbet keresnek, mint a magasabb szintű digitális készségekkel rendelkező felnőttek. Ezért különösen az elmaradottabb térségben élő, hátrányos helyzetű felhasználók számára fokozottabb segítség szükséges a digitális ismeretek megszerzése terén.

Az Európai Unió célkitűzései

A 2021–2027-es időszakra az Európai Unió azt a célt határozta meg, hogy a 2019. évi 56%-ról 2025-re 70%-ra nőjön az alapvető digitális készségekkel rendelkező polgárok aránya. Ezt a célkitűzést figyelembe véve, az Európai Unió számos kezdeményezést indított és uniós forrásokat különített el a felnőttek alapvető digitális készségeinek javítására.

Az európai készségfejlesztési program számszerűsíthető célkitűzéseket határoz meg mind a készségfejlesztés (a meglévő készségek fejlesztése), mind az átképzés (új készségek kifejlesztése) tekintetében.

A digitális oktatási cselekvési terv (2021–2027) az Európai Unió megújított szakpolitikai kezdeményezése, amely meghatározza a magas színvonalú, inkluzív és hozzáférhető európai digitális oktatás közös jövőképét. Célja, hogy támogassa a tagállamok oktatási és képzési rendszereinek a digitális korhoz való hozzáigazítását. A 2020. szeptember 30-án elfogadott cselekvési terv szorosabb együttműködést szorgalmaz európai szinten a digitális oktatás terén annak érdekében, hogy lehetőségeket kínáljon az oktatási és képzési közösség (tanárok és hallgatók), a politikai döntéshozók, a tudományos körök és a kutatók számára nemzeti, uniós és nemzetközi szinten. A cselekvési terv vezérelvei között szerepel, hogy a digitális jártasság az élethez elengedhetetlen, és hogy az alapvető digitális készségeknek azon kulcsfontosságú átadható készségek részévé kell válniuk, amelyeket mindenki számára biztosítani kell.

Az Európai Bizottság 2021–2027-es időszakra vonatkozó Erasmus-programja mind az alapvető, mind a magas szintű digitális készségekre kiterjed. Az új program a szakoktatást és -képzést, a digitális jártasságot és a felnőttoktatást is támogatja.

A Digitális Jólét Program

A digitális átalakulás egy átfogó, esélyteremtő társadalmi változás, amelynek középpontjában maguk az emberek állnak. Magyarország kormánya által 2015 végén elindított, a digitális ökoszisztéma egészét érintő Digitális Jólét Program (a továbbiakban: DJP) célja, hogy Magyarország minden polgára és vállalkozása a digitalizáció nyertesei közé kerülhessen. A célkitűzések között szerepel az internet mindenki számára történő hozzáférhetővé tétele és megfizethetősége, az infrastruktúra-fejlesztés és az oktatás digitalizálása.

A Kormány 2017 nyarán döntött a DJP kibővítéséről, a Digitális Jólét Program 2.0 elfogadásáról. A DJP2.0 a digitális előnyszerzés stratégiája, hiszen a magyar gazdaság, az állami működés és a magyar társadalom digitális fejlesztésének szinte valamennyi területén megfogalmaz digitalizációt támogató programokat.

A DJP jövőjét a DJP2030 stratégiai keret adja, amely épít a DJP 1.0, valamint 2.0 sikereire, de észleli a fejlődési kihívásokat és a lehetőségek mellett a még meglévő versenyhátrányokat is. Ezért a DJP továbbvitelének, a DJP2030-nak egyik fő feladata, hogy olyan új megoldásokra és intézményekre tegyen javaslatot, amelyek a nemzetközi együttműködésben is hatékonyan tudják értelmezni, kezelni a digitalizáció teremtette globális kihívásokat és lehetőségeket.

A DJP Hálózat Pontok elsődleges feladata a polgárok ösztönzése az infokommunikációs eszközök használatára, korszerű digitális technológiai eszközök és felkészült szakemberek segítségével. A közösségi internet-hozzáférési helyek alapvető célja, hogy a pontok hozzájárulhassanak a digitális alapkészségek fejlesztéséhez, biztosítsák a digitális készségekkel nem rendelkező emberek számára az informatikai eszközöket, az internetelérést és az ehhez szükséges szakértői támogatást.

Kiemelt DJP Pontok Salgótarjánban:

- Balassi Bálint Könyvtár DJP Pont: 3100 Salgótarján, Kassai sor 2.
- J. L. SEAGULL Alapítvány: 3100 Salgótarján, Meredek út 9.
- Novohrad-Nógrád Geopark Eresztvényi Látogatóközpontja: 3100 Salgótarján, Eresztvényi út 6.

- Nyitott Könyv Olvasókör Egyesület: 3100 Salgótarján, Munkásotthon tér 1.
- Pálfalvai Civil Községi Ház: 3104 Salgótarján, Zagyvapálfalva, Barátság út 2/a.

A REMEK Salgótarjáni Rendezvény- és Médiaközpont Nonprofit Kft. működtetésében:

- József Attila Művelődési és Konferencia Központ: 3100 Salgótarján, Fő tér tér 5.
- Salgótarjáni Civil és Ifjúsági Ház 3100 Salgótarján, Erzsébet tér 4.

A DJP Pontok feladatai közé tartozik a számítógép- és internet használói tanfolyamok tartása, elsősorban nyugdíjasoknak és munkanélkülieknek. A képzéseken megismerhetik a digitális eszközöket, szolgáltatásokat és alkalmazásokat, gyakorlatias tudást sajátíthatnak el, önálló felhasználóvá válhatnak. Kiemelt célnak tekinthető az időskori digitális kompetencia növelése.

A digitális oktatás és a digitális akadálymentesítés

A köznevelés területén az átfogó stratégiai cél, hogy a köznevelés biztosítsa a társadalom és a munkaerőpiac által elvárt digitális kompetenciák elsajátításának lehetőségét, különös tekintettel a szakképzés, a felsőoktatás és az élethosszig tartó tanulás igényeire, illetve az eredményesség, a méltányosság és a hatékonyság szempontjaira. A fejlesztés színtere minden oktatási helyszín, tanórán és tanórán kívüli forma.

A COVID-19 világjárvány még inkább kihangsúlyozta a polgárok alapvető digitális készségeinek fontosságát. A 2020-as év pandémiás helyzete új kihívás elé állította a pedagógusokat, a szülőket és a tanulókat is. A digitális oktatás bevezetésének alapfeltétele volt a szükséges eszközök rendelkezésre állása. Továbbá egyértelművé vált, hogy az oktatásnak ki kell térnie a jövőben az ezzel kapcsolatos tudásanyag átadására is.

Ezzel párhuzamosan a digitális technológiák oktatási célú hasznosításának térnyerése kihívásokat vetett fel, és rávilágított az egyenlőtlenségekre azok között, akik hozzáférnek a digitális technológiákhoz és azok között, akik nem, beleértve a hátrányos helyzetű embereket. A digitális oktatás, a digitális tanulás esetében természetesen az esélyegyenlőség biztosítása a digitális akadálymentesítéssel érhető el. A digitális akadálymentesítés két fő területet érint: a fizikai, hardver elemek elérhetőségét, kezelhetőségét, valamint a digitális szolgáltatások, szoftverek kezelhetőségét. Kiemelten fontos, hogy az alkalmazott eszközrendszer segítse és támogassa a fogyatékkal élőkkel a felzárkóztatásban és az esélyegyenlőség megteremtésében.

A digitális kulcskompetenciák fejlesztése a felnőttképzésben

Országos szinten is komoly problémát jelent, hogy a 16 év feletti lakosság körében még mindig magas a digitálisan írástudatlanok aránya. Különösen nagy a lemaradás – az idősek mellett – a munkanélküliek, a hátrányos helyzetűek és az alacsony végzettségűek körében, akiket szinte csak a felnőttképzés keretében lehet megszólítani.

Ezért a felnőttképzés területének stratégiai célja a munkaerő versenyképessége, az állampolgárok aktív társadalmi részvétele és a társadalmi befogadás erősítése a társadalom digitális írástudás-szintjének növelése és a felnőttkori digitális tanulásban való részvétel fokozása által.

Ennek érdekében a terület kiemelt célkitűzései:

- legyen biztosított a teljes felnőtt életút során a digitális kompetenciák szükség szerinti fejlesztése;
- növekedjen a sikeres részvétel az informatikai szakmai képzéseken;
- a felnőttkori digitális tanulás támogató környezetének megteremtése és a digitális átalakulás koordinációjának biztosítása;

- színvonalas digitális tartalmak és nyitott oktatási segédanyagok folyamatos és a szükségleteknek megfelelő bővülésének, frissítésének és könnyű elérhetőségének biztosítása;
- a digitális tanulás és az információs és kommunikációs technológiák gyakorlati alkalmazásának és széleskörű elterjesztésének elősegítése a felnőttkori tanulásban.

Kiemelt feladataink

A lakosságunk kulcsfontosságú digitális ismereteinek megszerzése és bővítése érdekében az alábbi feladatok kapnak prioritást:

- ✓ a digitális kompetencianövelő programok gyakoriságának növelése;
- ✓ a képzési programok folyamatos fejlesztése és a munkaerőpiaci igényekhez történő igazítása;
- ✓ a keresztgenerációs korrepetíciós önkéntes és programok növelése;
- ✓ a civil szervezetek aktívabb részvételének ösztönzése;
- ✓ pályázati források keresése és bevonása;
- ✓ a digitális szolgáltatások elérhetőségének javítása;
- ✓ a digitális megoldások bővítése a munkanélküliségi problémák kezelésében;
- ✓ koordináció és együttműködés az önkormányzat, a piaci szereplők, az egyéb munkáltatók és a képző intézmények között.

Alapvető érdekünk, hogy a Salgótarjánban élő emberek digitális kompetencia szintje növekedjen, hogy ezáltal is képes legyen a város megtartani a népességét, tehetségeit és humánerőforrását.

3.3 Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások, aktív korúak ellátása, munkanélküliséghez kapcsolódó támogatások

A pénzbeli és természetbeni szociális ellátások rendszere

Az Szt. 1. § (1) értelmében a szociális biztonság megteremtése és megőrzése érdekében meghatározza az állam által biztosított egyes szociális ellátások formáit, szervezetét, a szociális ellátásokra való jogosultság feltételeit, valamint érvényesítésének garanciáit.

(2) A helyi önkormányzatok az e törvényben szabályozott ellátásokon túl saját költségvetésük terhére egyéb ellátásokat is megállapíthatnak.

25. § (1) A jogosult részére jövedelme kiegészítésére, pótlására, illetve a különös méltánylást érdemlő személyes élethelyzetére figyelemmel pénzbeli szociális ellátás nyújtható.

(3) *Szociális rászorultság esetén a jogosult számára a járási hivatal - az e törvényben meghatározott feltételek szerint (...) foglalkoztatást helyettesítő támogatást, egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatást (...); (...) a képviselő-testület - az e törvényben és a települési önkormányzat rendeletében meghatározott feltételek szerint - települési támogatást (a továbbiakban együtt: szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások) állapít meg.*

3.3. 1. számú táblázat - Passzív foglalkoztatás-politikai eszközök - Álláskeresők ellátásai I.

Év	Nyilvántartott álláskeresők száma (TS 052)		Álláskeresői ellátásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (TS 047)	
	Fő	15-64 év közötti népesség %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában
2017	1929	8,74%	306	15,86%
2018	1911	8,91%	308	16,12%
2019	1822	8,76%	337	18,50%
2020	1931	9,57%	344	17,81%
2021	1709	8,74%	383	22,41%
2022	1517	7,84%	380	25,05%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

3.3.2. számú táblázat - Passzív foglalkoztatás-politikai eszközök - Álláskeresők ellátásai II.

Év	Szociális támogatásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (TS 048)		Foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek átlagos havi száma (TS 054)		Ellátásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (TS 049)	
	Fő	Nyilvántartottak %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában
2017	812	42,09%	1 008	52,26%	1 118	57,96%
2018	818	42,80%	854	44,70%	1 126	58,92%
2019	716	39,30%	796	43,68%	1 053	57,79%
2020	713	36,92%	775	40,12%	1 057	54,74%
2021	688	40,26%	748	43,79%	1 071	62,67%
2022	531	35,00%	633	41,74%	911	60,05%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

3.3.3. számú táblázat - Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás

Év	Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásban részesítettek havi átlagos száma (TS 056)
	fő
2017	73
2018	72
2019	67
2020	63
2021	59
2022	59

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

3.4 Lakhatás, lakáshoz jutás, lakhatási szegregáció

E fejezetben a lakhatáshoz kapcsolódó területet elemezzük, kiemelve a bérlakás-állományt, a szociális lakhatást, az egyéb lakáscélra nem használt lakáscélú ingatlanokat, feltárva a településen fellelhető elégtelen lakhatási körülményeket, veszélyeztetett lakhatási helyzeteket és hajléktalanságot, illetve a lakhatást segítő támogatásokat. E mellett részletezzük a lakhatásra vonatkozó egyéb jellemzőket, elsősorban a szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

3.4.1. számú táblázat - Lakásállomány						
Év	Lakásállomány (db) (TS 073)	Épített lakások száma (TSv 077)	Épített lakások száma 1000 lakásra (TS 078)	1-2 szobás lakások aránya (TS 076)	A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (TS 074)	A közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (TS 075)
	db	db	db	%	%	%
2017	18032	1	0,06	61,61	84,37	89,25
2018	18036	4	0,22	61,59	84,81	89,70
2019	18036	4	0,22	61,58	85,56	89,65
2020	18031	2	0,11	61,56	85,85	91,04
2021	18027	4	0,22	61,53	86,14	91,18
2022	18056	2	0,11	58,00	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

a) bérlakás-állomány

A Salgó Vagyon Kft. feladata az önkormányzati tulajdonú lakás, és nem lakáscélú helyiségek, forgalomképes ingatlanok hasznosítása, bérbeadása, értékesítése.

Önkormányzati tulajdonú lakásállomány	
Év	Lakásállomány (db)
2020	860
2021	833
2022	800

Forrás: Salgó Vagyon Kft.

A 2022-es évben a 800 db önkormányzati lakásból 132 db lakás falazottként nyilvántartott, melyek folyamatos üzemeltetés mellett, a Közgyűlés jóváhagyásával szanálásra, egy részük lebontásra, egy részük felújításra kerülnek.

Önkormányzati bérlakások komfortfokozat szerint (2022. évben)	
Komfortfokozat	Mennyiség (db)
Összkomfortos	445
Komfortos	123
Félkomfortos	10
Komfort nélküli	221
Szükséglakás	1
Összesen	800

Forrás: Salgó Vagyon Kft.

A TOP 6.7.1-16-ST1-2017-00002 számú pályázat keretében a Forgách-telepi szegregátum teljes területe megújul. Az itt található 21 épület (benne 84 db lakás) közül 7 db elbontásra kerül, 4 db épület marad eredeti állapotban, 10 db épületben 32 szociális bérlakás és egy Községi Ház kerül kialakításra.

Az adott szegregátum területére koncentrálni Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata, a Somlyó-Forgách Lakóközösségi Egyesület, a Nógrád Megyei Cigány Kisebbségi Képviselők és Szószólók Szövetsége, a Salgótarjáni Szivárvány Óvoda Gyermekéiért és Salgótarján Megyei Jogú Város Roma Nemzetiségi Önkormányzat konzorcium (továbbiakban: Konzorcium) formájában, 2017. december hó 22. napján Támogatási Kérelmet nyújtott be a TOP-6.9.1-16-ST1 kódszámú, „A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok” című felhívásra, TOP-6.9.1-16-ST1-2017-00001 azonosító számmal, „Forgách-telepi komplex programok” címmel, összesen 191.000.000 Ft összköltséggel. 2023. április hóban a projekt 52.266.501 Ft támogatási összeggel emelkedett, így a projekt összköltsége 243.266.501 Ft-ra nőtt.

b) szociális lakhatás

Az önkormányzati tulajdonú lakások szociális, piaci és költségelvű bérleti/használati díj alkalmazásával, továbbá közgyűlési döntés alapján ingyenes, kedvezményes használatba adásával kerültek **hasznosításra 2022. december 31-ig** az alábbiak szerint:

• Szociális bérleti/használati díj:	147 db
• Piaci bérleti/használati díj:	261 db
• Költségelvű bérleti/használati díj:	12 db
• Bérlőkijelölési jogos: (HM; BM; MANK; SZGYF)	15 db
• Ingyenes/kedvezményezett használat közgyűlési döntés alapján:	27 db
• Kedvezményes használat „Szakember Salgótarjánban”:	4 db
• Áthelyezett:	24 db
• Garzon I. épület bérbeadása:	16 db
• EFOP és TOP pályázat keretében	21 db
• Önkényes	2 db
• <u>Nem lakásként hasznosított közgyűlési döntés alapján:</u>	<u>23 db</u>
Összesen:	532 db

Az 532 db szerződésből 378 bérlő rendelkezik érvényes szerződéssel, 1548 db használó pedig lejárt szerződéssel 2022. december 31-én.

A Közgyűlés Népjóléti Bizottsága hagyja jóvá az érvényes bérbevételi ajánlattevők közötti sorrendet. 2022. évben 15 db érvényes lakásigénylési ajánlatot vett nyilvántartásba a társaság, akik egyben nyilvántartásba is kerültek.

c) egyéb lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlanok

Nincsenek ilyen ingatlanok.

d) lakhatást segítő támogatások

3.4.3. számú táblázat - Lakhatást segítő támogatások		
Év	Települési támogatásban részesítettek száma (pénzbeli és természetbeni) (TS 136)	Egyéb önkormányzati támogatásban részesítettek száma (TS 137)
	Család	Fő
2017	975 család	54
2018	791 család	55
2019	613 család	43
2020	552 család	37
2021	671 család	26
2022	597 család	23

Forrás: Önkormányzati adatgyűjtés

Salgótarjánban a szociális ellátásokról szóló Salgótarján Megyei Jogú Város Közgyűlésének 6/2015.(II.19.) önkormányzati rendelete szabályozza a lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez nyújtott települési támogatást.

A lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez nyújtott települési támogatás a szociálisan rászoruló háztartások részére a háztartás tagjai által lakott lakás fenntartásával kapcsolatos rendszeres kiadásai viseléséhez nyújtott természetbeni hozzájárulás.

Lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez nyújtott települési támogatás:

- a) villanyáram,
- b) vízfogyasztás és csatornahasználat,
- c) gázfogyasztás,
- d) távhő-szolgáltatás,
- e) szemétszállítás díja,
- f) önkormányzati lakás lakbéré,
- g) tüzelőanyag költségeihez nyújtott támogatás.

e) eladósodottság

A háztartások eladósodottsága jelentős részben a lakhatási költségekhez kapcsolódik. Az anyagi, megélhetési problémákat elsősorban a hiteltartozások, a közüzemi számlák miatt kialakult tartozások, a munkanélküliség, a kedvezőtlen munkaerő-piaci kép összefonódása okozza. Ez sokszor begyűrűzik, és évek alatt tudnak csak egyes családok, háztartások kikerülni ebből.

f) lakhatás egyéb jellemzői: külterületeken és nem lakóövezetben elhelyezkedő lakások, minőségi közszolgáltatásokhoz, közműszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez való hozzáférés bemutatása

A külterületeken és nem lakóövezetben elhelyezkedő lakások a szegregátumokban találhatóak. Ezekre a területekre jellemző, hogy a közművek kiépítettsége, valamint a közszolgáltatások hiányosak. A vízellátás sok esetben közkútról megoldott. Jellemző a szemét felhalmozása is. A helyi tömegközlekedés igénybevétele a téli időszakban problémát jelent. A szociális bérlakások nagy része lebontásra került, a megmaradt ingatlanok leromlott állapotban vannak. Az utak állapota rossz, a járdák hiányosak, vagy egyáltalán nincsenek kiépítve.

3.5 Telepek, szegregátumok helyzete

a) a telep, /szegregátum mint lakókörnyezet jellemzői (kiterjedtsége, területi elhelyezkedése, megközelíthetősége, a közösségi közlekedés, és a munkába jutás egyéb lehetőségei, lakásállományának állapota, közműellátottsága, közszolgáltatásokhoz való hozzáférés lehetőségei, egyéb környezet-egészségügyi jellemzői)

Szegregátumok:

1. **Szegregátum: Zagyvapálfalva (falurész)** (Szabó E. út - Csokonai út – 23302.sz. út)
2. **Szegregátum: Zagyvapálfalva** (Hősök útja- Zöldfa út-névtelen u.- belterületi határ)
3. **Szegregátum: Baglyasalja** (Frankel Leo út – Névtelen u. – belterületi határ)
4. **Szegregátum: Baglyasalja** (II. András király út – Kisvasút út – Katalin u – Petőfi út – névtelen u.- belterületi határ)
5. **Szegregátum: Forgách –telep** (Forgách A. telep – Somlyói út – Kazári út)
6. **Szegregátum: Forgách –telep** (Egri út- belterületi határ)
7. **Szegregátum: Somlyóbánya** (Somlyói út- névtelen u. Teréztáró u. – Csille köz)
8. **Szegregátum: Idegér** (Karancs út- Kővár út- Bereczkei M.út. - Felsőidegér út –névtelen út – belterületi határ – Kővirág u.)
9. **Szegregátum: Városközpont** (Gedőczy u.- Salgó út – Füleki út- Báthory tér – Zrínyi M. út – belterületi határ)
10. **Szegregátum: Határ út** (Határ út – Határ út által határolt terület)
11. **Szegregátum: Művésztelep** (Bátki J. u. –belterületi határ - Kisfaludy Sándor út)

Szegregációval veszélyeztetett területek:

1. **Zagyvapálfalva** (Csokonai út páratlan oldala- Batsányi út a Bródy S. u. kereszteződése)
2. **Jónásch telep** (Ilona út – névtelen u – Jónásch körút belterületi határ)
3. **Zagyvaróna** (Váralja út – belterületi határ- Fenyvesalja út – Mátyás király útja – Örhegy út- Mátyás király útja)
4. **Salgóbánya** (belterületi határ- Szapolyai J. út - Vár út – Árpád út – Deák F. út – Mikes K. út - Vár út)

b) a telepen, /szegregátumokban élők általános jellemzői és társadalmi problémák szempontjából főbb mutatói: életkori megoszlás, iskolai végzettség, foglalkoztatottsági helyzet, segélyezettek, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya;

Szegregátumok jellemzői:

Szegregátum		A szegregátum státusza, lehatárolása	A szegregátum jellemzése, a főbb problémák azonosítása
1.	Zagyvapálfalva (falurész) (Szabó E. út - Csokonai út – 23302.sz. út)	Napjainkban is szegregátum. Néhány háznyi terület, ezért célszerű lenne hozzacsatolni az 1. számú szegregációval veszélyeztetett területet, tehát a Csokonai út mindkét oldalát a Nagymező út felé.	A szegregátum Zagyvapálfalva településrésztől elkülönül, az ott élők „falunak” hívják. Közművekkel ellátott, szemét felhalmozása csak egy-két ingatlan esetében jellemző. A Csokonai út Nagymező út felé eső részén a lakóingatlanok jellemzően rosszabb állapotban vannak. A szegregátumban kevés a szociális bérlakás , és a meglévők többsége is kifogásolható állapotú . A közszolgáltatások elérhetőek a helyi közlekedés igénybevételével, illetve gyalogosan is könnyen megközelíthetőek pl. az orvos, iskola, óvoda, gyógyszertár, bolt.
2.	Zagyvapálfalva (Hősök útja- Zöldfa út-névtelen u.- belterületi határ)	A szegregátum lehatárolása felülvizsgálatra szorul. A Hősök útja a jelenlegi terepi tapasztalatok alapján nem kell, hogy részét képezze, ugyanakkor a Hársfa úti kolóniát feltétlenül szükséges hozzákapcsolni.	Lakossága körülbelül 1500 fő, Salgótarján legnagyobb, és a lakosság körében „leghírhedtebb” szegregátuma, mely Zagyvapálfalva településrésztől élesen nem határolódik el. A terület három fő részre osztható. A Hősök útján és a Hársfa út páratlan oldalán többszintes, előkertes társasházakat találunk, a Zöldfa úton magasabb, függőfolyosós tömbházak helyezkednek el, a kettő között pedig a Hársfa úti kolóniasor található. A kolóniában a vezetékes víz- és csatorna nincs kiépítve , az áramellátás biztosított. A kolóniasor lakásai nagyon leromlott állapotúak , többségük életveszélyes, az itt lakók a legalacsonyabb státuszúak a szegregátumban. A Zöldfa úti tömbházakba az 1970-es években a Pécskő úti „Cigánydomb” elbontása után sok roma család települt át, a terület státusza azonban a rendszerváltás környékén elkezdett romlani, jelenleg sok befallazott lakást találni. A Zöldfa út státusza kriminológiai szempontból is aggályos . A hátrányos helyzetű családok zöme a Zöldfa úton lakik, a szociális bérlakások jellemzően rossz állapotúak . A közszolgáltatások akár gyalogosan is könnyen megközelíthetőek, így pl. orvos, óvoda, iskola, gyógyszertár, posta, élelmiszerboltok, zöldséges. A szegregátumban a szemét felhalmozása jelentős , illetve problémát jelent a tudatmódosító szerek használata, az itt élők konfliktusai is részben ebből adódnak.
3.	Baglyasalja (Frankel Leo út - Névtelen u. -	Nem indokolt, hogy önálló szegregátum legyen; az Erkel közt	A szegregátum Baglyasalja településrésztől élesen nem határolódik el. A Frankel Leó út felső szakaszán hiányzik a víz- és csatornahálózat , a lakosok közkútrol

Szegregátum		A szegregátum státusza, lehatárolása	A szegregátum jellemzése, a főbb problémák azonosítása
	belterületi határ)	is a szegregátumhoz szükséges kapcsolni.	hordják a vizet. Ezen a szakaszon nincs kiépített út és járda sem. Orvos, óvoda, diákothron megtalálható a településrészen, iskola, gyógyszertár, posta, élelmiszerbolt azonban nem .
4.	Baglyasalja (II. András király út - Kisvasút út - Katalin u - Petőfi út - névtelen u.- belterületi határ)	A szegregátum lehatárolása felülvizsgálatra szorul. A Petőfi út eleje (körülbelül a 100-as házszámig) nem szükséges, hogy részét képezze, viszont a Temető utat szükséges hozzákapcsolni. A terület két részre osztása is megfontolandó.	A statisztikai adatok alapján a terület a szegregátumok átlagához képest jobb helyzetben van, több a foglalkoztatott, kevesebb a munkanélküli. Az idősebb korosztály aránya a többi szegregátumhoz képest magasabb. A Petőfi út közművekkel ellátott, viszont a többi utcában (pl. Kisvasút úton, II. András király úton, Katalin úton, Kakukk József úton) jellemzően közkútról hordják a vizet az ott lakók. Ebben a szegregátumban jellemzően rossz az utak, járdák állapota .
5.	Forgách-telep (Forgách A. telep – Somlyói út – Kazári út)	A szegregátum lehatárolása felülvizsgálatra szorul. A Kazári út a terepi tapasztalatok alapján nem szegregált, a Somlyói út vége is üdülőövezet. Fontos lenne viszont a Mikóvölgyi út hozzácsatolása a szegregátumhoz.	A szegregátum közművekkel ellátott, a Mikóvölgyi út nagy részén viszont közkútról biztosított a vízellátás. A Forgách Antal telepen a kolóniasorok nagy része lebontásra került a városrehabilitációs program keretében, a még megmaradt lakóingatlanok állaga kifogásolható . A szegregátum helyi tömegközlekedéssel elérhető, kivéve a Somlyói út felső szakaszát. A településrészen iskola, óvoda, orvosi rendelő, élelmiszerbolt található, gyógyszertár, posta azonban nincs. A Forgách Antal - telepen az utak állapota megfelelő, járda azonban nincs, a Mikóvölgyi út csak földúton közelíthető meg.
6.	Forgách-telep (Egri út- belterületi határ)	A Dobó Katica köz is hozzákapcsolódik, de nem indokolt , hogy önálló szegregátum legyen.	Az ingatlanok állapota megfelelő, a településrész közművekkel ellátott. A közzolgáltatások ebből a szegregátumból a helyi tömegközlekedés igénybevétele elérhetők. Utak, járdák állapota megfelelő, az ingatlanok könnyen megközelíthetőek.
7.	Somlyóbánya (Somlyói út- névtelen u. Teréztáró u. - Csille köz)	Továbbra is szegregátum.	A közművek kiépítettsége hiányos , jellemzően közkútról megoldott a vízellátás. A Teréztáró úton, illetve a Csille közben a szemét felhalmozása is jellemző. A lakóépületek túlnyomó részre életveszélyes állapotban van. A helyi tömegközlekedés igénybevétele a téli időszakban problémát jelent. A közzolgáltatások ebben a szegregátumban teljesen hiányoznak . Somlyóbánya településrészen a szociális bérlakások nagy része lebontásra került, a megmaradt ingatlanok leromlott állapotban vannak. Az utak állapota rossz, járdák nincsenek kiépítve.
8.	Idegér (Karancs út- Kővár út-	Nem indokolt , hogy önálló szegregátum legyen, miután a	A közművekkel való ellátottság megfelelő, szemét felhalmozása jelenleg nem jellemző.

Szegregátum		A szegregátum státusza, lehatárolása	A szegregátum jellemzése, a főbb problémák azonosítása
	Bereczkei M.út. - Felsőidegér út -névtelen út - belterületi határ - Kővirág u.)	Bereczki M. úti, illetve az Alsóidegéri és Felsőidegéri úton található kolóniák is lebontásra kerültek.	A településrész a városközponttól akár gyalogosan is megközelíthető, helyi tömegközlekedés is rendelkezésre áll. A közszolgáltatások mindegyike rövid sétával a városközpontban elérhető. A szociális bérlakások lebontásra kerültek. Az utak felújításra szorulnak, járda nincs kiépítve.
9.	Városközpont (Gedőczi u.- Salgó út - Füleki út- Báthory tér - Zrínyi M. út - belterületi határ)	A szegregátum lehatárolása felülvizsgálatra szorul. A Báthory út és a Zrínyi Miklós út nem szegregált, viszont a szegregátum részét kell képezze az Acélgyári út.	A Salgó út elején a 12-es házszámig a lakóingatlanok komfort nélküliek, felújításra szorulnak. A Salgó út középső szakaszán található kolóniasor teljes egészében felújításra, a korábban Salgó út végén található kolónia pedig lebontásra került. A szegregátum a városközponttól gyalogosan is megközelíthető. A közszolgáltatások a szegregátumban is megtalálhatóak: orvos, óvoda, iskola, illetve élelmiszerbolt. A Salgó úton található felújított kolóniaépületek mindegyike szociális bérlakás. Az utak állapota megfelelő, járda a Salgó út egyik oldalán található. Lakossági információk szerint a tudatmódosító szerek jelen vannak a településrészben.
10.	Határ út (Határ út – Határ út által határolt terület)	A szegregátum lehatárolása felülvizsgálandó, az Ilona út kivehető lenne, viszont a Jónásch körutat indokolt lenne hozzákapcsolni.	A Jónásch körút végén található kolóniasoron, illetve a Határ úton a közművek kiépítettsége hiányos. A város legrosszabb helyzetű településrésze, a higiénés viszonyok is itt a legrosszabbak. A szemét felhalmozása folyamatos. A Határ úton lebontásra került a régi munkásszálló épülete, ami már életveszélyes állapotú volt. A Határ úti kolóniasoron a lakások komfort nélküliek, nagyon rossz állapotúak. A tulajdonviszonyok sem rendezettek. A szegregátum csak gyalogosan, illetve autóval érhető el, tömegközlekedés nincs. Közszolgáltatások nem elérhetőek ebben a szegregátumban. Lakossági információk szerint a leginkább itt jellemző a tudatmódosító szerek jelenléte, valamint a településrész erősen kriminalizálódik.
11.	Művésztelep (Bátki J. u. -belterületi határ - Kisfaludy Sándor út)	Nem indokolt szegregátumként kezelni.	Kb. 300 fő. Kevésbé "problémás" szegregátum, A többi szegregátumhoz képest magasabb az idősek aránya, nem válik el élesen a környező utcáktól. A lakások komfortfokozata a városi átlagnál is jobb, de az iskolázottság és a foglalkoztatottság a szegregátumok átlagánál alacsonyabb.

c) a szegregációval veszélyeztetett területek, a lakosság területi átrendeződésének folyamatai.

Ezen területek mindegyikére elmondható, hogy a szociális problémák halmozottan jelennek meg.

A telepeken élő családok többnyire középkorú, többgyermekes családok. Életmódjuk, megélhetési nehézségeik, táplálkozási szokásaik miatt egészségi állapotuk normál átlagtól eltérő, alacsony iskolázottságúak. Jövedelmük többnyire a gyermekek után járó ellátások, ill. a szociális támogatások jelentik. Munkával, munkabérrel az itt élő családok nem, vagy átmeneti jelleggel rendelkeznek, amíg a közfoglalkoztatások időtartama tart. Az itt élő gyermekek lakókörnyezetük miatt hátrányos helyzetűek, s ha még a nevelésből fakadó hiányosságokat is figyelembe vesszük, kimerítik a halmozottan hátrányos helyzetűek fogalmát. Fontos feladat a szegregátumokban élő lakosság szociális-társadalmi státuszának emelése, a területek szegregációjának oldása.

Zagyvapálfalván és Baglyasalján működő jelenlétházak a szolgáltatásokat el nem érő, szegénységben élő, többnyire földrajzilag is elszigetelt, szegregált közösségeket segítette a szolgáltatások (komfort szolgáltatás, napközbeni ellátás, tanulásegítés védőnői tanácsadás, gazdálkodási, pénzkezelési ismeretek, közösségfejlesztés, segítő feladatok mobil játszótér program, nyári napközi tábor, sport programok) biztosításával. Mindkét településrészen a célcsoportot a 0-18 éves korú lakosság, kiváltképp a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesített gyermekek és családtagjaik jelentették. Az egyénre szabott segítségnyújtás, életvezetési tanácsadás sokat segített a családoknak. A jó gyakorlatok jellemzője, hogy az egész családot segítik.

3.6 Egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

A Mötv. 13. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítandó közfeladatok körében a helyi önkormányzati feladatok különösen az egészségügyi alapellátás, az egészséges életmód segítését célzó szolgáltatások.

a) az egészségügyi alapszolgáltatásokhoz, szakellátáshoz való hozzáférés

3.6.1. számú táblázat – Egészségügyi ellátás

Év	Felnőttek és gyermekek részére szervezett háziorvosi szolgálatok száma (TS 107)	Csak felnőttek részére szervezett háziorvosi szolgáltatások száma (TS 106)	A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (TS 108)	Gyógyszertárak és fiókgyógyszertárak száma (TS 110)	Közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma (alanyi és normatív alapon kiadott) (TS 133)	Ápolási díj, alanyi jogon: támogatásban részesítettek évi átlagos száma (TS 135)
	db	db	db	db	Fő	Fő
2017	0	22	9	11	1 245	182,62
2018	0	22	9	11	1 181	176,98
2019	0	22	9	9	1 095	97,92
2020	0	22	9	9	998	94,53
2021	0	22	9	9	1 011	93,77
2022	0	22	9	9	978	90,01

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Az Eatv. 5. § (1) bekezdés alapján a települési önkormányzat az egészségügyi alapellátás körében gondoskodik a háziiorvosi, házi gyermekorvosi ellátásról, a fogorvosi ellátásról, valamint az alapellátáshoz kapcsolódó fogorvosi ügyeleti ellátásról. Az alapellátás, mint önkormányzati feladat egyrészt vállalkozó orvosokkal feladatellátási szerződés útján, másrészt egészségügyi szolgálati jogviszonyban álló orvosok útján kerül ellátásra. A fogorvosi ügyeletnek társulás keretein belül tesz eleget.

Salgótarján Megyei Jogú Város járó- és fekvőbeteg szakellátását a Nógrád Vármegyei Szent Lázár Kórház és Rendelőintézet biztosítja. Nógrád vármegye meghatározó, európai színvonalú egészségügyi intézménye, melynek alapvető feladata, hogy Salgótarján és vonzáskörzete, illetve Nógrád vármegye betegeinek a kor színvonalának megfelelő, legmagasabb szintű egészségügyi ellátást biztosítson.

A Kórház 2017. júniusától a Semmelweis Egyetem gyakorló kórházaként részt vesz az orvos- és szakorvosképzésben, emellett biztosítja a helyi egészségügyi szakközépiskolások részére a szakmai gyakorlati képzést.

A Kórház – pályázati források igénybevételeivel - folyamatosan bővül és korszerűsödik. Magyarország Kormánya és az Önkormányzat között a Modern Városok Program megvalósítására létrejött együttműködési megállapodás keretén belül a Kórház is támogatásban részesül.

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program támogatásával valósult meg a Zagyvapálfalvai Egészségcentrum kialakítása, illetve ezen program keretén belül kerül sor a Besztercei orvosi rendelők felújítása, valamint a Nyugati-városrészben új rendelők kialakítása, illetve Zagyvapálfalván egy újonnan kialakításra kerülő fogorvosi rendelő.

A kialakításra került, illetve kialakításra kerülő rendelők akadálymentesítettek, épületszerkezetileg, infrastruktúrájában 21. századi színvonalon kívánja szolgálni az adott városrészen élők egészségügyi alapellátáshoz való hozzáférését.

b) prevenció és szűrőprogramokhoz (pl. népegészségügyi, koragyermekkori kötelező szűrésekhez) való hozzáférés

A lakosság egészségének jelentős javítása, az ország egészségveszteségeinek komoly csökkentése csakis az elsődleges megelőzésre irányuló, valós népegészségügyi programokkal képzelhető el. Jelenleg főként egyéni szinten léteznek ilyen szolgáltatások, például az egészségfejlesztési irodákban, vagy a praxisközösségekben, de ezek a legkevésbé sem hatékonyak. A nemzetközi tapasztalatok szerint megelőzésről csakis közösségi szinten szabad gondolkodnunk. Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának egészségfejlesztési programjában megfogalmazott célok és feladatok között szerepel a lakosság egészségi állapotának, életminőségének javítása.

c) fejlesztő és rehabilitációs ellátáshoz való hozzáférés

A Kórház alapvető tevékenysége: a fekvőbeteg ellátás, járó beteg ellátás, szűrés és gondozás. Speciális tevékenysége keretében az egész megyére kiterjedő ellátást biztosít bizonyos orvos szakmai területeken (pl. ortopédia, fizioterápia, reumatológia, rehabilitáció, mammográfiái szűrés).

d) közétkeztetésben az egészséges táplálkozás szempontjainak megjelenése

A Gytv. 21. § (1) bekezdése alapján természetbeni ellátásként a gyermek életkorának megfelelő gyermekétkeztetést kell biztosítani a bölcsődés, óvodás, nyári napközi otthoni, az általános és középiskolai tanulmányokat folytató gyermekek számára.

A gyermekétkeztetés és a szünidei gyermekétkeztetés lebonyolítását a Salgótarjáni Költségvetési Szervek Gazdasági Szolgálat (továbbiakban: KIGSZ) végezte, különös figyelemmel a diétás étrend biztosítására.

e) sportprogramokhoz való hozzáférés

A sportoláshoz való jog az állampolgárok – alkotmány által biztosított – alanyi joga. Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata ezt az alaptézist követve, olyan, a sporttal kapcsolatos hosszútávú célkitűzéseket és feladatokat tűzött ki célul, amelyek hatásai évekkel később fognak konkrét eredményt mutatni. Olyan fejlesztési irányokat határozott meg, amelyekkel Salgótarján sportjának értékei továbbra is megőrizhetőek, és tovább fejleszthetőek, ugyanakkor hozzájárulnak az egészséges életmódra neveléshez. Az Önkormányzat számos programot valósít meg, amelynek segítségével közreműködik a sport népszerűsítésében, a mozgás gazdag életmóddal kapcsolatos sporttudományos felvilágosító tevékenység szervezésében, együttműködik a helyi sportszervezetekkel, sportszövetségekkel, köznevelési intézményekkel. Emellett a különböző pályázati forrásokból megvalósított fejlesztésekkel mozgás gazdag környezet megteremtésére is lehetőség nyílik a város lakossága számára.

A szabadidősport kedvtelésből az egészség megőrzéséért, helyreállításáért, a mozgás örömeért, időtöltésként végzett sporttevékenység. Salgótarjánban több, mint 20 szabadidősporttal foglalkozó egyesület van. Ezek a sportszervezetek általában azokat mozgósítják, akik nem vesznek részt szövetségi bajnokságban és versenyeken.

Az önkormányzat sportparkok kialakítását kezdeményezte. Jelenleg két szabadtéri sportpark áll a lakosság rendelkezésére a Beszterce-lakótelepen, illetve a Városi Sportcentrum területén.

Az Önkormányzat a kötelező feladatai ellátása mellett olyan feladatokat is ellát, melyeket számára semmilyen jogszabály sem ír elő, azaz önként vállalt feladatként teljesít. Ezen feladatok ellátását kizárólag saját forrásaiból tudja finanszírozni. Ilyen feladat például a sportszervezetek pénzügyi és természetbeni támogatása vagy a kedvezményes létesítményhasználat, illetve a kedvezményes bérlakás használat is.

A sporttal kapcsolatosan említést kell tenni a Remek Salgótarjáni Rendezvény- és Médiaközpont Nonprofit Kft.-ről (továbbiakban: Remek Kft.) is.

A Remek Kft. azon túl, hogy kulturális, közművelődési, közösségi értékeket ismerttet meg, mutat be, és ezeket hozza közelebb a lakossághoz, Salgótarján sport feladatait is ellátja, és ennek érdekében sportolási színtereket működtet.

A Remek Kft. sportszakmai csoport tevékenységéhez tartozik a Városi Sportcsarnok, a Városi Sportcentrum, a Városi Tanuszoda, a Városi Strandfürdő, valamint a sportrendezvények megszervezése, lebonyolítása.

A Remek Kft. a város köznevelési intézményei számára biztosítja a feltételeket az iskolai testneveléshez, kiszolgálja a salgótarjáni sportszervezetek edzési és versenyzési igényeit, valamint a verseny- és élsport, a tömegsport, a diáksport és a szabadidősport rendezvények létesítményigényeit is.

Hozzásegítve a lakosságot az egészséges életmód megtartásához az Önkormányzat a Hiszek Benned Sport Program „Fitt, Egészséges Nemzetért Tárt Kapus Program keretében támogatja a civil szervezetek pályázatait és a pályázatok keretében megrendezésre kerülő programokat.

f) személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata a személyes gondoskodás körébe tartozó szociális ellátásokat a Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása által fenntartott Salgótarján és Térsége Egészségügyi-Szociális Központja (a továbbiakban: ESZK) útján működteti.

Az ESZK – mint integrált intézmény - feladata a Társulási Megállapodásban, valamint az Alapító Okiratában foglaltak szerint

- az egészségügyi alapellátásról szóló 2015. évi CXXIII. törvény bekezdésében meghatározott egészségügyi alapellátások,
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 57. § (1)-(2) bekezdésében foglalt, a személyes gondoskodás keretébe tartozó, egyes szociális alapszolgáltatások és szakosított ellátások,
- valamint a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 15. § (2) bekezdésében meghatározott, a személyes gondoskodás keretébe tartozó egyes gyermekjóléti alapellátások nyújtása.

g) drogprevenciós szolgáltatások;

Salgótarjánban az ESZK keretein belül a Horizont Nappali Ellátó Központban valósul meg a szenvedélybetegek nappali ellátása. Az ellátása olyan otthon közeli ellátási forma, ahol a szenvedélybetegség különböző szakaszaiban lévő, adott intézményben más-más motiváltságú, személyes bevonódás mértékét tekintve eltérő helyzetben lévő addiktív problémával küzdő személyek szociális ellátása történik.

A szenvedélybetegek nappali ellátása az önkéntességre és a speciális segítő programokra épülve biztosítja az ellátást igénybe vevők igényei alapján a felvilágosító, tanácsadó, tájékoztató, kulturális, szabadidős, képzési, átképzési állásközvetítő, védett lakhatást elősegítő, lakossági és családi programok szervezését és lebonyolítását, valamint alacsonyküszöbű és ártalomcsökkentő szolgáltatást nyújt. A szenvedélybetegek nappali ellátása során olyan programok szervezésére kerül sor, melyek elősegítik az ellátást igénybe vevő rehabilitációját, a társadalomba, korábbi közösségébe való visszailleszkedését, valamint a szenvedélybetegek minél szélesebb körben való elérését. Ennek keretében a programok nyitottak, mindenki számára hozzáférhetőek.

Az Önkormányzat első alkalommal 2001-ben az Ifjúsági és Sportminisztérium Kábítószerügyi Koordinációért Felelős Helyettes Államtitkára kezdeményezésére kapcsolódott be a drog prevenciós munka összehangolása érdekében létrehozott Kábítószerügyi Egyeztető Fórumok munkájába, valamint kidolgozta a „Salgótarjáni drogstratégia a kábítószer-probléma visszaszorítására” című programját.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése a 115/2015. (V.28.) határozatával adott felhatalmazást az újjászerveződött Kábítószer Egyeztető Fórum (továbbiakban: KEF) működésére. A KEF összefogja és koordinálja a prevenció, a kezelés és a kínálatcsökkentés terén folyó munkát. A KEF elkészítette a helyi szükségletek feltárására, helyzetértékelésre alapozva a helyi drogellenes stratégiát, melyet a Közgyűlés 2016. március 21-én hagyott jóvá. A KEF egységes szakmai és módszertani szemlélet megvalósításával - a helyi sajtóságokat figyelembe véve - fogja össze és koordinálja a prevenció, a kezelés és a kínálatcsökkentés terén folyó munkát. Munkájának segítésére létrehozta a Kínálatcsökkentő Munkacsoportot, a Prevenció Munkacsoportot, valamint a Kezelés és Ellátás Munkacsoportot.

A munkacsoportok létszáma a szervezeti működési szabályzatban foglaltaknak megfelelően maximum 8 fő. A munkacsoportok munkáját a tagság által választott vezetők irányítják. A munkacsoportok munkájában a KEF elnökének felkérésére a szakterületnek megfelelő szakemberek, illetve egyéb szereplők (pl. MÉDIA) is részt vesznek.

h) hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése a szolgáltatások nyújtásakor;

A szociális feladatok ellátása során az ellátórendszer közreműködői részéről a fenntartó hátrányos megkülönböztetést nem tapasztalt.

i) előnyben részesítési (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások) a szociális és az egészségügyi ellátórendszer keretein belül.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata Salgótarján és Térsége Egészségügyi-Szociális Központja útján az étkeztetés keretében azoknak a szociálisan rászorulóknak legalább napi egyszeri meleg étkezéséről gondoskodik, akik önmaguk, illetve eltartottjaik részére tartósan, vagy átmeneti jelleggel nem képesek biztosítani koruk, egészségi állapotuk, fogyatékoságuk pszichiátriai vagy szenvedélybetegségük, hajléktalanságuk, munkaerő-piaci és szociális helyzetük miatt. Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása által biztosított személyes gondoskodást nyújtó ellátásokról, azok igénybevételéről, valamint a fizetendő térítési díjakról szóló Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 5/2023. (III.30.) önkormányzati rendelet (a továbbiakban: önkormányzati rendelet) tartalmazza a helyi szabályozást, az intézményi térítési díjat, kedvezményeket, valamint a szociális rászorultság megállapítására vonatkozó rendelkezéseket.

Ha az étkezésben részesülő személy egészségi állapota indokolja, szakorvos javaslatára az ellátást igénybe vevő részére diétás étkezést biztosítunk.

Az étkeztetés a lakosság szükségleteinek megfelelően az alábbi formákban biztosított:

- Az étel kiszolgáltatásával egyidejű helyben fogyasztásával.
- Az elvitelének lehetővé tételével, elvitellel.
- Az étel lakásra, ill. kiosztó helyre történő szállításával, kiszállítással.

Az étkeztetés a hét 5 munkanapján hétfőtől – péntekig, illetve munkanapokon biztosított.

Szociális étkeztetés keretében szintén az ESZK útján gondoskodik az Önkormányzat népkonyhai ellátásról, jelenleg két helyen biztosított a szolgáltatáshoz való hozzáférés.

3.6.2. Népkonyha	
Év	Népkonyhán kiosztott ételadagok száma (db)
2017	32 630
2018	32 500
2019	21 220
2020	22 195
2021	20 078
2022	20 789

Forrás: Önkormányzati adatgyűjtés

Az Önkormányzat ezen felül évek óta a Baptista Szeretetszolgálat Egyházi Jogi Személy - fenntartásában lévő Hegymenet Klub Térségi Szociális Intézmény, illetve fenntartói belső átszervezés következtében 2023. október 1. napjától a Baptista Szeretetszolgálat Országos Szociális Segítő Központ - útján 9 osztóponton működtet népkonyhát. Ezeken az osztópontokon szintén a hét minden napján napi egy adag étel kerül kiosztásra az arra rászorulóknak részére. Jelenleg napi 400 fő veszi igénybe a népkonyhai ellátást.

3.7 Községi viszonyok, helyi közelet bemutatása

a) közösségi élet színterei, fórumai;

3.7.1. számú táblázat - Intézményi ellátottság (2020)			
Tornateremmel, tornaszobával ellátott köznevelési intézmények száma (intézmény székhelye szerint) (TS 102)	Sportcsarnok, sportpálya léte (TS 103)	A települési könyvtárak kikölcsönzött egységeinek száma (TS 104)	Közművelődési intézmények száma (TS 105)
db	van/nincs	db	db
n.a.	igen	50 863	28

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

A Remek Kft. a sport feladatok ellátásán kívül a város kulturális közművelődési és közösségi igényeit is magas színvonalon kiszolgálja. A közösségi színterek működtetésével hozzájárul a nemzeti kultúra ápolásához, irodalmi, zenei, képzőművészeti értékeinek megismertetéséhez.

A József Attila Művelődési Központ fiataloknak és különböző korosztály számára kínál szórakoztató és zenei programot. 2012-től az épületben működik a Zenthe Ferenc Színház. A művelődési központ teret biztosít, segítséget nyújt civil szervezeteknek, köröknek, amatőr művészeti csoportoknak. Az intézmény szakmai tevékenységei között alapvetőek a közösségi formák, a művészeti csoportok, az ismeretterjesztő előadások, kiállítások, műsoros rendezvények, koncertek. A játszóházak, vásárok, fórumok szervezése is szorosan hozzátartozik a ház tevékenységéhez. Folyamatosan szolgáltató, közvetítő, újjító fejlesztő, központi szerepkörre törekszik a megye legnagyobb közművelődési feladatokat ellátó szervezeteként.

A Salgótarjáni Civil és Ifjúsági Ház kiemelt feladata, hogy teret, lehetőséget biztosítson a betérő fiataloknak képességeik kibontakoztatásában, ezáltal bekapcsolódhassanak a különböző alkotói, kreatív tevékenységekbe. Ezen kívül civil szervezetek, városi intézmények, vállalkozások számára nyújt alkalmas színteret közösségi programjaik megvalósítására. Továbbá online szolgáltatásuk a „Szakértő válaszol. Ennek keretén belül fiatalok tehetik fel kérdéseiket különböző szakembereknek a felnőtté válással, valamint pályakezdési, beilleszkedési, párkapcsolati nehézségeikkel, problémáikkal kapcsolatban.

A Bátki József Községi Ház teret ad a kulturális programoknak és a sporttevékenységeknek, valamint a közösségi rendezvényeknek. A városrészben igen aktív a civil élet, ezért Zagyvarónán napról-napra színes programok várják a helyieket és a környéken élőket.

A Balassi Bálint Könyvtár a hagyományos könyvtári kereteken túl kiállítótér, előadóterem, meseszoba várja a látogatókat. 2013-tól Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata fenntartásában működik az intézmény. Olvasásnépszerűsítő, kultúraközvetítő, ismeretterjesztő és szabadidős rendezvényeik, programjaik népszerűek a városlakóknál.

A Dornyay Béla Múzeum kultúraközvetítő, közművelődési tevékenységével hozzájárul az egész életen át tartó tanulás folyamatához, ezzel a Múzeumot fenntartó közösség jólétéhez és életminőségéhez.

A Bázis Jelenlét ház (Baglyasalján), a Csillag Jelenlét ház (Zagyvapálfalván), valamint a Salgó úti Községi Ház közösségi térként funkcionál az ott élők számára.

b) közösségi együttélés jellemzői, konfliktuskezelési megoldások;

Az elmúlt időszakban bekövetkezett események gazdaságra gyakorolt negatív hatása okán a növekvő munkanélküliség, a hitelek bedőlése, a szociális feszültségek növekedése a társadalmi konfliktusok szaporodásához vezetett. Az együttélés lehetőség arra, hogy együttműködjenek az itt lakók. Ugyanakkor az együttélés veszély is, hiszen a szereplők gyakran zavarják egymást, korlátozzák egymás lehetőségeit. Létezik olyan konfliktus, ami magától megoldódik, van olyan is, amit kezelni kell. Az alternatív vitarendezés az érdekek és szükségletek szintjén keres olyan megoldást, amit a felek elfogadhatónak tartanak, amelyről így időtálló egyezséget köthetnek. A folyamat végén megállapítható, hogy igazságos, hatékony, jövő orientált, időtálló megállapodás kötött. A konfliktusokat nem elkerülni kell, hanem kezelni kell. Ha nem megy egyedül, akkor szakértők bevonásával.

Salgótarjánban a közösségi együttélés átlagosnak mondható. Az Önkormányzat által kiadott, a közösségi együttélésre vonatkozó rendeletei figyelemmel vannak a helyi sajátosságokra, a település és valamennyi állampolgár érdekére, biztosítva az alapvető jogok betartását. Az „Esély gyermekeinknek” elnevezésű pályázat programjai segítik a közösségi együttélés szabályainak megismerését, gyakorlását és annak betartását konfliktuskezelési szituációs játékokkal, amik segítik a konfliktuskezelő készség kialakítását, segítve a közvetlen demokrácia gyakorlását.

c) helyi közösségi szolidaritás megnyilvánulásai;

Augusztus és szeptember hónapokban városunkban is megjelenik a családok támogatása az egyes civil szervezetek részéről. Tanszerekkel, iskolatáskákkal próbálják segíteni az arra rászorultakat. Karácsony közeledtével a közösségi szolidaritás fokozódik pénzbeli támogatás és adományok (tartós élelmiszer, ruházat) formájában. Ennek a munkának a Nyugdíjasok Nógrád Megyei Képviselőtestület, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat, a Magyar Vöröskereszt helyi szervezetei, valamint a Szent Lázár Lovagrend civil szervezetek tevékeny résztvevői.

d) a helyben élő nemzetiségek kulturális sokszínűségének bemutatása és kulturális identitásuk megőrzésének lehetőségei;

Salgótarjánban a Roma Nemzetiségi Önkormányzat, illetve a Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat kiemelkedő munkát végeznek a kulturális identitás megőrzésében.

Az Önkormányzat vállalja, hogy a települési nemzetiségi önkormányzatok által szervezett rendezvények, ünnepek zavartalan lebonyolításához - lehetőség szerint, előzetes egyeztetés alapján - közösségi teret biztosít és lehetőségéhez mértén anyagi segítséget nyújt, valamint a város kulturális rendezvényein a települési nemzetiségi önkormányzat kérésére lehetőséget biztosít a nemzetiségi kultúra megjelenítésére.

Az Önkormányzat a Salgótarjáni Városi Televízió programszerkesztése során lehetőséget biztosít a Roma Nemzetiségi Önkormányzatok részére havi 30 perc időtartamú stúdióbeszélgetés jellegű nemzetiségi műsor elkészítésére.

Együttműködik a szlovák nyelvű nevelés és oktatás területén az évente december 18-án tartandó Nemzetiségek Napjának megünneplésében, valamint a szlovák nyelv és kultúra hagyományainak ápolásában.

e) helyi lakossági önszerveződések

Salgótarjánban az önkéntesen szerveződő, bejegyzett civil szervezetek száma több mint 300-ra tehető. Ezek a szervezetek olyan személyeket integrálnak, akiknek tudása, tapasztalata, elkötelezettsége megkérdőjelezhetetlen, akik szakértelmüket, kapcsolataikat kínálják fel közérdekű feladatok elvégzésére érdekében. A civil szektor léte nagyban függ az

önkormányzattól: anyagi forrást, információt, infrastruktúrát és egyéb működési feltételt remél.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata és a civil szervezetek kapcsolata példaértékűnek mondható, az együttműködésre a kölcsönösség és partnerség jellemző. Salgótarján Megyei Jogú Város Civil Koncepciójában foglaltaknak megfelelően az önkormányzat szerepet vállal a civil szervezetek támogatásában. A város területén működő civil szervezetek tevékenységének elősegítése, a civil szervezetek közötti együttműködési formák elősegítése, valamint a civil szervezetek által szervezett programok támogatása érdekében az önkormányzat költségvetésében civil alapot határozott meg. A civil szervezetek évről évre több szerepet vállalnak a közfeladatok, valamint a lakosságnak nyújtott szolgáltatások ellátásban, a település és a helyi közösség életének alakításában, az életkörülmények javításában.

3.8 A roma nemzetiségi önkormányzat célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége, partnersége a települési önkormányzattal

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata – a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (a továbbiakban: Nek tv.) rendelkezései értelmében évente közigazgatási szerződést köt Salgótarján Megyei Jogú Város Roma Nemzetiségi és Salgótarján Megyei Jogú Város Szlovák Nemzetiségi Önkormányzatával. A Nek tv. rendelkezik arról, hogy a települési önkormányzat hivatala a helyi nemzetiségi önkormányzat részére biztosítja az önkormányzati működés személyi és tárgyi feltételeit, továbbá gondoskodik a működéssel kapcsolatos végrehajtási feladatok ellátásáról, különös tekintettel az önkormányzati feladatellátáshoz kapcsolódó helyiséghasználat biztosítására, a testületi ülések előkészítésére, a tisztségviselői döntéshozatalhoz kapcsolódó nyilvántartási, sokszorosítási, postázási feladatok ellátására és az ezzel járó költségek viselésére.

Salgótarján Megyei Jogú Város Közgyűlése 2023. január 19-én döntött Salgótarján Megyei Jogú Város Roma Nemzetiségi Önkormányzatával megkötendő közigazgatási szerződésről. Ennek értelmében a települési nemzetiségi önkormányzat által szervezett események, rendezvények esetében előzetes egyeztetés alapján közösségi teret biztosít és lehetőségeihez mérten anyagi segítséget nyújt Salgótarján Önkormányzata, továbbá alkalmat teremt a Salgótarjáni Városi Televízió programszerkesztése során havi 30 perc időtartamú stúdióbeszélgetés jellegű nemzetiségi műsor elkészítésére. Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata a nemzetiségek jogairól szóló törvényben foglaltak alapján valamennyi, a romákat érintő programok, pályázatok előkészítésébe, lebonyolításába bevonja a Roma Nemzetiségi Önkormányzatot, a romákat érintő kérdésekben egyeztet a Roma Nemzetiségi Önkormányzat elnökével. A polgármester és a települési önkormányzat elnöke szükség szerint, de legalább évente egyszer áttekintik a két önkormányzat közötti együttműködést.

3.9 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Magas az alacsony iskolai végzettségű foglalkoztatottak és munkanélküliek száma, alacsony a digitális kompetencia szintje	A foglalkoztatás növelése, és az ehhez szükséges alapkészségek fejlesztése, a foglalkoztatás érdekében a helyi vállalkozások támogatása, ösztönzés a felzárkóztató képzések és szakmaszerző képzések indítására
Egészségügyi ellátásokhoz, fejlesztő és rehabilitációs ellátáshoz való hozzáférés alacsony száma	Szakemberek foglalkoztatásának ösztönzése, önkormányzati pályázati lehetőségek. Civil szervezetekkel együttműködés kialakítása
Nincs állandó közösségi tér a nemzetiségek számára, ahol kultúrájuk, hagyományaik bemutatása és közösségfejlesztés is realizálódik	Salgótarjáni ingatlanban közösségi tér kialakítása, a fenti problémák kezelésére

4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység

Magyar Országgyűlés 1991. évi LXIV. törvényében kihirdette a Gyermekek Jogairól szóló ENSZ Egyezményt, majd elfogadta a 47/2007. (V. 31.) sz. határozatával a „Legyen Jobb a Gyermekeknek 2007-2032” Nemzeti Stratégiát. A dokumentum fő célja volt, hogy csökkentse a gyermekek és családjaik nélkülözését, javítsa a gyermekek fejlődési esélyeit. Ez minden gyermekre kiterjed, de azokra a gyermekekre kell hangsúlyt helyezni, akiknek érdekei a legjobban sérülnek.

Magyarország Alaptörvényének rendelkezései – figyelemmel a Gyermek Jogairól szóló Egyezményre – teremtik meg a gyermekek védelmének jogszabályi alapját. Az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése értelmében: „Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.”

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) megalkotására a hivatkozott jogszabályok alapján került sor. A Gyvt. elismeri, egyebek mellett, a gyermek mindenek felett álló érdekét. Előírja a szülők közös felelősségét a gyermek neveléséért és fejlődésének biztosításáért, a gyermek különleges védelmét a bántalmazás és elhanyagolás bármilyen formája ellen, biztosítja a szellemileg vagy testileg fogyatékos gyermek fokozott védelmét, a gyermek megfelelő életszínvonalhoz, egészséges fejlődéshez való jogát.

A törvény célja, hogy a gyermek esélyegyenlőségének növelése érdekében megállapítsa azokat az alapvető szabályokat, amelyek szerint az állam, a helyi önkormányzatok és a feladatra vállalkozó természetes és jogi személyek meghatározott ellátásokkal és intézkedésekkel nyújtsanak segítséget a gyermek e törvényben foglalt jogainak és érdekeinek érvényesítéséhez, a szülői köteleességek teljesítéséhez, illetve gondoskodjanak a gyermek veszélyeztetettségének megelőzéséről és megszüntetéséről, a hiányzó szülői gondoskodás pótlásáról, valamint a fiatal felnőttek társadalmi beilleszkedéséről.

Önkormányzatunk a gyermekek helyzetének javítását továbbra is kiemelt feladatának tekinti. A gyermekjóléti alapellátások biztosítása, különböző pénzügyi támogatások, széles skálán mozgó intézményi háttér működtetése és fenntartása egyaránt hosszútávú céljai közt szerepel.

4.1 A gyermekek helyzetének általános jellemzői gyermekek száma, aránya, életkori megoszlása, demográfiai trendek

A helyi ellátórendszer különféle támogatásokkal és szolgáltatásokkal segíti a családot a gyermek nevelésében, megfelelő támogatások és szolgáltatások nyújtásával védelmet biztosít. A helyi rendszer további jellemzője, hogy a veszélyeztetettség megelőzését szolgálja. A megelőző tevékenység a köznevelési, egészségügyi, szociális, közművelődési és sport intézményhálózaton keresztül (esetenként civil szervezetek bekapcsolódásával) valósul meg, és az egyes ágazatok együttműködésén alapul. Városunkban a gyermekvédelmi alapellátások kiépültek, a preventív gyermekvédelem minden gyermekekkel foglalkozó intézményben, szakmai programban jelen van.

4.1. számú táblázat - Gyermekkorú népesség összetétele nemek és korcsoportok szerint (2.számú táblázatból)

Korcsoport	Fő			Az állandó népességből a megfelelő korcsoportú nők és férfiak aránya (%)	
	Férfiak	Nők	Összesen (TS 003)	Férfiak (TS 005)	Nők (TS 007)
	Fő	Fő	Fő	%	%
Állandó népesség száma (férfiak TS 004, nők TS 006)	16 076	18 133	34209	46,99%	53,01%
0-2 évesek (összes száma TS 008, aránya TS 009)			824	2,41%	
0-14 éves (férfiak TS 010, aránya TS 011; nők TS 012, aránya TS 013)	2 077	1 952	4029	6,07%	5,71%
15-17 éves (férfiak TS 014, aránya TS 015; nők TS 016, aránya TS 017)	511	447	958	1,49%	1,31%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

a) veszélyeztetett és védelembe vett, hátrányos helyzetű, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, valamint fogyatékkal élő gyermekek jellemzői, egészségügyi, szociális, lakhatási helyzete;

A Gyvt. 5. § n) pontja alapján a **veszélyeztetettség** olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

Ha a szülő a gyermek testi, lelki, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének veszélyeztetettségét önkéntesen nem akarja megszüntetni, úgy a gyámhatóság a gyermeket védelembe veszi. A **védelembe vétel** a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés. A kialakult veszélyeztetettség megszüntetése érdekében a gyermekvédelembe vétele a gyermekjóléti szolgáltatásfeladata. Ha a szülő vagy más törvényes képviselő a gyermek veszélyeztetettségét az alapellátások önkéntes igénybevételével megszüntetni nem tudja, vagy nem akarja, de alaposan feltételezhető, hogy segítséggel a gyermek fejlődése a családi környezetben mégis biztosítható, a települési önkormányzat jegyzője a gyermeket védelembe veszi (Gyvt. 68. § (1) bekezdés).

A gyermekek védelme a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítésére, veszélyeztetettségének megelőzésére és megszüntetésére, valamint a szülői vagy más hozzátartozói gondoskodásból kikerülő gyermek helyettesítő védelmének biztosítására irányuló tevékenység. A gyermekek védelmét pénzügyi, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások, illetve gyermekvédelmi szakellátások, valamint a Gyvt-ben meghatározott hatósági intézkedések biztosítják.

4.1.1. számú táblázat - Védelembe vett és veszélyeztetett kiskorú gyermekek		
Év	Védelembe vett kiskorú gyermekek száma (TS 116)	Veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma (TS 115)
	Fő	Fő
2017	116	n.a.
2018	121	n.a.
2019	129	273
2020	125	204
2021	109	425
2022	115	316

Forrás: TeIR, KSH Tstar

A helyi gyermekvédelemben dolgozó szakemberek tapasztalata szerint nem változott az a tendencia, hogy a veszélyeztetettség okai között kimagaslóan a szociális helyzet a meghatározó.

A család szétesése gyakran párosul a szociális helyzet romlásával és a gyermek mentális állapotának sérülésével. A család szétesésének leggyakoribb oka, a válás a gyermek számára veszteség. Az elfojtott érzelmek a személyiségfejlődésben rendellenességeket, zavarokat eredményezhetnek.

A nevelés, gondozás, törődés, szeretet hiánya, továbbá az elhanyagolás is bántalmazás jelentkezhetnek testi, viselkedésszerű és érzelmi szinteken is.

A családtagok hosszú vagy súlyos betegsége, az egészségtelen életmód, tartósan rossz lakhatási körülmények a gyermek testi fejlődését és egészségét is veszélyeztetik. A gyermek számára problémát okozhat a hosszan tartó, vagy súlyos betegséggel való szembesülés, a normálistól eltérő élethelyzetben való folyamatos „tartózkodás”.

A családi élet súlyosabb veszélyeztető ártalmait jelenti a deviáns viselkedési formák jelenléte a család hétköznapijaiban: alkoholizmus, brutalitás, bűnöző családi környezet.

A gyakorlatban is érzékelhető a mentálisan sérült gyermekek számának növekedése. Az okok között a családi nevelés jellemző hibái – következetlenség, szigor és kényeztetés eltúlzása, követelések hiánya a gyermek felé, vagy ellenkező esetben: a gyermek képességeit meghaladó, magas mérce állítása, az ellenőrzés, odafigyelés hiánya – tapasztalhatóak. Gyakran találkozni az idegrendszeri betegségük miatt rendszeresen gyógyszert fogyasztó kisgyermekkel.

A Gytv. szabályozza a HH-s és a HHH-s gyermek (ill. fiatal felnőtt) fogalmát, tekintettel e fogalomnak a köznevelés területénél általánosabb, gyermekvédelmi szempontú jelentőségére.

Hátrányos helyzetű (HH) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, nagykorúvá vált gyermek vagy fiatal felnőtt, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll: a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik, alacsony foglalkoztatottságú, vagy a gyermek elégtelen lakókörnyezetben, illetve lakáskörülmények között élő gyermek vagy fiatal felnőtt.

Halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) az, aki esetében a HH-ként meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll, továbbá a családjából kiemelt, szakellátást nyújtó intézményekben elhelyezett, nevelésbe vett gyermek, valamint az utógondozói ellátásban részesülő, tanulói, hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2 012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 29. § (1) bekezdése szerint a jegyző összesíti a települési önkormányzat illetékességi területén a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és tanulók számát, és az így előálló statisztikai adatokat a körzet határok megállapítása, felülvizsgálata érdekében minden év október 31-ig az illetékes tankerületi központ számára továbbítja. Ugyanezen paragrafus (2) bekezdése alapján a jegyző az adott év január 15-én és október 1-jén rendelkezésre álló adatok feldolgozása után minden év január 31-ig és október 31-ig a KIR-be rögzíti a 22. § (2) bekezdés e) pontja szerinti adatokat.

A Gyvt. 6. § (2a) bekezdése alapján: „A hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermeknek joga van ahhoz, hogy fokozott segítséget kapjon a fejlődését hátráltató körülmények leküzdéséhez és esélyeinek növeléséhez.”

A társadalmi felzárkózás olyan viszonyok kialakítását kívánja meg, amelyek hosszú távon mindenki számára biztosítják a társadalmi-gazdasági részvétel alapfeltételeit. A gyermekkori hátrányok feltárása és mielőbbi leküzdése kulcsfontosságú a későbbi boldogulás szempontjából. A nehéz sorsú gyermek hátrányainak kompenzálása, esélyeinek növelése, minél sikeresebb társadalmi integrációjának elősegítése érdekében a gyermekjólét és a gyermekvédelem komplex rendszere kínál többféle beavatkozási lehetőséget.

Az Önkormányzat feladata, hogy a gyermekek családban nevelkedésének elősegítése, a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében pénzbeli és természetben támogatásokkal, valamint a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátásokkal (család- és gyermekjóléti központ, illetve szolgálat, gyermekek alternatív napközbeni ellátása, bölcsődei nevelés-gondozás, gyermekek átmeneti gondozása) segítse a gyermekes családokat. Kiemelt figyelmet kell fordítani a veszélyeztetett és védelembe vett, a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket, valamint a fogyatékossgal élő gyermekeket nevelő családok támogatására.

b) rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság feltételeit a Gyvt. szabályozza. A kedvezmény megállapítása a jegyző hatáskörébe tartozik. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapítása a jövedelmi és vagyoni helyzet vizsgálatát követően 1 éves időtartamra történik. Az ellátás megállapítása esetén a gyermek szociális helyzete alapján jogosulttá válik a törvényben meghatározott gyermekétkeztetés normatív kedvezményének, illetve külön jogszabályban meghatározott egyéb kedvezményeknek igénybe vételére.

4.1.2. számú táblázat - Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek	
Év	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek évi átlagos száma (TS 111)
	Fő
2017	1 686
2018	1 478
2019	1 289
2020	1 186
2021	1 280
2022	1 057

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR, Önkormányzati adatok

c) a gyermek jogán járó helyi juttatásokban részesülők helyzete;

- 2014 októberétől helyi rendeletben szabályozott, jogosultsági feltételek alapján tanulói helyi járáti bérlettámogatást állapítható meg azon tanulók részére, akik a jogszabályban meghatározott jogosultsági feltételeknek megfelelnek. A bérlettámogatás havonta kerül megállapításra, a Bóna Kovács Károly Kollégium által megküldött (iskolánkénti) lista alapján.
- Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése a 157/2021. (X.28.) határozatával jóváhagyta a "Babamama CSOMAG" Programhoz való csatlakozást. A határozat értelmében az Önkormányzat 2022-től a program fedezetére szükséges forrásként a költségvetésből 1.000.000 forintot biztosított. Az Önkormányzat hagyományteremtő szándékkal 2022-től folyamatosan biztosítani kívánja ezt a lehetőséget az arra rászorult jogosultak részére.
- A családokat egyre jobban megterhelő kiadások csökkentése érdekében új támogatási formaként, egyszeri iskolakezdési támogatás került bevezetésre 2022. szeptember 1. napjától. A döntés értelmében az iskolakezdéshez nyújtott települési támogatás a családok részére a tanévkezdéssel kapcsolatos többletköltségekhez nyújtott egyszeri pénzbeli támogatás. A jogosult köre a salgótarjáni bejelentett lakóhellyel rendelkező és életvitelszerűen Salgótarjánban élő szülő vagy más törvényes képviselő, akinek saját háztartásában nevelt gyermeke a tárgyév szeptemberében kezdődő tanévben 1-8. évfolyamon nappali rendszerű oktatásban vesz részt, és családjában az egy főre jutó havi jövedelem a kérelmező nyilatkozata alapján a nettó 250.000, -Ft-ot nem éri el. Az iskolakezdéshez nyújtott települési támogatás egy gyermekre tekintettel évente egy alkalommal állapítható meg. Az iskolakezdéshez nyújtott települési támogatás gyermekenkénti összege 5.000, -Ft. Az iskolakezdéshez nyújtott települési támogatás iránti kérelem tárgyév július 1-től szeptember 30-ig nyújtható be.

4.1.3. számú táblázat - Árvaellátás			
Év	Árvaellátásban részesülő férfiak száma (fő) (TS 065)	Árvaellátásban részesülő nők száma (fő) (TS 066)	Árvaellátásban részesülők összesen
	Fő	Fő	Fő
2016	124	122	246
2017	112	118	230
2018	102	102	204
2019	87	98	185
2020	87	83	170
2021	97	83	180

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR,

Az árvaellátás megállapítása iránti igényt – ha a szülő nem nyugdíjasként hunyt el – az árva lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnél kell előterjeszteni.

Az általános hatáskörű nyugdíj-megállapító szerv az igénylő lakóhelye vagy tartózkodási helye szerint illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatala.

Önkormányzatunk 2001. óta minden évben csatlakozott a Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjrendszerhez (a továbbiakban: Ösztöndíjrendszer). Az Ösztöndíjrendszer célja az esélyteremtés érdekében a hátrányos helyzetű, szociálisan rászoruló fiatalok felsőfokú tanulmányainak támogatása.

A program keretében olyan szociálisan hátrányos helyzetű felsőoktatásban résztvevő hallgatóknak folyósítható az ösztöndíj, akik a települési önkormányzat illetékességi területén lakóhellyel rendelkeznek, felsőoktatási intézményben (felsőoktatási hallgatói jogviszony keretében) teljes idejű (nappali tagozatos) képzésben vesznek részt.

Az Ösztöndíjrendszer többszintű támogatási rendszer, amelynek pénzügyi fedezeteként három forrás szolgál: a települési önkormányzatok által nyújtott támogatás, a vármegyei önkormányzatok által nyújtott támogatás és a felsőoktatási intézményi támogatás. Az ösztöndíjpályázattal kapcsolatos adatbázis-kezelői, koordinációs, a települési és megyei ösztöndíjjal kapcsolatos pénzkezelési feladatokat az Nemzeti Kulturális Támogatáskezelő végzi, míg az elbírálási feladatokat az ösztöndíjpályázathoz csatlakozó települési és megyei önkormányzatok látják el. Az önkormányzatok számára az Ösztöndíjrendszerben való részvétel önkéntes. Közgyűlésünk a „Salgótarján Jövőjéért” Közalapítvány Kuratóriumát bízta meg az ösztöndíjak odaítélésével.

d) ingyenes vagy kedvezményes iskolai étkeztetésben részesülők jellemzői

A szünidei gyermekétkeztetés megszervezése feladatként jelenik meg a gyámügyi igazgatásban, melyet jegyzői hatáskörben, gyámhatósági eljárás keretén belül a Hatósági Iroda végez. Az étkeztetés lebonyolításában évek óta a Salgótarjáni Közoktatási Intézmények Gazdasági Szolgálat (KIGSZ) nyújt segítséget.

A Gyvt. 21. § (1) bekezdése alapján természetbeni ellátásként a gyermek életkorának megfelelő gyermekétkeztetést kell biztosítani a bölcsődés, óvodás, nyári napközis otthoni, az általános és középiskolai tanulmányokat folytató gyermekek számára. A Gyvt. 21/C § (1) bekezdés a) pontja értelmében a települési önkormányzatnak szünidei gyermekétkeztetés keretében a szülő, törvényes képviselő kérelmére a déli meleg főétkezést biztosítani kell a hátrányos helyzetű gyermek és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részére. A Gyvt. 21/C (2) bekezdés bb) pontjára tekintettel a nyári szünetben legalább 43 munkanapon, legfeljebb a nyári szünet időtartamára eső valamennyi munkanapon, az őszi, téli és tavaszi szünetben a tanév rendjéhez igazodóan szünetenként az adott tanítási szünet időtartamára eső valamennyi munkanapon köteles megszervezni és ennek keretén belül a szülő, törvényes képviselő kérelmének megfelelő időtartamban az adott gyermek részére biztosítani kell az étkezést.

Azoknak a gyermekeknek, akik rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülnek és nem került megállapításra a hátrányos/halmozottan hátrányos helyzet csak biztosítható rendelkezést ír elő a jogszabály.

A Gytr. 13/A §-ai és 13/B §-ai szerint a települési jegyző írásban értesíti a jogosultakat az évközi tanítási szünet (őszit, téli, tavaszi) valamint a nyári szünet időtartamára eső szünidei gyermekétkeztetés igénybevételének lehetőségéről, az igénybevétel módjáról, biztosításának időtartamáról, helyszínéről. A tájékoztatóval egyidejűleg megküldi a Kormányrendelet 7. számú mellékletét, melyben a kérelmező nyilatkozik az igénybevételről. A nyilatkozaton a szülő/törvényes képviselő megjelölheti azt, hogy mely munkanapokon kéri az étkezést, esetleges diétás étrend biztosítását, illetve megjelölheti azt az intézményt, ahonnan elviheti az ebédet. (Salgótarjáni Általános Iskola Petőfi Sándor Tagiskolája és Arany János Tagiskolája).

4.1.4. számú táblázat – Kedvezményes óvodai - iskolai juttatásokban részesülők száma

Év	Ingyenes étkezésben résztvevők száma óvoda	Ingyenes étkezésben résztvevők száma iskola 1-8. évfolyam	50 százalékos mértékű kedvezményes étkezésre jogosultak száma 1-13. évfolyam	Ingyenes tankönyv-ellátásban részesülők száma	Óvodáztatási támogatásban részesülők száma	Nyári étkeztetésben részesülők száma
	Fő	Fő	Fő	Fő	Fő	Fő
2016	643	869	412	n.a.	n.a.	592
2017	613	768	376	n.a.	n.a.	446
2018	609	663	380	n.a.	n.a.	353
2019	575	537	384	n.a.	n.a.	206
2020	431	354	237	n.a.	n.a.	126
2021	463	399	266	n.a.	n.a.	77
2022	557	452	356	n.a.	n.a.	82

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

e) magyar állampolgársággal nem rendelkező gyermekek helyzete;

Az ukrán-orosz háború kitörését követően járásunkba, így Salgótarjánba is érkeztek ukrán menekültek. Az új, addig ismeretlen feladatra egyik napról a másikra kellett felkészülni és átszervezni a szociális területen, intézményekben dolgozók munkáját a mindennapi gondozási feladataik és a gyámhivatali ügyek intézése mellett.

A menekültekkel kapcsolatos ügyintézés során többek között meg kellett szervezni az egészségügyi ellátásukat oly módon, hogy az ESZK kisbuszt biztosított a kórházba történő szállításukra. A kórházban való eligazításukat szintén szociális dolgozók segítették.

A menekültek tartózkodási helyén területileg illetékes (ESZK által működtetett) háziorvosi szolgálatok munkatársai szükség esetén ellátták a betegeket. Több alkalommal szükséges volt a háziorvosi ügyelet igénybe vételére is.

A védőnők - szintén beosztás alapján - mindkét helyszínen jelen voltak és elvégezték a gyermekek általános szűrését, melynek koordinálásában szintén a szociális szakemberek nyújtottak segítséget.

f) állampolgársággal rendelkező, illetve magyar állampolgársággal nem rendelkező külföldről visszatért, hátrányos helyzetű családban élő gyerekek jellemzői.

Az Önkormányzat ilyen tartalommal bíró napi adatbázissal nem rendelkezik, hiszen az intézményvezetők jelentési kötelezettsége az Oktatási Hivatal irányában áll fenn, melyet a jogviszony keletkezésével egyidejűleg tesz meg. Az óvodával létesített jogviszonyt a Köznevelés Információs Rendszerben (KIR) jelenti az intézményvezető, melyet az Oktatási Hivatal működtet.

A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról rendelkező 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 25. § (3) bekezdése szerint a köznevelési intézmény képviselője a köznevelési intézmény október 1-jei állapot szerinti közérdekű adatairól minden év október 15-ig – a KIR-en keresztül és az ott meghatározott formában – statisztikai céllal az OSAP keretében adatokat közöl.

A KIR rendszeren belül a Köznevelési Statisztika (KIR STAT) felületen történik az adatszolgáltatás. Az adatszolgáltatási folyamat lezárásával az intézményvezető megküldi a teljes jelentését az intézmény fenntartója részére is. A statisztikai jelentés többek között

tartalmaz nem magyar állampolgárságú gyermekekre vonatkozó adattáblát is, melyből leszűrhető, hogy egy adott intézményben a megkezdett nevelési év elején (október 1. napjáig), mennyi gyermek rendelkezik jogviszonnyal, és az adott gyermek milyen nemzetiségű.

4.2 Szegregált, teleszerű lakókörnyezetben élő gyermekek helyzete, esélyegyenlősége

A gyermekszegénység csökkentése átfogó, minden ágazatra kiterjedő intézkedéseket igényel. Az egyes részterületeken a foglalkoztatás, az oktatás, a lakásügy, az egészségügy, a szociális és gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatások egymással összhangban álló és egymásra épülő intézkedéseit kell meghozni, amelyek a gyermek megszületésének pillanatától segítenek az esélyek javításában. A szegénységben vagy szegénység kockázatával élő gyermekek sajátos csoportját alkotják a fogyatékos gyermekek. A fogyatékos gyermeket nevelő családok helyzete az átlagosnál sokkal nehezebb, különösen a halmozottan fogyatékos gyermeket nevelő családok esetében figyelhető meg.

A szegregáció együtt jár az életminőséget alapvetően meghatározó feltételek színvonalának leromlásával. A szegénység kiterjedése és mélyülése túlnyomóan a roma családokat érinti. Számos kutatás igazolja, hogy a gyermekek jövőbeni esélyeit döntően meghatározza az, hogy milyen minőségű oktatásban részesülnek. A szegregált, teleszerű lakókörnyezetben élő roma és mélyszegénységben élő fiataloknak azonban számos, a tanulást akadályozó tényezővel kell szembesülniük: egészségi állapotuk rosszabb az átlagosnál, nem jutnak hozzá a készségeik fejlődéséhez fontos erőforrásokhoz, iskolai pályafutásuk során pedig kiszorulhatnak a képességeik fejlesztéséhez és kibontakoztatásához legmegfelelőbb iskolákból. Azokban az intézményekben, ahol magas a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya, olyan tanulási-tanítási módszerek alkalmazása szükséges a tanórákon, amelyek elősegítik a motivációt, a kompetenciafejlesztést. A tanórán kívüli foglalkozásokon a szociális hátrányok leküzdése kerül előtérbe. Az iskolák felszereltségét és eszközállományát – a jogszabályokban előírtakon túlmenően - az alkalmazott nevelési-oktatási módszerekhez szükséges igazítani.

A sikeres iskolai előmenetel elképzelhetetlen óvodai nevelés nélkül. Törvény írja elő a három éves gyermekek legalább napi négy órai óvodai foglalkoztatását, melynek megvalósulására kiemelt figyelmet fordítunk. A hátrányos helyzetű gyermekek számára az esélyegyenlőség biztosításának egyik lehetősége, óvodai intervenciós munka. Fontos, hogy a gyermekek egyéni, speciális szükségleteik szerint, helyben és differenciáltan kapják meg a konkrét segítséget abban, amiben szociális, egészségügyi, nevelési, oktatási vagy egyéb okból rászorultak. A hátrányos helyzetű gyermekek óvodai nevelésének célja az esélyegyenlőség növelése.

A település egészére vonatkozóan az Önkormányzat – többek között – azzal próbál gátat szabni a szegregációs folyamatok terjedésének és erősödésének, hogy fokozott figyelmet fordít a hátrányos helyzetűek felzárkóztatására, társadalmi bevonására. Egy adott helyen szervezett programok elérhetőségét nem csak az ott lakók részére teszi elérhetővé, hanem megpróbálja bevonni abba az egyéb településrészekben élő hátrányos helyzetű lakosságot is, ahol nincs lehetőség ilyen rendezvények szervezésére. A bevonásban a városban tevékenykedő szociális, gyermekvédelmi és családsegítő intézmények mellett a civil szervezetek is segítséget nyújtanak. Az alacsonyabb státuszú népesség kialakult térbeli koncentrációja Salgótarjánban elsősorban a múltban lejátszódott spontán folyamatok eredménye.

A gyermekeket sújtó nélkülözés újratermelődésének megakadályozására és a gyermekek esélyeinek növelésére irányuló helyi projektek megvalósítására a Széchenyi 2020 keretében megjelent „Integrált térségi gyermekprogramok” című, EFOP-1.4.2-16 kódszámú (továbbiakban: Projekt) felhívásra a Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása (továbbiakban: Társulás) az Önkormányzat konzorciumi partnerségével sikeresen pályázott. A

projekt a Széchenyi 2020 fejlesztési program keretében, az Európai Szociális Alapból valósult meg.

A Projekt kiemelt célja volt, hogy csökkentse a gyermekszegénységet, valamint megelőzze a szegénység újratermelődését, generációk közötti átörökítését.

A projekt megvalósítási időszaka 2017. november 1-től 2022. április 30-ig tartott, mely utóbbi időpont a projekt fizikai befejezése. A pályázat 2022. május 1-től fenn tartási időszakba lépett.

A program során a Társulás, mint kedvezményezett egy széles körű összefogáson, helyi szükségleteken alapuló, integrált térségi programot valósított meg a járás településein élő gyermekek és családjaik, különösen a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felzárkózási esélyének növelése érdekében.

A pályázat keretében hat vidéki, és kettő salgótarjáni jelenlétházat működtetett a Társulás, illetve a fenntartási időszakban működnek jelenleg is, a pályázatba lévő települések önkormányzatainak fenntartásában. Salgótarjánban a két jelenlétház két szegregált területen (Zagyvapálfalva és Baglyasalja) található, hogy ezzel is növelje az ott élő gyermekek esélyeit, a családok lehetőségeit.

4.3 A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint fogyatékkal élő gyermekek szolgáltatásokhoz való hozzáférése

a) védőnői ellátás jellemzői (pl. a védőnő által ellátott települések száma, egy védőnőre jutott ellátott, betöltetlen státuszok)

4.3.1. számú táblázat – Védőnői álláshelyek száma			
Év	Betöltött védőnői álláshelyek száma (TS 109)	0-3 év közötti gyermekek száma	Átlagos gyermekszám védőnőként
	db	Fő	Fő
2016	10	1573	224
2017	10	1600	200
2018	10	1668	208
2019	10	1652	206
2020	10	1628	203
2021	10	1635	204
2022	10	1640	205

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR, Önkormányzati adatok

A területi védőnők feladata a növekedés, a várandós anyák gondozása, a gyermekágyas időszakban való segítségnyújtás, a 0-6 éves korú gyermekek gondozása, az oktatási intézményekbe nem járók gondozása, a családgondozás, egyéni és közösségi egészségfejlesztési, egészségvédelmi programok tervezése, szervezése.

Salgótarjánban 10 területi védőnői körzet működik (emellett 7 iskolai védőnői körzet működik), 5 feladat ellátási helyen. Az Eatv. rendelkezései alapján az egészségügyi alapellátás körébe tartozó védőnői ellátás biztosítása 2023. június 30. napjáig a települési önkormányzatok feladata volt. A 2022. évi LXXIII. törvénnyel módosított Eatv. szerint 2023. július 1. napjától a védőnői ellátás biztosításáért a Kormány által rendeletben kijelölt állami intézményfenntartó szerv - az irányító vármegyei intézmény útján – felelős.

b) gyermekorvosi ellátás jellemzői (pl. házi gyermekorvoshoz, gyermek szakorvosi ellátáshoz való hozzáférés, betöltetlen házi gyermekorvosi praxisok száma)

A háziorvosi körzetek kialakításának alapvető követelménye, hogy megvalósuljon a beteg lakóhelyén, illetve annak közelében biztosított, a beteg választása alapján igénybe vehető,

hosszú távú, személyes kapcsolaton alapuló, nemtől, kortól és a betegség természetétől független folyamatos egészségügyi ellátás. Annak érdekében, hogy a háziorvosi ellátás speciális jellemzői megfelelően érvényesülhessenek, a háziorvosi körzet kialakításánál elsődleges szempont, hogy a háziorvosi rendelő a körzet legtávolabb eső pontjától is – tömegközlekedéssel vagy gyalogosan – 15 percen belül megközelíthető legyen. A háziorvosi, házi gyermekorvosi, fogorvosi alapellátási körzeteket területileg összefüggően lehatárolható földrajzi egységként kell kialakítani/meghatározni.

4.3.2. számú táblázat – Gyermekorvosi ellátás					
Év	Felnőttek és gyermek részére szervezett háziorvosi szolgálatok száma (TS 107)	Csak felnőttek részére szervezett háziorvosi szolgáltatások száma (TS 106)	A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (TS 108)	Gyermekorvos által ellátott gyerekek száma	Felnőtt házi orvos által ellátott gyerekek száma
	db	db	db	Fő	Fő
2017	0	22	9	n.a.	n.a.
2018	0	22	9	n.a.	n.a.
2019	0	22	9	n.a.	n.a.
2020	0	22	9	n.a.	n.a.
2021	0	22	9	n.a.	n.a.
2022	0	22	9	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR,

Salgótarján lakosságszáma az alapellátásban			
Év	Alapszolgáltatás	0-14 (fő)	14 felett (fő)
2018	felnőtt háziorvos		32 595
	gyermekorvos	4 264	
2019	felnőtt háziorvos		32 267
	gyermekorvos	4 329	
2020	felnőtt háziorvos		32 108
	gyermekorvos	4 303	
2021	felnőtt háziorvos		31 366
	gyermekorvos	4 154	
2022	felnőtt háziorvos		31 259
	gyermekorvos	3 989	

Forrás: Önkormányzati adatgyűjtés (tárgy év december 31-i állapot)

c) 0–7 éves korúak speciális (egészségügyi-szociális-oktatási) ellátási igényeire (pl. korai fejlesztésre, rehabilitációra) vonatkozó adatok

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata közgyűlési döntés alapján segíti a Gézengúz Alapítvány a Születési Károsultakért salgótarjáni működését. Erre vonatkozóan az Önkormányzat és az Alapítvány között együttműködési megállapodás jött létre.

A Gézengúz Alapítvány 1990. óta végez hiánypótló tevékenységet országos szinten a csecsemők és kisgyermekek preventív ellátásának, rehabilitációjának és rehabilitációjának területén széles szakmai bázison alapuló összetett egészségügyi ellátási modelljével.

Salgótarján és térségében az Alapítvány a Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata által térítésmentesen használatába adott, 3100 Salgótarján, Március 15. utca 34. szám alatt található, önkormányzati tulajdonú ingatlanban végzi tevékenységét.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatával kötött együttműködési megállapodásnak megfelelően az Alapítvány biztosítja a salgótarjáni lakcímmel rendelkező 0-6 éves korú gyerekeknek a korai diagnosztikai, terápiás és fejlesztő foglalkozások keretein belül gyermekneurológiai vizsgálatokat, a házi gyermekorvosok és védőnők szakmai munkáját támogató szűrővizsgálatokat, egyéni és csoportos mozgásfejlesztést, komplex gyógypedagógiát, valamint Neuro-hidroterápiát (NHT 1.).

A fentiekén kívül a terápiában résztvevő gyerekek szüleinek, nevelésükben, gondozásukban résztvevőknek igény szerint szociális és gyógypedagógiai tanácsadást nyújtanak, akár online formában is.

d) gyermekjóléti alapellátások, Biztos Kezdet Gyerekház, Tanoda, gyermekszegénységet csökkentő speciális szolgáltatások;

Az alapellátások hozzájárulnak a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítéséhez, a veszélyeztetettség megelőzéséhez és a kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének a megelőzéséhez. Kiemelt célja továbbá a gyermek hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetének feltárása és a gyermek szocializációs hátrányának csökkentése, illetve annak leküzdése.

A Gyvt. alapján Salgótarjában biztosított, személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások a gyermekjóléti szolgáltatás, a gyermekek napközbeni ellátása, valamint a gyermekek átmeneti gondozása. A törvény 2017. január 1-jétől hatályos módosítása szerint a gyermekjóléti központ kizárólag járasszékhely település, fővárosi kerületi önkormányzat és megyei jogú város fenntartásában működhet. Salgótarjában a család- és gyermekjóléti szolgálat feladatai elsődlegesen az ESZK-hez tartoznak. A központ a gyermekjóléti szolgálat általános szolgáltatási feladatain túl speciális szolgáltatásokat, programokat nyújt, a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedésekhez kapcsolódó, a gyermekek védelmére irányuló tevékenységet lát el, valamint szakmai támogatást nyújt az ellátási területén működő gyermekjóléti szolgálatok számára.

Önkormányzatunknak – a kormányzat családok megerősítését célzó intézkedéseivel összhangban – továbbra is egyik fontos célkitűzése, hogy a fiatalok a városban találják meg hosszú távú boldogulásukat, a kedvező családpolitikai döntések tükrében több gyermeket vállaljanak.

Ezek megvalósításához továbbra is fontos feladat az önkormányzati fenntartású bölcsődék férőhelyszámának bővítése és magas színvonalú, rugalmas és biztonságos szolgáltatások nyújtása a családok számára. Ennek tükrében évek óta folyamatosan újulnak meg salgótarjáni bölcsődéink.

2017. január 1. napjától a jogszabályi változás következtében megszűnt a „családi napközi” elnevezés. Ettől az időponttól „bölcsőde, mini bölcsőde, munkahelyi és családi bölcsőde” elnevezés került bevezetésre a jogszabályokban. A gyermekek ezen intézményekben is elhelyezhetők, ahol életkoruknak megfelelő nappali felügyeletet, gondozást, nevelést, étkeztetést és foglalkoztatást nyújtanak számukra. Az intézmények elsődleges feladata a bölcsődei gondozás-nevelés alapelveinek megvalósítása, a gondozott gyermekek személyiségfejlődésének és szocializációjának elősegítése az ellátást igénylő családok megelégedettségére. Az egyes telephelyeken egyéni arculatuknak megfelelő szakmai

programok alapján a bölcsődevezetők irányításával valósul meg a kisgyermek napközbeni ellátása.

A **tanoda** mind céljait, mind alapelveit tekintve a gyermekvédelmi ellátások rendszerén belül helyezhető el, ezért alapvető szabályait a Gyvt. rögzíti.

A tanoda – a Gyvt. 38/B. §-a alapján – olyan, elsősorban rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, vagy hátrányos helyzetű vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számára nyújtott, önkéntesen igénybe vehető társadalmi felzárkózást segítő, a személyiségfejlődés egészét szem előtt tartó, prevenciós szolgáltatás, amely a kötelező tanórai és egyéb foglalkozásokon való részvétel idején kívül, valamint a tanítási szünetekben segíti elő a szociokulturális hátrányok kompenzálását, a tanulmányok folytatását, a társadalomba való sikeres beilleszkedést, az életpálya-tervezést és a szabadidő hasznos eltöltését. A tanoda a szolgáltatásait a helyi sajátosságokra és a gyermekek egyéni szükségleteire építve, a szülők bevonásával, a gyermek nevelési-oktatási intézményével, a család- és gyermekjóléti szolgálattal, a család- és gyermekjóléti központtal, a helyben elérhető egyéb, az érintett korosztály számára szolgáltatást nyújtó intézménnyel, valamint szükség esetén a gyermekvédelmi jelzőrendszer egyéb tagjával együttműködve nyújtja.

Tanodai keretek között történik a különböző népi hagyományok ápolása és felelevenítése, kulturális tevékenység, kulturális programok szervezése, tehetséggondozás.

e) gyermekek napközbeni ellátásai, bölcsődei ellátás;

A bölcsődék működését a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény és a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és feltételeiről szóló 15/1998.(IV.30.) NM rendelet határozza meg.

Az ESZK szervezeti keretein belül működő Százszorszép bölcsődben 52 férőhelyen tudnak bölcsődei ellátást igénybe venni.

Salgótarjáni Összevont Óvoda és Bölcsőde keretein belül két minibölcsőde működik. A 2 csoportos Bocsoda Minibölcsőde 2019. 02. hótól működik 14 fő gyermekkel, a Tündérkert Minibölcsőde 1 csoportos, 2020. 03. hótól működik 7 fővel.

Ezen kívül a városban két családi bölcsőde is működik:

A Futrinka-meseház Nonprofit Kft. által fenntartott családi bölcsőde 5 férőhelyen, az „Éljünk Együtt Alapítvány” fenntartásában működtetett családi bölcsődékben 16 férőhelyen nyújt szolgáltatást. Mindkét bölcsőde működéséhez Közgyűlési döntéssel elfogadott ellátási szerződés alapján az Önkormányzat pénzbeli támogatást nyújt.

A minibölcsődéinkben minden gyermek családias légkörben, saját képességei szerint fejlődhet, megismerkedhet a szabad játék örömeivel, élmény és fantázia világa gazdagodhat. A bölcsődébe járó gyermekekből, a családjaikkal együttműködve, személyiségi jogaik tiszteletben tartása mellett, a világra nyitott, önálló, a közösségi együttélés alapvető szabályait elfogadó gyermekek nevelésére törekednek az intézmények. Az ünnepek megtartása, a népszokások, hagyományok, a múlt értékeinek megőrzése és beépítése a mindennapokba nagyon fontos nemcsak a családok, hanem a bölcsődéink életében is. (Tekintve, hogy Önkormányzati fenntartásban minibölcsődék működnek az alábbi 4.3.3. a) táblázat is a minibölcsődékre vonatkozik.)

4.3.3. a.) számú táblázat - Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma		
Év	Működő, önkormányzati bölcsődei férőhelyek száma	Önkormányzati bölcsődébe beírt gyerekek száma
	db	Fő
2017	0	0
2018	0	0
2019	16	15
2020	24	15
2021	24	22
2022	24	21

Forrás: Önkormányzati és intézményi adatgyűjtés

4.3.3. b.) számú táblázat - Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma								
Év	Működő munkahelyi bölcsődei férőhelyek száma (TS 126)	Munkahelyi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 122)	Működő családi bölcsődéi férőhelyek száma (TS 125)	Családi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 121)	Működő mini bölcsődei férőhelyek száma (TS 127)	Mini bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 123)	Működő (összes) bölcsődei férőhelyek száma (TS 124)	Bölcsődébe (összes) beírt gyermekek száma (TS 120)
	db	Fő	db	Fő	db	Fő	db	Fő
2017	0	0	19	19	0	0	52	46
2018	0	0	19	19	0	0	52	42
2019	0	0	19	19	16	15	52	37
2020	0	0	19	19	24	15	52	32
2021	0	0	21	21	24	22	52	50
2022	0	0	21	21	24	21	52	46

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR, Önkormányzati adatgyűjtés

f) gyermekvédelem;

A gyermekjóléti szolgáltató tevékenység általános célja, hogy elősegítse a gyermekek védelmét, testi, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődését, jólétét, családban történő nevelkedését, hozzájáruljon veszélyeztetettségük megelőzéséhez, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez, a gyermek családjából történő kiemelésének megelőzéséhez és segítse a kiemelt gyermek családjába történő visszahelyezését.

A gyermekjóléti központ a gyermekjóléti alapellátások körébe tartozó gyermekjóléti szolgáltatásokat és speciális szolgáltatásokat biztosítja.

Salgótarján a gyermekjóléti, és gyermekvédelmi feladatokat Társulás útján, az ESZK keretein belül látja el.

g) krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások;

A gyermekek átmeneti gondozását az ESZK keretein belül a Családok Átmeneti Otthona és a Gyermekek Átmeneti Otthona, valamint a Magyar Vöröskereszt Menedék Családok Átmeneti Otthona biztosítja.

A Magyar Vöröskereszt Menedék Családok Átmeneti Otthona működéséhez Közgyűlési döntéssel elfogadott ellátási szerződés alapján az Önkormányzat pénzbeli támogatást nyújt.

Ezek az otthonok ún. várólistát nem vezetnek, hiszen a bejelentkezők akut problémával küzdenek, melynek orvosolására azonnal szükség van. Sajnos előfordul, hogy telítettség miatt az otthonok nem tudják befogadni a segítségre szorulókat.

h) egészségfejlesztési, sport-, szabadidős és szünidős programokhoz való hozzáférés;

A Remek Kft. szervezésében egész évben kerülnek megrendezésre sport-, szabadidős-, és szünidős rendezvények, rendezvénysorozatok. Ezek a rendezvények, programok a város több helyszínén valósulnak meg. Figyelemmel arra, hogy ne csak a belvárosban kerüljenek megrendezésre, így bárki számára hozzáférhetőek legyenek.

A Balassi Bálint Könyvtár és a Dornyay Béla Múzeum magas szintű szakmai munkával szolgálja ki a gyermek és ifjúsági korosztályhoz tartozó olvasói, valamint látogatói igényeit.

A Könyvtár Mikkamakka Gyermekek Könyvtára, a hagyományos könyvtári szolgáltatások mellett, diafilmkölcsonzést is biztosít. Képregény-gyűjteménnyel, társasjátékokkal és változatos programokkal is várja a gyermekeket. A középiskolások számára interaktív könyvtári foglalkozásokat szerveznek. A „Pont-NekedPont” közösségi tér szolgáltatásai között megtalálható a „young adult” irodalom, de Xbox játékok is.

A Múzeum küldetésnyilatkozatába foglalta, hogy a tanulásnak, az ismeretátadásnak és a szabadidő eltöltésének magas színvonalú kínálatot nyújtó színtere kíván lenni. Foglalkozásaikat is e cél érdekében kínálják az érdeklődők számára. A gyerekek kreativitását, alkotóképességét szem előtt tartó múzeumpedagógiai programjaikat elsősorban a helyi általános és középiskolák diákjai, valamint a helyi óvodák gyermekcsoportjai látogatják. Az iskolákkal, köznevelési intézményekkel való szorosabb kapcsolattartásukat számos intézménnyel megkötött együttműködési megállapodás biztosítja.

A Zenthe Ferenc Színház kiemelt törekvése a fiatalok kultúrára nevelése, a jövő közönségének „felnevelése”, valamint az, hogy városunkban minden gyermek és fiatal számára megteremtődjön a lehetősége annak, hogy diákévei alatt évente, legalább egyszer élő színházi előadással találkozzon. A Színház közönségének legnépesebb rétege - egyben a jövő színházi közönségének alapja - a gyermek és ifjúsági korosztály. Az ő színházra nevelésüket a Színházunk alapfeladatának tartja. A Színház repertoárjában – minden évadban – számos gyermek- és ifjúsági előadás szerepel, bérletrendszerben is. Kiemelt figyelmet fordítanak a gyermek- és ifjúsági korosztály színház- és művészetszerető és értő fiatalokká nevelésére, ennek keretében a hagyományos magyar színházművészet értékeinek és eredményeinek bemutatására, megismertetésére.

i) gyermekétkeztetés (intézményi, hétvégi, szünidei);

A szünidei gyermekétkeztetés megszervezése feladatként jelenik meg a gyámügyi igazgatásban, melyet jegyzői hatáskörben, gyámhatósági eljárás keretén belül a Salgótarján Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal Hatósági Irodája végez. Az ingyenes vagy kedvezményes óvodai, iskolai étkeztetésben részesülők étkeztetésének lebonyolításában évek óta a Köznevelési Intézmények Gazdasági Szolgálatára nyújt segítséget.

Lásd a „4.1.4. számú táblázat – Kedvezményes óvodai - iskolai juttatásokban részesülők száma” táblázatot

j) eltérő kultúrájú, vagy a hátrányos és nem hátrányos helyzetű gyermekcsoportok közötti programok;

A Remek Kft. szervezésében évek óta az Erzsébet-tábor keretein belül valósul meg a nyári napközpis tábor, ahol elsősorban a helyi hátrányos helyzetű családoknak nyújtanak ezzel segítséget. A gyermekek az iskolai szünidő alatt is új élményekkel gazdagodhatnak és újdonságokat tanulhatnak.

A Remek Kft. együttműködve a helyi kulturális, szórakoztató és gyermekbarát partnereivel lehetőségeihez mérten szervezte meg a közösséget összekovácsoló különböző programokat. A táborozó gyermekek részt vehetnek többek között sportos, játékos és kulturális programokon, kézműves és ügyességi foglalkozásokon, valamint több külsős helyszínen szerezhettek élményeket, tapasztalatokat.

Hetente több mint húsz gyermek élvezheti a csapatépítő elfoglaltságokat és az élményeken kívül újabbnál újabb barátságokkal és közös élményekkel lehetnek gazdagabbak.

Szintén a Remek Kft. szervezésében valósul meg minden évben a „*Városi gyermeknap*” programsorozat. Több napon és helyszínen is színes programokat szerveznek a városlakó gyermekek és családok részére.

k) hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése a szolgáltatások nyújtásakor;

Nem releváns. Nincs nemi, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló bármilyen hátrányos megkülönböztetés sem egészségügyi, sem szociális alapszolgáltatások, illetve szakellátások tekintetében. A szolgáltatásokat az egyenlő bánásmód követelményének figyelembe vételével nyújtják.

l) előnyben részesítés, hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások az ellátórendszerek keretein belül.

A „Salgótarján Jövőjéért” Közalapítvány célja a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése, a város jövőjét megalapozó értelmiség képzése, megtartása, valamint a salgótarjáni ifjú tehetségek gondozása, fejlődésük támogatása. A Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjrendszer elveit elfogadva támogatja a salgótarjáni lakóhellyel rendelkező hátrányos szociális helyzetű, felsőoktatási tanulmányokat folytató hallgatókat, illetve felsőoktatási tanulmányokat kezdő fiatalokat.

A tanulmányi ösztöndíj folyósításának feltételeiről szóló 24/2015. (VI.25.) önkormányzati rendelet célja az Arany János Tehetséggondozó Programban résztvevő szociálisan hátrányos helyzetű tehetséges tanulók részére megállapított tanulmányi ösztöndíj igénybevétele.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata a tehetséges fiatalok felsőfokú tanulmányainak, valamint salgótarjáni munkáltató által történő foglalkoztatásának támogatása érdekében „Itt van az otthonunk, itt van a jövőnk!” elnevezéssel ösztöndíjat alapított.

4.4 A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek/tanulók, valamint fogyatékkal élő gyerekek közoktatási lehetőségei és esélyegyenlősége

a) a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek/tanulók óvodai, iskolai ellátása, a köznevelési intézménybe és más településen található fejlesztő programokra való eljutás módja, lehetőségei;

4.4. a) 1.számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek			
Év	Óvodába beírt gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 087)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 092)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya az óvodás gyermekeken belül (TS 093)
	Fő	Fő	%
2017	925	199	21,51
2018	916	187	20,41
2019	930	25	2,69
2020	878	18	2,05
2021	928	18	1,94
2022	n.a.	119	n.a.

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR, Önkormányzati adatgyűjtés

4.4. a) 2. számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók			
Év	Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 094)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya az általános iskolai tanulókon belül (TS 095)
	Fő	Fő	%
2016	n.a.	757	27,59
2017	n.a.	738	27,97
2018	n.a.	644	25,3
2019	n.a.	80	3,27
2020	n.a.	85	3,47
2021	n.a.	100	4,22
2022	n.a.	400	n.a.

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR, Önkormányzati adatgyűjtés

4.4. a) 3. számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet a középszintű oktatásban

Év	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gimnáziumi tanulók száma (TS 096)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya a gimnáziumi tanulókon belül (TS 097)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szakközépiskolai tanulók és hátrányos helyzetű szakiskolai és készségfejlesztő iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (TS 098)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szakközépiskolai tanulók és hátrányos helyzetű szakiskolai és készségfejlesztő iskolai tanulók aránya a tanulók számához viszonyítva (TS 099)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szakgimnáziumi tanulók száma (TS 100)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya a szakgimnáziumi tanulókon belül (TS 101)
	Fő	%	Fő	%	Fő	%
2016	45	4,97	201	35,08	185	13,01
2017	40	4,49	181	32,26	176	13,13
2018	37	4,2	170	31,02	134	11,3
2019	17	1,9	44	7,52	58	4,97
2020	11	1,23	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2021	11	1,26	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2022	164	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR, Önkormányzati adatgyűjtés

4.4. a) 4. számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet

Év	Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma (TS 114)	Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma (TS 113)
	fő	fő
2016	382	1063
2017	331	1072
2018	199	1020
2019	147	901
2020	117	891
2021	130	959
2022	n.a.	35

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR, Önkormányzati adatgyűjtés

b) a közneveléshez kapcsolódó kiegészítő szolgáltatások (pl. iskolára/óvodára jutó gyógypedagógusok, iskolapszichológusok száma stb.)

4.4.1. számú táblázat - Óvodai nevelés adatai		
ÓVODAI ELLÁTOTTSÁG		
Az óvoda telephelyeinek száma (db)	10	
Hány településről járnak be a gyermekek (db)	43	
Óvodai férőhelyek száma (fő)	1.130	
Óvodai gyermekcsoportok száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (db)	37	
Az óvoda nyitvatartási ideje (...h-tól ...h-ig):	5.30 (6.00)	17.30 (18.00)
A nyári óvoda-bezárás időtartama (nap)		
Személyi feltételek	Fő	Hiányzó létszám
Óvodapedagógusok száma	63 (tartós távollevő 5 fő)	15*
Ebből diplomás óvodapedagógusok száma	63	15*
Gyógypedagógusok létszáma	0	0
Dajka/gondozónő	37	0
Kisegítő személyzet	15	0

Forrás: Önkormányzati adatgyűjtés, SÖOB (2022.10.01-es állapot)

*Az országosan is tapasztalható óvodapedagógus hiány városunkban is érezteti hatását. Az aktív korú óvodapedagógusok hiányát nyugdíjas szakember bevonásával oldjuk meg, mely által a gyermekek magas szintű óvodai nevelésben részesülnek.

4.4.2. számú táblázat - Óvodai nevelés adatai								
Év	3-6 éves korú gyermekek száma	Óvodai gyermekcsoportok száma - gyógypedagógiai neveléssel együtt (TS 085)	Óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 090)	Óvodai feladatellátási helyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 088)	Óvodába beírt gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 087)	Óvodai gyógypedagógiai gyermekcsoportok száma (TS 086)	Gyógypedagógiai oktatásban részesülő óvodás gyermekek száma az integráltan oktatott SNI gyermekek nélkül (TS 091)	Egy óvodai gyermekcsoportra jutó gyermekek száma (TS 089)
	fő	db	db	db	fő	db	fő	fő
2017	n.a.	43	1 380	13	925	1	6	22
2018	n.a.	43	1 220	12	916	1	10	21
2019	n.a.	43	1 220	12	930	1	9	22
2020	n.a.	42	1 204	12	878	1	9	21
2021	n.a.	43	1 228	12	928	2	18	22
2022	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR,

4.4.2. számú táblázat - Óvodai nevelés adatai

Év	3-6 éves korú gyermekek száma	Óvodai gyermekcsoportok száma - gyógypedagógiai neveléssel együtt	Óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt)	Óvodai feladatellátási helyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt)	Óvodába beírt gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt)	Óvodai gyógypedagógiai gyermekcsoportok száma	Gyógypedagógiai oktatásban részeseülő óvodás gyermekek száma az integráltan oktatott SNI gyermekek nélkül	Egy óvodai gyermekcsoportra jutó gyermekek száma
	fő	db	db	db	fő	db	fő	fő
2017	814	39	1300	11	925	1	6	21,51
2018	797	38	1130	10	916	1	10	21,3
2019	834	38	1130	10	947	1	9	21,63
2020	798	37	1130	10	952	1	9	20,9
2021	791	37	1130	10	916	2	18	21,58
2022	816	37	1130	10	900	n.a.	n.a.	n.a.

Forrás: Önkormányzati adatgyűjtés, SÖOB

**4.4.4. számú táblázat - Általános iskolák adatai: osztályok, gyógypedagógiai osztályok,
feladatellátási helyek**

Tanév	Az általános iskolai osztályok száma a gyógypedagógiai oktatásban (a nappali oktatásban) (TS 080)	Az általános iskolai osztályok száma (a gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 081)	Általános iskolai feladat-ellátási helyek száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 079)	Egy általános iskolai osztályra jutó tanulók száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 082)	Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban (TS 084)
	db	db	db	fő	%
2016	21	134	10	20,48	14,07
2017	23	132	9	19,99	14,89
2018	14	118	9	21,57	15,01
2019	15	114	9	21,46	16,96
2020	14	112	9	21,89	17,58
2021	15	110	9	21,56	19,14
2022	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

4.4.5. számú táblázat - A 8. évfolyamot eredményesen befejezők a nappali oktatásban	
Tanév	A 8. évfolyamot eredményesen befejezte a nappali oktatásban (TS 083)
	Fő
2016	396
2017	368
2018	332
2019	373
2020	315
2021	353
2022	n.a

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

c) hátrányos megkülönböztetés és jogellenes elkülönítés az oktatás, képzés területén, az intézmények között és az egyes intézményeken belüli szegregációs jelenségek;

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, illetve sajátos nevelési igényű gyermekek köznevelési ellátásában szegregáció nem tapasztalható, a gyermekeket a köznevelési intézmények integráltan látják el. Az óvodapedagógusok tájékoztatása szerint a speciális nevelési igényű gyermekek száma évről évre, folyamatosan nő. Az intézményekben a mindennapi gyakorlat része az integrációt elősegítő szemlélet terjesztése, az érzékenyítés a másság elfogadása iránt. Városunkban az Óvoda, valamint több köznevelési intézmény rendszeresen szervez az integrációt elősegítő, a speciális nevelési igényű gyermekek nevelésével kapcsolatos továbbképzéseket és műhelymunkát, a saját jó gyakorlatukat szívesen mutatják be a tapasztalataikra kíváncsi kollégáknak.

Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek igényeit a hagyományos oktatási rendszerben nehéz kiszolgálni. Ezért fontos lenne az alternatívák bevezetése az oktatásban, gyermekfejlesztésben. A civil szervezetek bevonásával, alternatív pedagógiával, korai fejlesztés megvalósításával, fejlesztő programokkal, múzeumpedagógiai foglalkozásokkal lehetne kiegészíteni számukra a hagyományos oktatást. Szükség esetén új intézmények (óvodák, bölcsődék) létrehozása lehet a megoldás, illetve a meglévő intézmények kapacitásának bővítése.

d) az intézmények között a tanulók iskolai eredményességében, az oktatás hatékonyságában mutatkozó eltérések;

Az állami köznevelési közfeladat ellátásában fenntartóként részt vevő szervekről, valamint a Klebelsberg Központról szóló 34/2016. (VI. 10.) Kormányrendelet 1.§ szerint a Kormány a tankerületi központokat jelöli ki a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 94. § (4) bekezdés n) pontja szerinti, az állami köznevelési közfeladat ellátásában fenntartóként részt vevő szervekként.

A köznevelési intézmények pedagógiai programjaikban a helyi igényekre, szükségletekre, a diákok összetételére alapozva rögzítik a felzárkóztatás, tehetséggondozás, az iskola által szervezett szabadidős, tanítási időn túli tevékenységek, ifjúsági programok kereteit, eszközeit. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részére különböző jogszabályok előnyt biztosítanak felzárkóztató programokban való részvételhez, iskolai felvételhez, ösztöndíj elnyeréséhez.

e) előnyben részesítés, hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások.

4.4.6. számú táblázat - Gyermekjóléti, hátránykompenzáló szolgáltatások				
Év	Biztos kezdet gyerekházat rendszeresen igénybe vevő gyermekek száma	Tanoda szolgáltatást rendszeresen igénybe vevő gyermekek száma	Család- és gyermekjóléti szolgáltatást igénybe vevő kiskorúak száma	Szünidei étkeztetésben részesülő gyermekek száma (TS 112)
	Fő	Fő	Fő	Fő
2017	n.a.	n.a.	n.a.	505
2018	n.a.	n.a.	n.a.	398
2019	n.a.	n.a.	n.a.	251
2020	n.a.	n.a.	n.a.	156
2021	n.a.	n.a.	n.a.	128
2022	n.a.	n.a.	n.a.	97

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR, Önkormányzati és intézményfenntartói adatok

A köznevelés rendszere számos kedvezményt biztosít a hátrányos/halmozottan hátrányos helyzetű tanulók részére: plusz tanórák a felzárkóztatásra, térítésmentes művészetoktatás, Arany János Tehetséggondozó Programba való bekerülés, előnyben részesítés az iskolai felvétel/átvétel során.

A Salgótarjáni Tankerületi Központ intézményeiben érvényesítésre kerülnek ezek a jogszabályok által biztosított kedvezmények, lehetőségek. Ezen törekvés erősödik a pályázati források felhasználásával is. az Erzsébet-táborok iránti érdeklődést a résztvevő tanulók száma is mutatja, ennek keretében különböző programokon, rendezvényeken, kirándulásokon vehetnek részt az intézmények tanulói.

Az Önkormányzat – a tanodák és mentorprogramok mellett – számos segítő szolgáltatással, hátránykompenzáló juttatásokkal és ösztöndíjakkal támogatja a rászoruló gyermekeket és családjaikat, amelyek a fentebbiekben már bemutatásra kerültek. Az Önkormányzat a városunkban élő gyermekek esélyeinek növelése érdekében együttműködik Salgótarján Megyei Jogú Város Roma Nemzetiségi Önkormányzatával, valamint más, elsősorban civil szervezetekkel is.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 2016-tól a középiskola elvégzését közvetlenül követő érettségi vizsgaidőszakban az érettségi vizsgák megkezdésének feltétele ötven óra közösségi szolgálat elvégzésének igazolása. Így az érettségi a tantárgyi tudás mérésén túl a szociális készségek, a társadalmi érzékenység kialakításában is szerepet játszik. A törvény 4. § 15. pontja szerint: a „közösségi szolgálat: szociális, környezetvédelmi, a tanuló helyi közösségének javát szolgáló, szervezett keretek között folytatott, anyagi érdektől független, egyéni vagy csoportos tevékenység és annak pedagógiai feldolgozása.”. A közösségi szolgálattal kapcsolatos rendelkezéseket a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet tartalmazza.

A közösségi szolgálat sok lehetőséget és sok problémát rejt magában. A diákok megismerkedhetnek egy szervezet működésével és később aktív tagjai lehetnek az adott közösségnek. A fogadó szervezetek azonban – fogadókészség híján – nem tudják megismertetni tevékenységeiket. Ha mégis, csupán egy általános tájékoztatás megtartására kapnak lehetőséget, ami alapján a diákok nem tudják kiválasztani a számukra legmegfelelőbb

szervezetet. Így a program lényege elvész és csupán egy teljesítendő kötelességgé válik. Fontos lenne, hogy a civil szervezetek valódi módon bemutatkozhasanak.

Az iskolákban szükség lenne a tanórákon túli képzésekre. A fiataloknak nagyon sok területen hiányoznak az alapvető képességeik, melyeket a társadalomban kamatoztathatnák. Pályaorientációs képzésekkel, előadásokkal segíthetnék a fiatalok döntéshozatalát pályaválasztás/szakmaválasztás tekintetében. Kifejezetten a munkaerőpiacra történő felkészítés is hiányos az oktatásban. A gyerekek nem tudják, hogyan kell egy önéletrajzot megírni, motivációs levelet készíteni, vagy az állásinterjún megszólalni. Kommunikációs készségfejlesztéssel, társadalmi kompetenciafejlesztéssel több szervezet is segíthetné a fiatalokat az elindulásban.

Célravezető lenne, ha az iskolákban be tudnának mutatkozni a vállalatok, vállalkozások, hogy a gyerekek pályaválasztását ezzel is segítsék. A tanulók nagyon korán, már 13-14 éves korban döntenek a továbbtanulás irányáról. Ezt a döntést segíthetnék a bemutatkozó alkalmak.

A vállalkozások/gyárak/vállalatok látogatása és megismerése segít abban, hogy a fiatalok valódi képet kaphassanak egy-egy adott szakma, munka valódi tartalmáról és átgondoltabb döntést hozhassanak a pályaválasztásuk tekintetében.

4.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A gyerekek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek igényeit a hagyományos köznevelési rendszerben nehéz kiszolgálni.	Alternatívák bevezetése az oktatásban, gyermekfejlesztésben: civil szervezetek bevonása alternatív pedagógiával; korai fejlesztés megvalósítása; fejlesztő programok; múzeumpedagógia; Kortárs segítő tréningek.
A hátrányos helyzetű és SNI-s gyermekek óvodai, iskolai teljesítménye elmarad az átlaghoz képest. Felzárkóztatásuk, a tanulási kudarcok enyhítése, megszüntetése szükséges.	A szülők széleskörű tájékoztatása és programok szervezése a gyermekeknek és a szülőknek egyaránt. Célzott programok, prevenciós foglalkozások szervezése önkéntesek bevonásával.
A lemorzsolódás veszélyének kitett fiatalok számának növekedése.	A tanodai és mentorprogram fenntartása; további programok és együttműködések szervezése.
A család működését zavaró és akadályozó okok közül a családok anyagi, család széteséséből, a nevelés, gondozás, törődés hiányából adódó veszélyeztetettség megemelkedett.	Szabadidős programok szervezése, biztonságos, kulturált színterek működtetése. A hátrányos helyzetű gyermekekkel és családjukkal foglalkozó szakemberek továbbképzése a hátrányos helyzetű gyermekek nevelését, személyiségfejlesztését, illetve a szülők eredményes bevonását segítő ismeretek elsajátítása és a kompetenciák fejlesztése érdekében.
A gyermekek nyári felügyeletének biztosítására is egyre nagyobb az igény.	Meg kell vizsgálni annak a lehetőségét, hogy a nyári gyermekfelügyelet biztosítása során lehetőség van e további helyszínek bevonására is.
Növekvő igény mutatkozik a hátrányos helyzetű gyermekek nyári üdültetésének biztosítására.	A hátrányos helyzetű gyermekek nyári üdültetésének biztosítása mellett meg kell vizsgálni annak a lehetőségét, hogy a szolgáltatás bővíthető-e a szabadidő hasznos eltöltését biztosító helyi programokkal és egyéb hátránykompenzáló lehetőségekkel pl. nyári táborok keretében.

Az Intézkedési Tervben nem került meghatározásra intézkedés valamennyi, a fenti táblázatban megjelölt beazonosított problémára, hiszen a tervezés során figyelembe kellett venni a megvalósításhoz szükséges anyagi és humán erőforrás rendelkezésre állását is, ezért csak olyan intézkedéseket tartalmaz a program, melyek végrehajtása feltehetően kevés kockázattal jár. Azokat a beazonosított problémákat, melyek csökkentésér e nem került meghatározásra intézkedés, újra áttekintjük a HEP felülvizsgálata során.

5. A nők helyzete, esélyegyenlősége

„Az a társadalom, amely nincs abban a helyzetben, hogy a nőknek nagyobb szerepet adjon, nem lesz képes előbbre jutni.”

(Ferenc pápa)

A szülői feladatok megosztására napjainkban továbbra is a legtöbb családban ugyanaz az aránytalanság jellemző, mint a házimunkák végzésére. A gyerekekről való gondoskodásnak csak egy része sorolható házimunka jellegű feladatok közé, a családok nagy részében viszont a gyermek életének más területein is az anyai jelenlét a meghatározó, ezzel sokkal több feladat hárul a család női tagjára. A hagyományos feladatmegosztás színtere a család, okozott hátrányai pedig a családra is negatív hatással bírnak, így újfajta szemlélet kialakítására kell hangsúlyt fordítani, melynek majd a gyakorlatba való átültetésével közvetlenül a családok életében valósulhat meg jótékony változás.

5.1 A nők gazdasági szerepe és esélyegyenlősége

A nők munka-erőpiaci esélyegyenlőségét tekintve a hagyományos nemi szerepeket érintő felfogás következtében a gyermekvállalás, gyermeknevelés a nők életpályáját kedvezőtlenül befolyásolja. E felfogás általánossága folytán a munkáltatók esetenként a férfiakénál korlátozottabb rendelkezésre állással számolnak, olykor a toborzásnál, az előmenetelben is a férfiakat részesítik előnyben.

a) foglalkoztatás és munkanélküliség a nők körében

5.1.1. számú táblázat - Munkanélküliségi ráta nemek szerint (a 3.2.1. táblával azonos)			
Év	Nyilvántartott álláskereső aránya az állandó népességben a 15-64 évesek körében		
	Férfiak aránya (TS 033)	Nők aránya (TS 034)	Összesen
	%	%	%
2017	7,69	8,42	8,06%
2018	7,95	8,41	8,18%
2019	8,12	7,94	8,03%
2020	9,09	8,4	8,75%
2021	7,98	8,03	8,01%
2022	6,98	7,51	7,25%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Az elmúlt években zajló változások nyomán a nők munkanélküliségi rátája jelenleg már némileg meghaladja a férfiakét, ami a fejlett piaccgazdaságok többségére jellemző trendhez hasonló. A változás iránya a nők nagyobb munkanélküliségi veszélyeztetettségét, ezen keresztül nagyobb szegénységkockázatát vetíti a jövőbe. Figyelembe kell venni azonban azt is, hogy a családon belüli munkamegosztás nemzetközi és hazai gyakorlata szerint a nők számára a háztartás társadalmilag elfogadott tevékenységi szféra, ezért a női munkanélküliek, a pályakezdők egy része eltűnhet a háztartások csatornáin, anélkül, hogy megjelenne a hivatalos munkanélküli statisztikákban. Az általános vagy középiskolát végzett pályakezdő lányok kedvezőtlen munkaerő-piaci viszonyokkal rendelkező térségekben visszahúzódnak a háztartásba, a családok többsége a férjhez menésig eltartja őket. Az inaktív nők munkaerő-piaci jelenlétét korlátozza, hogy körükben nagyobb az „elkedvetlenített” munkanélküliek aránya, akik megfelelő munkalehetőség hiányában nem keresnek munkát, nem regisztráltatják magukat a hivatalokban, így nem minősülnek munkanélkülinek. A három jelenség

következtében a nők rejtett munkanélkülisége nagyobb a férfiakénál, a munkanélküliségen keresztül veszélyeztetett szegény nők száma és aránya a hivatalosan kimutatott statisztikánál feltételezhetően nagyobb.

5.1.2. számú tábla - A 180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskereső (a 3.2.3. táblával azonos)		
Év	180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya (TS 057)	Nők aránya a 180 napon túli nyilvántartott álláskeresőknél belül (TS 058)
	%	%
2017	57,18	58,02
2018	61,07	52,78
2019	60,59	51,99
2020	60,02	52,2
2021	66,41	51,37
2022	67,7	52,78

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

5.1.3. számú táblázat - Pályakezdő álláskereső száma (a 3.2.6. táblával azonos)		
Év	Nyilvántartott álláskereső száma (TS 052)	Nyilvántartott pályakezdő álláskereső száma (TS 053)
	Fő	Fő
2017	1929	136
2018	1911	133
2019	1822	131
2020	1931	153
2021	1709	131
2022	1517	69

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A nők munkaerő-piaci pozíciója a férfiakénál rosszabb, a piaci/munkaerőpiaci verseny éleződése számukra kedvezőtlen hatásokkal jár. A külső és belső munkaerőpiac a nők hátrányára rangsorolja a foglalkozásokat, munkaköröket. A felvételi és az előmeneteli diszkrimináció korlátozza az egyenlő esélyeket. Jóllehet a nők előnyben vannak az iskolázottság szempontjából, a nemek szerinti iskolázottsági és foglalkozási koncentráció korlátozza munkaerő-piaci versenyképességüket, karrieresélyüket. A feminizálódás mechanizmus a foglalkozási hierarchia alsó szféráiba szorítja ki a nőket, ahol az előmeneteli lehetőség, az elérhető jövedelem, az állásbiztonság az átlagosnál rosszabb, és ennek következtében nagyobb a szegénységkockázat. A nemek közötti keresetkülönbség makacsul tartja magát.

Miközben a globalizáció sok szempontból fokozza a nők munkaerő-piaci hátrányát, a szabályok, normák univerzalizálódása kiszélesíti a női érdekvédelem terét.

b) nők részvétele foglalkoztatást segítő és képzési programokban

A nők a hagyományosan nőinek ítélt foglalkozásokra és szakmákra felkészítő oktatási intézményekben tömörülnek nagyobb arányban. A nemek szerinti koncentráció a közép- és felsőfokú végzettségűek között egyaránt erőteljes: a középfokú oktatási intézményekben a nők kétharmada három képzési ágban (egészségügyi, kereskedelmi, közgazdasági) tömörül. A

felsőfokú képzésben a nappali tagozatos hallgatók többsége pedagógiai szakon (gyógypedagógia, tanító, óvóképzés) és a szociális szakon tanul. Az iskolázottsági-szakképzettségi koncentráció korlátozza a nők munkaerő-piaci versenyképességét (amelynek jelentősége a globalizáció nyomán fokozódik), erősíti foglalkozási koncentrációjukat, ezáltal fenntartja a munkaerőpiac nemek szerinti szegregálódását, annak minden káros hatásával és következményeivel együtt.

Hátrányban vannak a nők az információszerzés gyakorlatában is, amely döntő szerepet játszik a karrierépítésben. A nők inkább a formális információs csatornákat és a helyhez kötött informálódást (írott információk, értekezletek, belső újságok), míg a férfiak a kötetlen társasági élethez kapcsolódó, helyváltoztatást, mozgékonytságot igénylő informálódást (informális személyes kapcsolatok) részesítik előnyben. A férfiak nagy jelentőséget tulajdonítanak a funkciójukon/munkakörükön kívüli információszerzésnek (és eszerint szervezik kapcsolataikat), míg a nők belső kapcsolatrendszerükben maradnak. Az informális információk megszerzésének legfőbb terepén, az informális személyes kapcsolatok kiépítésében a nők gyengébbek a férfiaknál.

c) alacsony iskolai végzettségű nők elhelyezkedési lehetőségei

A szülés utáni idő kiesés miatt nehéz az újra elhelyezkedés, főleg azon nők körében, akik egyedülállóként kisgyermekkel keresnek munkát. A munkáltatóknak sokszor fenntartásai vannak a kisgyermekes anyák alkalmazásával szemben. Nagyarányú a munkanélküliség az alacsony végzettségű roma származású nők esetében is. Állásinterjúk alkalmával nem tudják magukat kellőképpen kifejezni, a felvételi elbeszélgetések, esetleges felvételi tesztek problémát okoznak számukra, ami tovább rontja az elhelyezkedési esélyeiket.

Általánosságban elmondható, hogy az alacsony végzettséggel rendelkező nők esélye a legrosszabb a munkaerőpiacon történő elhelyezkedés szempontjából. Elhelyezkedési esélyüket tovább rontja, hogy többnyire az alacsony végzettséggel rendelkező nők vállalnak három vagy több gyermeket.

d) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén (pl. bérkülönbség)

A szociális és jogi szabályozások (gyermeknevelési és családtámogatási rendszerek) következménye, hogy a nők gazdaságilag hátrányba kerülnek. Jellemző, hogy vannak az úgynevezett „elnőiesedett” területek. Ezek a feminizált munkakörök sokszor alulfizetettek, pont a túlzott női jelenlét miatt, illetve az előre lépési lehetőségek is korlátozottak, vagy épp nincsenek is. Vagyis a női szegénység és a foglalkozási szegregáció között szoros összefüggés mutatkozik. A mobilitás egyes területeken, vagyis a feljebb jutás lehetősége gyakran választ el a nőket karrier vagy család tekintetében.

A romló foglalkoztatási és kedvezőtlen gyermekgondozási feltételek miatt a munkaerőpiacot elhagyó, vagy munkanélkülivé váló nők újbóli elhelyezkedése megnehezült. Különösen rosszak a 40-45 éves felüli nők munkaerő-piaci integrációs-reintegrációs esélyei. Elhelyezkedésük még akkor is majdnem lehetetlen, ha folyamatos munkaviszony mellett veszítik el állásukat. Napjainkban nagy a valószínűsége annak, hogy ha ebből a rétegből valaki munkanélkülivé válik, akkor nem talál rövid idő alatt munkát, és a tartós munkanélküliek táborát szaporítja. És minél hosszabb ideje munkanélküli valaki, annál kisebb a munkaerő-piaci reintegráció esélye. Legnehezebb a munkaerőpiacról hosszú időre kivált nők reintegrációja, vagy azok integrációja, akiknek korábban nem volt állásuk.

A nemek diszkriminációjának tilalmát az Alkotmány és a Munka Törvénykönyv egyaránt megfogalmazza. Az „Egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról” szóló törvény remélhetőleg megkönnyíti a diszkrimináció elleni fellépést. A gyakorlatban ma még szinte korlátok nélkül érvényesül a betöltetlen munkapoztokra pályázók között a

megkülönböztetés a nők hátrányára. Bár az álláshirdetésekből visszaszorult a nők diszkriminálásának nyílt megfogalmazása, tapasztalatok szerint a fejeződéseknek adott megbízásokban a munkáltatók továbbra is kifejezésre juttatják a férfiak preferálását. Férfi jelöltek között a nők sorsa többnyire már a felvételi beszélgetés lebonyolítása előtt megpecsételődik.

5.2 A munkaerő-piaci és családi feladatok összeegyeztetését segítő szolgáltatások (pl. bölcsődei, családi napközi, óvodai férőhelyek, férőhelyhiány; közintézményekben rugalmas munkaidő, családbarát munkahelyi megoldások stb.)

A szabályok, normák univerzalizálódása kedvezően hat a nők társadalmi helyzetére, mivel a globalizáció nyomán az antidiszkriminációs szabályok átvétele követelménnyé válik. A diszkriminációs tilalom elleni fellépés megjelenik a munkaszervezetekben is, a világ fejlett részein mindenütt megkülönböztetett szerepet kapnak a nőket megcélzó szervezeti esélyegyenlőségi programok. Az esélyegyenlőség követelménye a karriergondozási intézkedésekben is kifejezésre jut. A programokban gyakran megkülönböztetik a kereső nők két csoportját: az elsősorban karrierorientált („career-primary” women) és a karrier és a család összehangolására törekvő nőket („career and family” women). A nők kettős szerepének összehangolására egyes nagyvállalatok olyan megoldásokat kínálnak, amelyek kölcsönösen előnyösek lehetnek: alternatív karrier utak, rugalmas munkaidő, munkakör megosztás, otthoni számítógépes munka.

Az Önkormányzat maga is igyekszik tényleges intézkedésekkel szolgálni a munkavállalói és az ügyfelei, mint családban élő személyek érdekeit, elősegítve ezzel a munka és a magánélet közötti harmónia megteremtését. Salgótarján Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala 2023. júniusától „Családbarát munkahely” tanúsítvánnyal rendelkezik. A Hivatal célja, hogy olyan családbarát munkahelyi megoldásokra törekedjen, mely szolgálja a munkavállalók (jellemzően a női dolgozókat) munkaerő-piaci és családi feladatok összeegyeztetését.

5. 2. 1. számú táblázat – Védőnői álláshelyek száma (a 4.3.1. táblával azonos)			
Év	Betöltött védőnői álláshelyek száma (TS 109)	0-3 év közötti gyermekek száma	Átlagos gyermekszám védőnőként
	db	fő	fő
2016	10	1573	224
2017	10	1600	200
2018	10	1668	208
2019	10	1652	206
2020	10	1628	203
2021	10	1635	204
2022	10	1640	205

Forrás: Önkormányzati adatgyűjtés

5.2.2. a) Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma (4.3.3. a.) számú táblázatból

Év	Működő, önkormányzati bölcsődei férőhelyek száma	Önkormányzati bölcsődébe beírt gyerekek száma
	db	Fő
2017	0	0
2018	0	0
2019	16	15
2020	24	15
2021	24	22
2022	24	21

Forrás: Önkormányzati adatgyűjtés, SÖOB

5.2.2. b) Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma (4.3.3. b.) számú táblázatból

Év	Működő munkahelyi bölcsődei férőhelyek száma (TS 126)	Munkahelyi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 122)	Működő családi bölcsődéi férőhelyek száma (TS 125)	Családi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 121)	Működő mini bölcsődei férőhelyek száma (TS 127)	Mini bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 123)	Működő (összes) bölcsődei férőhelyek száma (TS 124)	Bölcsődébe (összes) beírt gyermekek száma (TS 120)
	db	Fő	db	Fő	db	Fő	db	Fő
2017	0	0	19	19	0	0	52	46
2018	0	0	19	19	0	0	52	42
2019	0	0	19	19	16	15	52	37
2020	0	0	19	19	24	15	52	32
2021	0	0	21	21	24	22	52	50
2022	0	0	21	21	24	21	52	46

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR, Önkormányzati adatgyűjtés

5.3 Családtervezés, anya- és gyermekgondozás területe

A Magyarországon érvényesülő jelenlegi demográfiai folyamatok mellett különös jelentőséggel bír a családtervezés. A magasabb iskolai végzettségű nők esetében a gyermekvállalási kor kitolódása és a családokban vállalt átlagos gyermekszám csökken. A karrier, biztos egzisztencia megteremtése, válás, munkaerő-piaci helyzet, stb miatt a családalapítást egyre későbbi életkorra halasztják, egyre többen vállalnak csupán egy gyermeket. Ezzel szemben az alacsony iskolai végzettségűek körében a kora gyermekvállalás figyelhető meg. Ez a „jelenség” Salgótarjánban is megfigyelhető.

A nők esélyegyenlőtlenségi helyzetének minden területe szorosan összefügg, és hatással van a születendő gyermekekre, illetve számukra.

A családtervezés, anya- és gyermekgondozás a védőnői hálózat szakmai munkájában jelenik meg. Ennek során a szociálisan nehéz helyzetben élő várandós anyák és gyermekeikre fokozott figyelmet fordítanak. A leendő szülők számára a gyermekgondozással kapcsolatos ismeretek átadását már várandós korban megkezdik: tanfolyamok, beszélgetések, családlátogatások formájában. Segítséget nyújtanak a családi-, szociális juttatások megismerésében és a hozzá tartozó nyomtatványok kitöltésében.

5.4 A nőket érő erőszak, kapcsolati erőszak

A statisztikai adatok azt mutatják, hogy a nők ellen elkövetett bűncselekmények között egyértelműen a családon belüli erőszak a leggyakoribb halálozási ok. Magyarországon hetente hal meg egy nő társa általi bántalmazástól.

A helyzetet tovább nehezíti, hogy a családban, az otthon falai mögött folyó erőszak a privát szféra sérthetlenségénél fogva gyakran láthatatlan, ami az áldozat számára jelentősen megnehezíti a segítségkérést, a környezet számára pedig a segítségnyújtást.

Mind a nyugati, mind a magyar adatok azt mutatják, hogy minden ötödik nő él vagy élt valaha olyan kapcsolatban, ahol partnere rendszeresen testileg bántalmazta őt. Ezt az adatot tovább súlyosbítja, a folyamatos lelki erőszakban élő nők száma ennél jóval magasabb.

Célzottan a nők elleni erőszak, családon belüli erőszak áldozataival foglalkozó ellátás a városban nem folyik.

Környezetünkben az elmúlt időszakban megnövekedett azon családok száma, akik párkapcsolati erőszak miatt – általában alkohol és drog használata áll a háttérben - bomlottak fel és a bántalmazott félnek, illetve hozzátartozóiknak menekülnie kellett otthonukból. Mivel megyénkben szűkösek az ellátási lehetőségek a krízishelyzetben lévő bántalmazott családok számára, félő, hogyha időben nem jutnak a családok szakszerű ellátásba, kikerülhetnek a gyermekvédelmi ellátórendszer fókuszából.

A Társulás fenntartásában működő Családok Átmeneti Otthonában minden évben többször előfordul, hogy krízishelyzetben lévő bántalmazott anyát és gyermekeit szállásolnak el, mivel a környezetükben lévő átmeneti otthonok telítettsége miatt az áldozatok nem tudnak máshová menekülni.

Az otthon minden esetben menedéket nyújt a krízishelyzetben lévő bántalmazottak számára, de mivel krízisközponttal nem rendelkezik, így a krízishelyzet hatékony kezelésére a szükséges humán erőforrással, illetve pénzügyi forrásokkal sem.

Tapasztalataik szerint a társadalmi rétegződést tekintve a középosztály alsó rétegéből és az alsó szegény rétegből kerültek hozzájuk családok. Minden eset újabb kérdést vet fel bennük és azt már tisztán látni, hogy a családon belüli erőszak szereplői nem kezelhetők egymástól függetlenül és úgy, hogy csak a rendszer egyes tagjai foglalkoznak velük.

5.5 Krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások (pl. anyaothton, családok átmeneti otthona)

A „*Hajléktalan személyek átmeneti szállása – Női átmeneti szálló*” célja, hogy az Szt. 84. § (2) bekezdése, valamint a 94/E. § (4) bekezdése alapján a hajléktalan személyek átmeneti szállására jogosult személyeknek ellátást biztosítson, az ellátás során tiszteletben tartsa az ellátottak alkotmányos jogait, különösen az élethez, az emberi méltósághoz, a testi épséghez, a testi és lelki egészséghez való jogot.

A női átmeneti szállón a hajléktalan személyek átmeneti szállása szolgáltatás keretében az önellátásra képes hajléktalan személyeknek (nőknek) biztosítanak 20 férőhelyen lakhatási szolgáltatást és az önálló életvitel fenntartása érdekében szükség szerinti esetvitelt (szociális munkát).

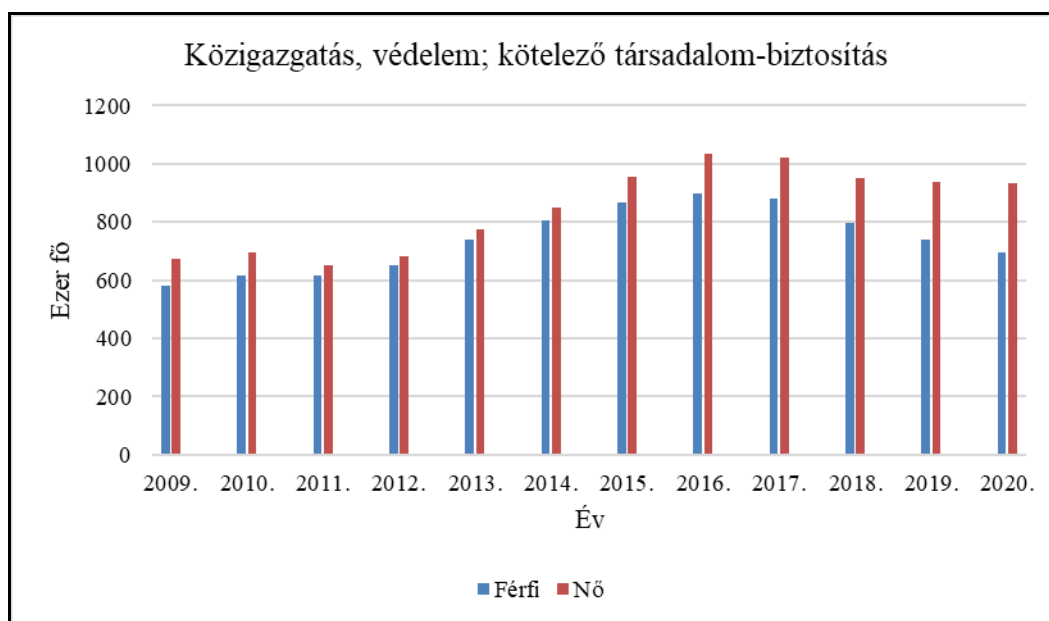
A szálló tömegközlekedési eszközzel könnyen megközelíthető, a buszmegálló közvetlenül a szálló előtt helyezkedik el. Az épület akadálymentesítése biztosított (rámpa, kapaszkodók, kerekesszék méretéhez megfelelő ajtószélesség, mozgáskorlátozott vizesblokk, küszöbnélküliség).

Ezen kívül a krízishelyzetbe került egyedül marad édesanyák számára a Családok Átmeneti Otthona, a Gyermekek Átmeneti Otthona, illetve a Magyar Vöröskereszt Menedék Átmeneti Otthona nyújt segítséget.

5.6 A nők szerepe a helyi közéletben

A politikai részvétel vagy jogosultság magában foglalja a nők egyenlő részvételét a formális és informális döntéshozatalba, valamint, hogy lehetőségük legyen a társadalmi szintű kérdésekbe is beleszólniuk. A női jelenlét a politikában, a világon átlagosan mintegy 15,6%-os. De ha feljebb haladunk a kormányzati, döntéshozói szintekre ezek a számok egyre alacsonyabbak. A nők politikai szerepvállalása, azért lenne fontos, mert ezen a szinten születnek meg azon döntések, melyek a nőket érintik társadalmilag, jogilag. Vagyis az őket érintő döntésekből így kimaradnak.

Ma jellemzően a hivatalokban több női tisztviselővel találkozunk, mint férfival. Mondhatjuk talán jogosan, hogy „elnőiesedett” ez a hivatás. A Központi Statisztikai Hivatal által készített felmérések alapján összeségében sokkal több nő dolgozik a közigazgatásban, mint férfi. Azonban, ha csak kifejeztem a törvényhozók, igazgatási, érdekképviselői vezetők arányait nézzük meg, megállapítható, hogy a férfiak vannak többségben, és ez a 2009-es évektől a 2020-as évekkel bezárólag egyaránt jellemző.

2.1.7.2. A foglalkoztatás száma nemzetgazdasági ágak, ágazatok szerint, nemenként – TEÁOR'08 *

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal 2021 alapján, saját szerkesztés

Ez az arány helyi szinten is megmutatkozik. A közigazgatásban (kormányhivatal, járási hivatal, polgármesteri hivatal) jóval több a női alkalmazott a városban is. Középvezetői szinten kiegyenlített az arány, a felső vezetésben azonban egyértelműen a férfiak magas aránya jellemző.

5.7 A nőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és felszámolásukra irányuló kezdeményezések

A nőket érintő problémák intenzív napirenden tartását segítheti a helyi nőszervezetekkel, egyesületekkel való együttműködés, mely a civil szféra figyelmét garantálhatja a Helyi Esélyegyenlőségi Programnak, a női szerepekről alkotott különböző nézetek közti feszültség feloldására tett intézkedéseiről. Fontos a nők igényeinek megfelelő klubok, szakkörök, foglalkozások, tréningek (pl. kommunikációs, személyiségfejlesztő, probléma felismerő és konfliktuskezelést szolgáló tréningek) indítása a területen tevékenykedő civil szervezetek munkájának erősítésével.

Az Palóc Nők a Holnapért Egyesület összefogja azokat a Nógrád vármegye városaiban és kistérségi településeiben élő nőket, és mindazokat a jogi- és természetes személyeket, akik személyes ügyüknek tekintik a nők esélyegyenlőségének megteremtését, társadalmi

elismertségük növelését. Az Egyesület e cél elérése érdekében intézményes formákat biztosít tagjainak azon törekvésére, mellyel fel kívánják hívni a társadalom figyelmét a nők egyes csoportjainak hátrányos helyzetére, a nők munkavállalási körülményeire, a család és a gyermekek nevelésének fontosságára, továbbá a családon belüli erőszak okaira, körülményeire, és ezek csökkentésének fontosságára.

Az Egyesület tevékenységei:

- szociális tevékenység, családsegítés, időskorúak gondozása
- kulturális örökség megóvása
- hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése
- munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek képzésének, foglalkoztatásának elősegítése – ideértve a munkaerő kölcsönzést is – és a kapcsolódó szolgáltatások.

5.8 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A nők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Nők, a roma nők foglalkoztatásának növelése	Továbbtanulási szándék növelése, iskola elhagyás csökkentése; sztereotípiák („a nők helye otthon van”) lerombolás
Családi kapcsolatok megerősítése	A nők munkavállalása (karrier) és a család, gyermeknevelés közötti egyensúly megteremtésében a családon belüli gondolkodásmód megváltoztatása. Bár első sorban társadalmi probléma, nem kifejezetten helyi probléma, de az alulról érkező törekvések a kicsiben történő szemlélet formálás hosszú távú eredményekre vezethet. A „család, a gyermeknevelés közös feladat” szemlélet kialakítása, erősítése.
Családon belüli erőszak áldozatainak segítségnyújtása.	A még sokszor mindig tabuként kezelt, valós, nők elleni erőszak (mentális és fizikális egyaránt) nyílt fórumokon való terjesztése, felvállalása. Az áldozattá vált nők ne szégyenként éljék meg az ellenük elkövetett erőszakot, hanem nyíltan felvállalva ezzel a hasonló élethelyzetben lévő társaikat segítsék, hogy megtalálják a kiutat a saját helyzetükből.

6. Az idősek helyzete, esélyegyenlősége

6.1 Az időskorú népesség főbb jellemzői (pl. száma, aránya, jövedelmi helyzete, demográfiai trendek stb.)

6.1. számú táblázat - Öregedési index (3. táblával azonos)			
Év	65 év feletti állandó lakosok száma (fő) (TS 026 és TS 028 összesen)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő) (TS 010 és TS 012 összesen)	Öregedési index % (TS 030)
2016	7 668	4 417	173,60%
2017	7 737	4 319	179,14%
2018	7 883	4 241	185,88%
2019	8 061	4 124	195,47%
2020	8 100	4 029	201,04%
2021	8 067	3 874	208,23%
2022	8 056	3 827	210,50%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

6.1.1. számú táblázat – Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma			
Év	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő férfiak száma (TS 063)	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő nők száma (TS 064)	Összes nyugdíjas
2016	4 131	6 794	10925
2017	3 975	6 709	10684
2018	3 876	6 630	10506
2019	3 817	6 596	10413
2020	3 738	6 481	10219
2021	3 603	6 303	9906
2022	n.a.	n.a.	-

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

6.1.2. számú táblázat - Nyugdíjszerű ellátások							
Év	Életkoron alapuló ellátásban részesülő férfiak száma (TS 067)	Életkoron alapuló ellátásban részesülő nők száma (TS 068)	Öregségi nyugdíjban részesülő férfiak száma (TS 069)	Öregségi nyugdíjban részesülő nők száma (TS 070)	Özvegyi és szülői nyugdíjban részesülő férfiak száma (TS 071)	Özvegyi és szülői nyugdíjban részesülő nők száma (TS 072)	Időskorúak járadékában részesítettek havi átlagos száma (fő) (TS 134)
2016	157	10	3 215	5 895	11	162	n.a.
2017	162	10	3 103	5 844	12	160	24
2018	153	6	3 083	5 826	6	147	24
2019	145	5	3 090	5 841	6	129	22
2020	146	4	3 009	5 752	8	112	23
2021	139	4	2 874	5 602	14	106	24
2022	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	21

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

A XXI. századi modern társadalmakban legnagyobb sikerek és feladatok egyike a lakosság várható élettartamának meghosszabbodása. Az elmúlt évtizedben világszerte fókuszba kerültek a népesség idősödésével járó társadalmi, demográfiai problémák. 2050-re várhatóan a 65 éven felüli népesség aránya a világon eléri a 22%-ot, Európában meghaladja a 27%-ot.

6.2 Idősek munkaerő-piaci helyzete

a) *idősek, nyugdíjasok foglalkoztatottsága;*

6.2. számú táblázat - Hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás terén (a 3.2.2. táblázatból)								
Nyilvántartott álláskereső száma összesen	Év	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	Fő összesen	2 218	1929	1911	1822	1931	1709	1517
41-45 év (TS 042)	Fő	304	271	267	273	249	227	193
	%	13,71%	14,05%	13,97%	14,98%	12,89%	13,28%	12,72%
46-50 év (TS 043)	Fő	267	237	204	197	210	195	186
	%	12,04%	12,29%	10,68%	10,81%	10,88%	11,41%	12,26%
51-55 év (TS 044)	Fő	224	205	225	202	226	198	167
	%	10,10%	10,63%	11,77%	11,09%	11,70%	11,59%	11,01%
56-60 év (TS 045)	Fő	229	197	219	209	208	186	173
	%	10,32%	10,21%	11,46%	11,47%	10,77%	10,88%	11,40%
61 éves, vagy afeletti (TS 046)	Fő	178	197	202	198	240	271	295
	%	8,03%	10,21%	10,57%	10,87%	12,43%	15,86%	19,45%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

b) *tevékeny idősor, élethosszig tartó tanulás, idősek, nyugdíjasok foglalkoztatásának lehetőségei a közintézményekben, foglalkoztatásukat támogató egyéb programok a településen;*

Sokan az idősödők és idősek közül a harmadik életszakaszt nem tekintik az új lehetőségek, az önmegvalósítás időszakának. Azonban jelentős az idősek szerepvállalása a közösségek szervezésében, valamint a civil szférában. A felkészülésre, ismereteik bővítésére a kapcsolattartásra elegendő időt tud fordítani ez a korosztály. Az Idősügyi Tanács közreműködik a „Tavaszi Virágai” és az „Őszikék” című kiállítások előkészítésében, továbbá az „Anyák, Nagymamák Napja” és a „Szépkorúak Karácsonya” rendezvények lebonyolításában.

c) *hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén*

Az idősek hátrányos megkülönböztetése többféle formája (lakóhelyi, családon belüli, mediális) közül, legjellemzőbbnek a munkahelyi megnyilvánulások tekinthetők.

A mediális diszkriminációhoz része az informatikai jártasság hiánya is mindez az idősebb korosztály számára hátrányként jelentkezik a munkaerőpiacon. Elhelyezkedésük a munkaerőpiacon azért is nehézkes, mert beszűkültek társas és közösségi kapcsolataik emiatt önérvényesítő képességük is kevésbé fejlett, álláskeresői technikájuk „elavult”. Nem igazán ismerik az elektronikus álláskeresői lehetőségeket, a számítógép és internet felhasználási képességeik alacsonyak.

A foglalkoztatás területén a hátrányos megkülönböztetés leggyakrabban leplezetten történik, nem a korra hivatkozással. Az 50 és a nyugdíjkorhatár között álló munkájukat elveszítők között legnehezebb helyzetben az alacsony végzettségűek, a romák és a nők vannak. Az idős korosztály foglalkoztatását a képzettségbeli hiányosságok is nehezítik.

Jelen időszakban, az egészségügyben és a közoktatásban a szakemberhiány miatt megváltozott a helyzet, s nyugdíjasok foglalkoztatásával próbálják a munkáltatók a helyzetet kezelni.

6.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés

a) az idők egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférése;

6.3.1. számú táblázat - 65 évnél idősebb népesség és nappali ellátásban részesülő idősokorúak száma				
Év	65 év feletti lakosság száma (férfiak TS 026, nők TS 028)	Nappali ellátásban részesülő idősokorúak száma (TS 129)	Házi segítségnyújtásban részesülők száma (TS 130)	Szociális étkeztetésben részesülők száma (TS 131)
	Fő	Fő	fő	fő
2017	7 737	102	254	289
2018	7 883	103	261	267
2019	8 061	94	249	253
2020	8 100	111	255	259
2021	8 067	99	263	243
2022	8 056	96	273	240

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR, Önkormányzati adatgyűjtés

Salgótarjánban két idők klubja is működik. A klubokban elsősorban a saját otthonukban élő, idős emberek részére biztosít lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatokra és alapvető higiéniai szükségletek kielégítésére. A szolgáltatás célja a családi gondoskodás pótlása szociális és mentális segítségnyújtás révén, az idős ember szociális helyzetének javítása, egyedüllétének megszüntetése, a tétlenséggel járó káros hatások megelőzése, valamint egészségi és higiéniai viszonyainak javítása, továbbá a településén élő, rászoruló számára a nappali ellátás elérhetőségének biztosítása. Módot adva ezzel a közösségi együttlétre, a pihenésre, a közösségi programokon való részvételle.

b) kulturális, közművelődési szolgáltatásokhoz való hozzáférés;

A Remek Kft, a Zenthe Ferenc Színház, a József Attila Művelődési Központ, a Balassi Bálint Könyvár és a Dornyay Béla Múzeum színes, célzottan ennek a korosztálynak szervezett rendezvénye mellett, a civilek is kiemelt figyelmet fordítanak az idősebb korosztálynak.

Az idők klubjaiban nagy hangsúlyt fektetnek a közösségi életre, illetve a kulturális, közművelődési szolgáltatások nyújtására is. A közösségfejlesztés eszközeivel a klubok célja az idős embert a közösség együttműködő tagjának szintjére emelni. A tevékenységük során figyelnek a célcsoportra gyakorolt hatásokra, azok következményeire. A megvalósítás során külsős szakemberekkel, társintézményekkel, kulturális intézményekkel közreműködve szervezik programjaikat. Ezeken túl a nem helyben történő szabadidős, kulturális és szórakoztató programokon (rendezvények, múzeumok, kiállítások és gyógyfürdők látogatása) való részvételt is biztosítanak a klubok.

c) idők informatikai jártassága;

Az idők informatikai jártassága alacsony szintű – mely természetesen nem általánosítható -, szükséges változtatni ezen a helyzeten. A Nyitott Könyv Olvasókör Egyesület a Digitális Jólét program keretében a 65 év felettiiek informatikai oktatásával foglalkozik.

További tervek között szerepelhet a Salgótarjáni Civil és Ifjúsági Házban az idősügyi információs pont létrehozását, így biztosítva az idősokorúak információhoz való hozzáférést, ezúttal lehetővé válik a számítógépek és az okos eszközök használata is Mivel a ház már számos civil szervezetnek nyújt teret programjaik megvalósításához, esély kínálkozik önkéntesek bevonásával a számítástechnikai alapismeretek oktatására is.

d) a generációk közötti programok.

Az esélyegyenlőség tekintetében nagyon fontos az idősödő és az idős emberek, valamint a fiatal generáció közötti együttműködés. Az Önkormányzat idős politikájának alapelve az aktív és méltó idős kor biztosítása, a generációk közötti szolidaritás erősítése, valamint a szemléletváltozás. A 2016 óta működő Salgótarján Megyei Jogú Város Időügyi Tanácsa munkájában tevékenyen részt vállal a Nyugdíjasok Nógrád Megyei Képviselőlete. Az egyesület önkéntesei az idősek klubjában kézműves foglalkozásokat, vetélkedőket szerveznek, életviteli tanácsadásban működnek közre. A gyermekekkel foglalkozó civil szervezetek közül a Gyermekekért Baráti Kör óvodások részére rajzkiosztást (az én városom), míg általános iskolások részére különféle témakörben (Nógrád várai, palóc hagyományok, 100 éves Salgótarján) vetélkedőt, ismeretszerzést rendeznek, ezáltal is segítve a generációk közötti együttműködést, szolidaritást. Civil szervezetek programjain (pedagógusnap, karácsony) a Salgótarjáni Összevont Óvoda és Bölcsőde óvodásai műsorral készülnek, karácsonykor rendszeresen ellátogatnak idősek klubjába és idősek otthonába.

6.4 Az időseket, az életkorral járó sajátos igények kielégítését célzó programok a településen

A már fent említett közművelődési intézmények, illetve idősek klubjai által nyújtott lehetőségeken túl a civilek szerepe is igen jelentős. A Nyugdíjasok Nógrád megyei Szövetségének, illetve a Nyugdíjasok Nógrád megyei képviselőletének kiemelkedő a szerepvállalása.

6.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

Az idősek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
A lakosság további öregedése	Az idős korban igénybe vehető szolgáltatások lehetőségeinek megismertetése, a helyi ellátások révén az esélyegyenlőség biztosítása, idősbárát egészségügyi és szociális szolgáltatások igénybevétele. Az idős korúak ellátórendszerének bővítése, különös tekintettel a nappali, a bentlakásos és házi segítségnyújtásra.
Az idősek foglalkoztatásának, munkaerőpiacon való elhelyezkedésének nehézségei	Felnőttoktatás szervezeti kereteinek javítása a lehetőségek szélesítése az idősek ismeretszerzésére (elektronikus ügyintézés, számítógép használat), lifelong learning
Az idősödés pozitív felfogásának gyakori hiánya	Személetformálás, aktív idősek bemutatása (közoktatás, tömegkommunikáció, időskori aktivitás megőrzésének lehetőségei: egészségmegőrző programok, szűrővizsgálatok)
Többgenerációs kulturális és egyéb közösségi tevékenységek alacsony száma	A kultúra, a közművelődés és a sport területén közösségi szolgáltatások rendszerének fejlesztése. Az idősebb korosztály bevonása a aktív közösségi életbe

7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége

A fogyatékkal élő emberek és családjaik a legsérülékenyebb társadalmi csoportot alkotják. Az érintettek kedvezőtlen egészségi állapota mellett, a társadalmi körülményeikben is számos nehézséggel küzdenek, melyek egyfelől jelentősen befolyásolják a mindennapi életüket, másfelől a társadalom által elfogadott normákhoz való igazodást. Egy társadalom erkölcsi-jogi és mentális állapotát jól jellemzi az, hogy miképpen tudja segíteni a fogyatékkal élő tagjainak életét. Önkormányzatunk feladata olyan környezet teremtése, működtetése, hogy a fogyatékkal élők egyenlő esélyekkel érvényesülhessenek a mindennapi életünk során a lakhatás és közlekedési eszközök használata, a szociális és egészségügyi ellátás, az iskoláztatási és munkalehetőségek, a kulturális és társadalmi élet, valamint a sport és a szórakozás területén is.

Jogszabályi környezet

A fogyatékkal élőkkel kapcsolatos, illetve a fogyatékkal élő személyeket érintő legfontosabb jogszabályok az alábbiakban kerültek összefoglalásra.

Nemzetközi jogszabályi környezet

ENSZ dokumentumok:

- Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata

Európa Tanács dokumentumok:

- Az Európai Unió Tanácsának irányelve (2000/78/EK) a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról
- A Tomari Határozat
- Európai Szociális Karta
- Malaga Nyilatkozat
- Az Európa Tanács 10 éves akcióterve

Európai uniós dokumentumok:

- Madridi Nyilatkozat: a befogadó társadalom alapja a diszkrimináció-mentességgel párosuló pozitív cselekvés
- The European Disability Strategy 2010-2020 (Európai fogyatékkal élők ügyi stratégia)
- A fogyatékkal élő emberek társadalmi befogadása –Európa esélyegyenlőségi stratégiája

A hazai jogi szabályozás

A nemzetközi egyezményekkel és dokumentumokkal összhangban, hazánkban is elindult a fogyatékkal élő emberek jogaival, helyzetével és ellátásával kapcsolatos szemléletváltás. Ebben mérföldkőnek számított a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: Fot.), amely a fogyatékkal élő emberek hátrányainak enyhítése, esélyegyenlőségük megalapozása, illetve a társadalom szemléletmódjának alakítása érdekében született meg. A Fot. nevesíti a fogyatékkal élők jogait, és céljai között szerepel az érintettek esélyegyenlőségének, önálló életvitelének és a társadalmi életben való aktív részvételének biztosítása, illetve a számukra nyújtandó komplex rehabilitáció szabályozása.

A jogszabály kiemeli, hogy a különböző fogyatékkal élő csoportok eltérő speciális szükségleteit figyelembe véve kell biztosítani számukra a szükségleteiknek megfelelő segédeszköz, illetve támogató szolgálat igénybevételét (11. §) és más közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést (7/A. §). A törvény elismeri a munkához – lehetőség szerint integrált, ennek hiányában védett foglalkoztatásra – való jogot (15. §) és az önálló életvitelhez való jogot (17. §). Kimondja, hogy a fogyatékos személynek joga van a fogyatéklenségének, személyes körülményeinek megfelelő – családi, lakóotthoni, intézményi – lakhatási forma

megválasztásához (17. § (1) bekezdés). A törvényt időközben többször módosították, pl. 2012-ben (2012. évi XXXIV. törvény) és 2013-ban is (2013. évi LXII. törvény). A 2013-as módosítás során változtak a rehabilitációs ellátásra és a rokkantsági ellátásra vonatkozó szabályok.

A szociális szolgáltatások esetén a nappali ellátás igénybevételét, valamint a bentlakásos intézménybe történő felvétel menetét fogyatékos személyek esetében is a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről szóló 9/1999. (XI. 24.) SzCsM rendelet szabályozza, határozza meg (pl. milyen szakvélemények szükségesek).

Hazánkban jelentős fordulatot hozott az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény megszületése. A törvény meghatározza az egyenlő bánásmód megsértésének eseteit (közvetlen hátrányos megkülönböztetés, közvetett hátrányos megkülönböztetés, zaklatás, jogellenes elkülönítés, megtorlás) az előnyben részesítés feltételeit, a különböző helyzetekben figyelembe veendő védett tulajdonságokat.

A kommunikációs akadálymentesítéssel kapcsolatosan jelentős előrelépés történt a jelnyelvről és a magyar jelnyelv használatáról szóló 2009. évi CXXV. törvény elfogadásával, amely a siket, nagyothalló és siketvak emberek ún. jelnyelvi jogainak deklarálása mellett, a hazánkban már működő ingyenes jelnyelvi tolmácsszolgáltatás jogi szabályozását is tartalmazza.

A megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény szabályozza a megváltozott munkaképességű személyek megmaradt, fejleszthető képességeire épülő foglalkoztatás központú rehabilitációjának, társadalmi reintegrációjának és foglalkoztatásának elősegítését, továbbá a kieső jövedelem miatti keresetpótlást.

További, a fogyatékossgal élő személyekre vonatkozó jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról,
- 2007. évi XCII. törvény a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről,
- 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről,
- 327/2012. (XI. 16.) Korm. rendelet a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató munkáltatók akkreditációjáról, valamint a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatásához nyújtható költségvetési támogatásokról,
- 1257/2011. (VII.21.) Korm. határozat a fogyatékos személyek számára ápolást – gondozást nyújtó szociális intézményi férőhelyek kiváltásának stratégiájáról és a végrehajtásával kapcsolatos kormányzati feladatokról.

Az Országos Fogyatékosügyi Program

A Magyar Országgyűlés – 15/2015. (IV. 7.) OGY határozatával – elfogadta a 2015–2025 közötti időszakra vonatkozó Országos Fogyatékosügyi Programot (a továbbiakban: OFP 2015–2025).

Az új stratégia – a korábbi évek értékelése alapján –, új struktúrában 11 évre vetítve határozta meg a fogyatékosügyi szakpolitika legfőbb fejlesztési irányait. Az OFP 2015–2025, egyebek mellett, hangsúlyosan kezeli a fogyatékossgal élő személyek családjainak kérdését. Külön fejezetben, kiemelten kezeli a többszörösen veszélyeztetett csoportok, köztük a fogyatékossgal élő gyermekek, a fogyatékossgal élő nők, valamint a többszörös fogyatékossgal élő személyekkel kapcsolatban megteendő lépéseket. Mind az egészségügy, mind pedig az oktatás fontosságát kiemelve, külön fejezetekben határozza meg az ezzel kapcsolatos stratégiai célokat. A fogyatékossgal élő személyek társadalmi részvételéhez hozzátartozik a munkavállalás is, ennek megfelelően az OFP 2015–2025 foglalkoztatási

fejezete meghatározza azokat a célokat, amelyek hozzájárulnak a fogyatékossgal élő személyek minél nagyobb arányú munkavállalásához. A megfelelő minőségű szociális szolgáltatások és ellátások hozzáférhetőségével pedig a fogyatékossgal élő személyek fogyatékossgából adódó hátrányai tovább csökkenthetők.

Az OFP 2015–2025 alapelvei és céljai között hangsúlyosak többek között az önrendelkezés, a teljes és hatékony társadalmi részvétel, önálló döntéshozatal, a hátrányos megkülönböztetés tilalma, az önálló életvitel lehetőségének támogatása. Továbbá az, hogy körülményeiket úgy kell kialakítani, hogy a társadalom más tagjaival azonos életminták és hétköznapi életfeltételek válhassanak számukra elérhetővé. Fontos elvként jelenik meg az egyéni szükségletek előtérbe kerülése.

Az OFP 2015–2025 a hozzáférhetőség tekintetében a komplex akadálymentességet (nemcsak a fizikai, hanem a kommunikációs és infokommunikációs akadálymentesítést) hangsúlyozza. Kiemeli az egyetemes tervezés elvének alkalmazását, azaz, hogy a termékeket, az épített környezetet, a különböző ellátásokat és szolgáltatásokat oly módon tervezzék és valósítsák meg, hogy azok minden ember számára a lehető legnagyobb mértékben hozzáférhetőek legyenek, és ne utólag kelljen azokat átalakítani.

A fogyatékossga típusai

A fogyatékossgal élő személyeket két csoportba sorolhatjuk a sérülés fennállása alapján:

- veleszületett, születéstől fennálló fogyatékossgal rendelkezők,
- későbbi életkorban bekövetkezett, szerzett károsodással rendelkezők.

Mozgássérültség: A mozgássérültség vagy mozgáskorlátozottság fiziológiai fogyatékossga, amit nehéz egységes kategóriaként kezelni, mivel kiterjedtsége és súlyossága eltérő lehet. Főbb típusai: agykárosodás utáni rendellenességek, petyhüdt bénulások, ortopédiai elváltozások, amputáció, végtaghiányos fejlődési rendellenességek. A mozgássérült személy viselkedési lehetőségei jelentősen beszűkülhetnek a mozgásszervi sérülés, illetve más járulékos szervi károsodások vagy krónikus betegségek miatt.

Látássérültség: A látássérültség vagy látászavar az éleslátásnál rosszabb látást jelent, elsősorban gyengébb látásélességet, de érintheti a látóteret és a tér- vagy a színlátást is. Bármely terület károsodása esetén látászavar tapasztalható, amit aszerint értékelnek, hogy gondot okoz-e az olvasásban, tájékozódásban, vagy a cselekvésekben. Súlyosabb esetekben teljes vagy részleges (csak fényérzékelés) vakságról, illetve gyengénlátásról beszélhetünk.

Hallássérültség: A halláskárosodás a hangok iránti érzékenység csökkenését jelenti, aminek a mértékét a beszédfrekvencia alapján vizsgálják, erősségét pedig decibelben mérik, külön-külön mindkét fülön. Ha ennek erőssége mindkét fülön legalább 30 decibel, akkor nagyothallásról, ha mindkét fülön legalább 90 decibel, akkor siketségről beszélünk.

Siketvakság: Siketvakságról akkor beszélünk, amikor a látás és a hallás is annyira sérült, hogy az egyik érzék sérülése a másikkal nem kompenzálható megfelelően.

Beszéd fogyatékossga: Beszédhibán nem csak a beszéd különféle rendellenességeit értik, hanem a vele összefüggő írás-olvasási hibákat is. Súlyosság szerint beszédhibákat, beszédzavarokat és beszéd fogyatékossgát különböztetnek meg. A beszédre való tartós képtelenséget némaságnak hívjuk.

Értelmi fogyatékossga: Az értelmi fogyatékossga - idegen szóval oligofrénia - olyan állapotot takar, amelyben az értelmi képességek jelentősen az átlagos szint alatt maradnak. Az orvosi szemlélet szerint akkor beszélhetünk intelligenciacsökkenésről, ha az IQ mutató nem éri el a 70 pontot. Az IQ mutató alapján hagyományosan három súlyossági fokot különböztetünk meg: enyhe, közép súlyos és súlyos.

Autizmus: Az autizmus az agy olyan veleszületett, genetikai okokra visszavezethető, észlelési- és információfeldolgozási zavara, mely már a korai gyermekkorban megnyilvánul. Jellemzője lehet a gyengült kommunikációs képesség, a csökkent társadalmi kapcsolat, sztereotip viselkedésformák, de fokozott figyelem, emlékezőképesség és intelligencia is társulhat hozzá. Az autizmus spektrum zavar a leggyakoribb és legnagyobb mértékben növekvő idegrendszeri fejlődési zavar a nemzetközi és a hazai tapasztalatok szerint.

Többszörös fogyatékoság: Többszörös fogyatékoság esetében több fogyatékoság együttes jelenlétéről van szó, amelyek lehetnek függetlenek, vagy egymás következményei. Abban az esetben, ha a fogyatékoságok egymástól függetlenek, halmozott fogyatékoságról beszélünk, míg, ha az egyik a másik következménye, megkülönböztetjük az elsődleges és a másodlagos fogyatékoságot.

7.1 A településen fogyatékosággal élő személyek főbb jellemzői, sajátos problémái

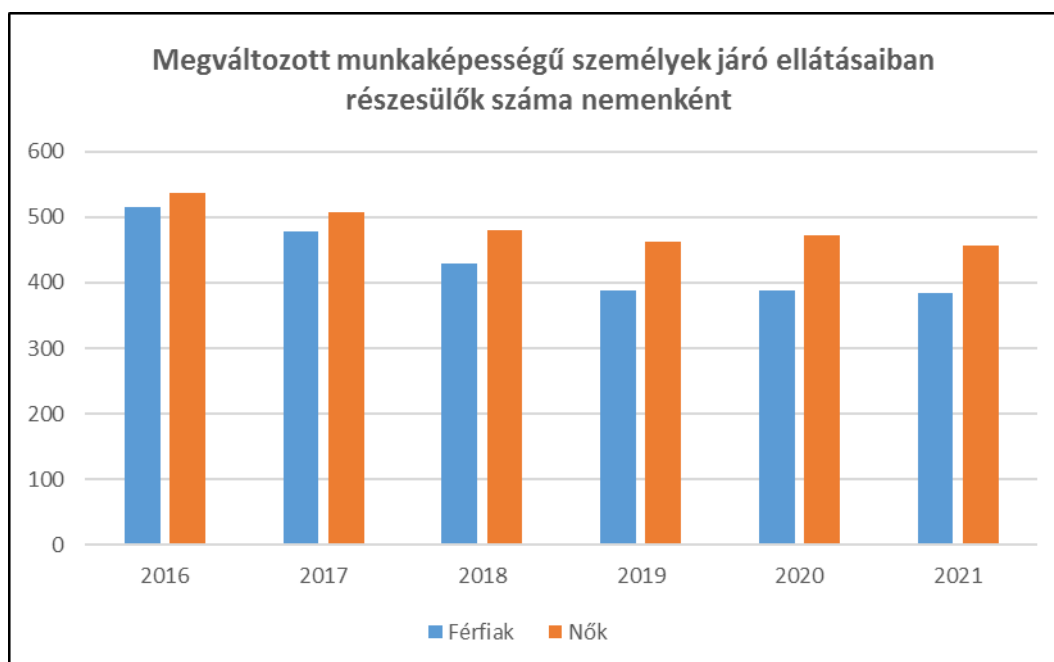
A Fot. szerint a fogyatékkal élő emberek a társadalom egyenlő méltóságú, egyenrangú tagjai, akik a mindenkit megillető jogokkal és lehetőségekkel csak jelentős nehézségek árán vagy egyáltalán nem képesek élni. Olyan körülményeket kell megteremteni, amely integrálhatja a fogyatékkal élőket. Meg kell előzni az állapot rosszabbodást, illetőleg annak következményeit. Kiemelten kell kezelni a fogyatékkal élő személyek sajátos szükségleteit, meg kell teremteni azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik számukra a társadalmi életben való aktív, egyenrangú és egyenlő esélyű részvételt.

A 7.1.1. számú táblázat és a hozzá tartozó diagram a megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők számát mutatja be nemenkénti bontásban a 2016 és 2021 közötti időszakban. Az ellátásban részesülő megváltozott munkaképességű személyek száma 2016 és 2021 között csökkenést mutat: a 2016-os adat 1052 fő volt, 2021-re a számuk 842-re csökkent. A táblázatban foglaltak alapján elmondható, hogy a vizsgált időszakban a megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők körében a nők száma minden évben meghaladja a férfiakét.

A megváltozott munkaképességű személyek ellátása nagyban függ a munkaképességük változásának mértékétől, melynek meghatározása a rehabilitációs hatóság feladata.

7.1.1 számú táblázat - Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma nemenként			
Év	Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma - Férfiak (TS 061)	Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma - Nők (TS 062)	Összesen
2016	516	536	1052
2017	478	508	986
2018	430	481	911
2019	388	462	850
2020	388	473	861
2021	385	457	842

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

A 7.2.1. számú táblázat a fogyatékkal élők nappali ellátására vonatkozó adatokat tartalmazza 2016 és 2022 között. Az ellátásban részesülők száma a bemutatott időszakban 2021-ig növekedett. 2022-ben a fogyatékkal élő ellátottak száma visszaesett, megegyező értéket mutat a 2016. évi adattal.

7.1.2. számú táblázat - Nappali ellátásban részesülő fogyatékkal élők száma	
Év	Nappali ellátásban részesülő fogyatékkal élő személyek száma (TS 128)
2016	11
2017	13
2018	13
2019	14
2020	14
2021	17
2022	11

Forrás: Önkormányzati adatgyűjtés

A fogyatékkal élő személyek nappali ellátása a harmadik életévüket betöltött, önkiszolgálásra részben képes vagy önellátásra nem képes, de felügyeletre szoruló fogyatékkal élő, illetve autista személyek részére biztosít lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatokra, valamint az alapvető higiéniai szükségleteik kielégítésére, továbbá igény szerint biztosítja az ellátottak napközbeni étkeztetését. Rendkívül indokolt esetben nappali ellátás olyan fogyatékkal élő személyek részére is biztosítható, akire nézve szülője vagy más hozzátartozója gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban vagy ápolási díjban részesül.

A fogyatékkal élők nappali ellátását igénybe vevők részére szociális, egészségi, mentális állapotuknak megfelelő, napi életritmust biztosító szolgáltatás nyújtását, személyre szóló gondozást, fejlesztést – a Társulás fenntartásában lévő ESZK önálló intézményegységeként – a salgótarjáni Felsősziget Napközi- és Lakóotthon biztosítja.

a) fogyatékkal élő személyek foglalkoztatásának lehetőségei, foglalkoztatottsága, védett foglalkoztatás, közfoglalkoztatás;

Magyarország Alaptörvénye kimondja, hogy minden munkavállalónak joga van az egészségét, biztonságát és méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez. Ezt a fogyatékkal élők esetében ki kell egészíteni azzal, hogy lehetőség szerint integrált, ennek hiányában védett foglalkoztatásra jogosultak. A védett munkahelyet a központi költségvetés normatív támogatásban részesíti. A foglalkoztatást biztosító munkáltató köteles gondoskodni a munkavégzéshez szükséges mértékben a munkahelyi környezet, így különösen a munkaeszközök, berendezések megfelelő átalakításáról. Az átalakítással kapcsolatos költségek fedezésére a központi költségvetésből szintén támogatás igényelhető. A munkáltatónak már a felvételi eljárás során biztosítani kell a fogyatékkal élő személy munkához jutásának elősegítése érdekében az egyenlő eséllyel hozzáférhető környezetet abban az esetben, ha a megüresedett álláshelyet nyilvánosan meghirdette; ha az álláshelyre a fogyatékkal élő személy oly módon jelentkezett, hogy jelezte a meghallgatáshoz szükséges speciális igényeit, és azok biztosítása a munkáltató számára nem jelent aránytalanul nagy terhet.

A Fot.15 16.§-a értelmében, ha a fogyatékkal élő személy foglalkoztatása az integrált foglalkoztatás keretében nem megvalósítható, úgy számára a munkához való jogát lehetőség szerint biztosítani kell. A megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató akkreditált munkáltatókat és a fejlesztő foglalkoztatást végző foglalkoztatókat a központi költségvetés – jogszabályban meghatározottak szerint – támogatásban részesíti.

Az OFP 2015–2025 alapvetése szerint, a fogyatékkal élő és megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatása terén minden esetben elsődleges cél a minél nagyobb arányú nyílt munkaerő-piaci elhelyezkedés ennek hiányában a fogyatékkal élő vagy megváltozott munkaképességű személy védett foglalkoztatásra jogosult. Ebben kulcsfontosságú mind a foglalkoztatók, mind a munkavállalók megfelelő ösztönzése és felkészítése az ilyen típusú foglalkoztatásra, illetve munkavállalásra.

A munka fontossága vitathatatlan, számos esetben terápiás eszköz is, az állapotromlás elkerüléséhez szükséges fejlesztő tevékenység, de a társadalomba való integrálásnak is az eszköze, nem mellesleg a megfelelő életkörülményeik kialakítását, önálló életvitelüket lehetővé tevő jövedelemforrás. Ugyanakkor nem minden érintett személy alkalmas, illetve tehető alkalmassá még a védett foglalkoztatásban való részvételre sem.

A különböző sérültségekkel élő, illetve megváltozott munkaképességű egyének sok esetben egyéni munkarendet és munkakörnyezetet igényelnek. Az atipikus foglalkoztatási formák ösztönzése mellett, amelyekkel azonban általában Magyarországon alacsony jövedelmekhez lehet jutni, támogatni kell pl. az elhelyezkedést segítő speciális eszközök beszerzését, illetve az akadálymentes munkába jutás lehetőségeit (pl. a támogató szolgálatok fejlesztése útján).

A munkavállalók személyes helyzetének javításán túl a munkáltatói oldal megfelelő felkészítése szintén stratégiai cél. Ennek – a gazdasági ösztönzők működtetésén túl – egyik legfőbb terepe a munkáltatók szemléletének, motivációjának javítása, illetve a befogadó munkahelyi környezet fejlesztése. Ebben a negatív előítéletek lebontása kulcsfontosságú feladat, amelyek a legtöbb esetben az információk és a személyes tapasztalatok hiányára vezethetők vissza. Különös hangsúlyt kell ezért fektetni a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásával összefüggő alapvető ismeretek célzott terjesztésére, illetve a fogyatékos munkavállalóval kapcsolatos pozitív személyes tapasztalatok megszerzését lehetővé tevő programok, szolgáltatások fejlesztésére.

A pozitív példák azt mutatják, hogy vannak olyan munkáltatók, jellemzően nagyvállalatok, ahol pilot projekt keretében rehabilitációs pontok létesültek, melyben a sérült vagy megváltozott munkaképességű személy foglalkoztatása mentorálással és családsegítéssel

karöltve valósul meg. A cégek pályázati úton nyerhető támogatást kapnak e projektek megvalósítására. Azonban előfordul, hogy a pályázat elnyeréséhez szükséges feltételeknek való megfelelésen túl nem alkalmazza a sérült személyt tovább a munkáltató.

A fogyatékossgal élők, illetve megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásáról nagyon kevés adat áll rendelkezésre.

Salgótarjánban több civil szervezet foglalkoztat megváltozott munkaképességű személyeket (Vakok és Gyengénlátók Nógrád Megyei Egyesülete, Mozgáskorlátozottak Egymást Segítők Egyesülete), valamint közfoglalkoztatott személyeket „hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás” keretében (Salgótarjáni Civilekért Közhasznú Alapítvány, Háztartások Foglalkoztatásáért Alapítvány, Vakok és Gyengénlátók Nógrád Megyei Egyesülete, Mozgáskorlátozottak Egymást Segítők Egyesülete, Nyitott Könyv Olvasókör Egyesület).

b) munkavállalást segítő lehetőségek;

A fogyatékossgal élő személyek munkavállalásához az alábbi összetett, foglalkoztatási rendszer biztosít háttérrel:

1. Az intézményi jogviszonyban álló fogyatékossgal élő személyek intézményen belüli foglalkoztatását (a továbbiakban: szociális foglalkoztatás) a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény és végrehajtási rendeletei szabályozzák.

Intézményi foglalkoztatási formák:

- fejlesztő-felkészítő foglalkozás (legfeljebb 1 évre kötött munkaszerződés alapján a szociális intézményben ellátott személy számára munkafolyamatok betanítása és foglalkoztatása révén az önálló munkavégző képesség kialakítása, helyreállítása, fejlesztése, valamint az ellátott felkészítése védett munka keretében, illetve a nyílt munkaerőpiacon történő önálló munkavégzésre)
- munkarehabilitációs foglalkoztatás (célja a szociális intézményben ellátott fogyatékos személy munkakészségének, valamint testi és szellemi képességeinek munkavégzéssel történő megőrzése, illetve fejlesztése, továbbá a fejlesztő-felkészítő foglalkoztatásra való felkészítés).

2. Akkreditált munkáltatónál történő foglalkoztatás

Amennyiben egy szervezetnél a megváltozott munkaképességű dolgozók létszáma éten a 30 főt vagy arányuk az összes munkavállalóhoz viszonyítva meghaladja a 25 százalékot, illetve megfelel az egyéb feltételeknek, a szervezet kérheti akkreditációját, amely után az állam támogatást / normatívát fizet a munkavállalók foglalkoztatásának támogatására. Az állami támogatás fordítható a munkabérre, a speciális igényű foglalkoztatás esetén felmerülő esetleges többletköltségekre, képzésekre vagy a munkahely rehabilitációs célú átalakítására. Ezen költségeket 75-100 százalékig terjedő arányban téríti meg az állam.

Az akkreditációs eljárás arra is alkalmas, hogy megkülönböztesse a fogyatékossgal élő emberek védett (félleg védett) foglalkoztatására alkalmas munkáltatókat, azoktól, akik a fogyatékossgal élő emberek integrált foglalkoztatásának a feltételeit teremtettk meg. E megkülönböztetés a különböző típusú akkreditációs tanúsítványok révén történik. Az akkreditációs tanúsítvány típusai:

- alaptanúsítvány,
- rehabilitációs tanúsítvány.
- kiemelt tanúsítvány.
- feltételes tanúsítvány.

Az akkreditációs eljárás alapján kiadott alaptanúsítvány igazolja, hogy a munkáltató a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatására irányadó alapvető

akkreditációs követelményeknek megfelel, azaz akkreditált foglalkoztató. A rehabilitációs tanúsítvány a munkáltatót rehabilitációs foglalkoztatónak (2 típusa: közösségi munkavégzés, rehabilitációs célú foglalkoztatás) nyilvánítja. A kiemelt tanúsítvány a munkáltatót védett foglalkoztatónak minősíti. A feltételes tanúsítvány a kiemelt tanúsítvány megszerzésére való felkészülést segíti elő.

Az akkreditált munkáltatók közül csak az alaptanúsítvánnyal rendelkező munkáltatóknál történő munkavégzés minősíthető integrált foglalkoztatásnak.

A fogyatékossgal élő személyek munkaerőpiaci helyzetének javítása érdekében egyrészt szükséges a munkavállalók személyes helyzetének javítása - pl.; megfelelő rehabilitáció, képzések, felkészítés a nyílt munkaerőpiaci foglalkoztatásra - mellett szükséges a munkáltatói oldal megfelelő felkészítése is - pl.; munkáltatók szemléletének, motivációjának javítása, illetve a befogadó munkahelyi környezet fejlesztése.

A megváltozott munkaképességűek számára a foglalkoztatásuk nemcsak azt jelenti, hogy visszatérhetnek a munka világába, hanem egy közösség tagjaként, mindennapos kreatív elfoglaltságuk van. Ez stabilitás és kiszámíthatóság az életükben, olyan tudat, hogy nincsenek kiszolgáltatva másoknak, képesek az önellátásra. Ennek köszönhetően újra hisznek önmagukban, büszkéek a teljesítményükre, a közösségben töltött időnek köszönhetően pedig sokkal jobb az életminőségük.

Tehát a munkavégzés nem csupán a fizetésről szól, hanem ennél sokkal többről: emberi kapcsolatokról, egy közösséghez való tartozásról. A fogyatékkal élő és megváltozott munkaképességű emberek ettől a szociális kapcsolattól is meg vannak fosztva, amikor nem találnak megfelelő munkahelyet. A megváltozott munkaképességű emberek munkaerő-piaci lehetőségei erősen behatároltak. Gazdasági aktivitási mutatóik nagyon kedvezőtlenek, a munkaerőpiacon erősen alulreprezentáltak. A megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatásának kulcskérdése a képességeiknek megfelelő munkakör megtalálása. Ehhez elengedhetetlen, hogy pontos képet kapjunk a munkára jelentkező részképességeiről, készségeiről, igényeiről, és a munkakör betöltéséhez szükséges képességekről, készségekről is. Mivel e téren Önkormányzatunk nem rendelkezik elegendő információval, így nehéz a munkavállalást segítő lehetőségek feltérképezése is. Hiszen az egyes személyek részképességeinek és a munkakörök ugyanezen dimenziók mentén felosztott elvárásainak ezek egymásra illesztésével derülhet ki, hogy milyen munkakörök állnak rendelkezésre és azok betöltéséhez milyen segítő intézkedésekre lehet esetlegesen szükség.

A fogyatékkal élők munkavállalásának segítségét hasznosabbnak tartjuk a munkáltatók és munkahelyek oldaláról megközelíteni, ezek figyelmének felhívása által a fogyatékkal élők foglalkoztatásának lehetőségére (pl. egy mozgáskorlátozott személy alkalmas távmunkára), továbbá a településen működő szolgáltatói kör weblapjainak, webes felületeinek és tartalmainak akadálymentesítése által.

A Nógrád Megyei Kormányhivatal Családtámogatási és Társadalombiztosítási Főosztály, mint rehabilitációs hatóság foglalkozik a megváltozott munkaképességű személyek egészségi állapotának, képességeinek és készségeinek, illetve szükségleteinek megfelelő munkahelyen történő, hosszú távú munkavégzésre való felkészítését célzó rehabilitációs munka közvetítésével és segítik a megfelelő munkahely megtartását.

c) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén;

A fogyatékkal élők teljes létszámára vonatkozó adat nem áll rendelkezésre, az azonban kiderül, hogy a megváltozott munkaképességű munkavállalók hasonló, vagy akár jobb eséllyel el tudtak helyezkedni saját erőfeszítéseiknek és az érdekképviseleti fórumban kapott gyakorlati segítségnek köszönhetően, mint a rehabilitációs hatóság által nyújtott közvetítői segítséggel.

Hátrányos helyzetüket tovább mélyíti, hogy a munkaviszony létesítését követően a fogyatékkal élők betanítására nagyobb hangsúlyt kell fektetni, és a megfelelő munkakörnyezetet személyre szabottan kialakítani. A megváltozott munkaképességű munkavállalók alkalmazásával, az ehhez kapcsolódó támogatások igénybevételevel járó adminisztrációs teher is több alkalommal ellenérvként merül fel az ilyen típusú foglalkoztatás ellen.

A támogató, elfogadó légkör biztosítása legalább annyira fontos körülmény, mint a szükséges akadálymentes munkakörnyezet megléte, ebben nagy előrelépést jelentene egy munkahelyi mentorhálózat kiépítése.

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 63. § (4) bekezdése alapján „az ötven főnél több személyt foglalkoztató költségvetési szervek és többségi állami tulajdonban álló jogi személyek kötelesek esélyegyenlőségi tervet elfogadni.”

A tapasztalatok szerint magas a fogyatékkal élőkkel szembeni diszkrimináció mértéke a munkáltatók körében. A legnagyobb elfogadás a mozgássérültek irányában tapasztalható, kismértékben jelölték a hallássérülteket is. A legnagyobb elutasítás a halmozottan fogyatékos személyekkel, valamint az értelmileg sérült emberekkel szemben érvényesül. Jellemző tendencia az is, hogy a magasabban kvalifikált, érettségivel vagy diplomával bíró fogyatékos személyek messze nem végzettségüknek megfelelő pozícióba kerülnek, sok esetben gyakorlatilag segédmunkás státuszba tartozó feladatokat látnak el képzetlenebb társaikkal együtt.

A megváltozott munkaképességű egyének, amennyiben állapotuk lehetővé tenné a nyílt munkaerőpiacon való részvételüket, foglalkoztatásuk során sok esetben egyéni munkarendet, speciális munkakörnyezetet, személyes mentorálást igényelnek. Ennek terheit – nemcsak anyagi értelemben – a munkáltatók többsége nem akarja, nem tudja viselni, így elzárkóznak a foglalkoztatásuktól. Ugyanakkor ma már a cégek, intézmények számos segítséget, támogatást kapnak/kaphatnak pl. pályázati források révén (pl. rehabilitációs célú tartós vagy tranzit foglalkoztatásra), illetve különböző, a megváltozott munkaképességűek munkaerő-piaci helyzetének javítását célul kitűző, általában civil szervezetek által nyújtott szakmai, mentorálási, munkába-állítási tevékenységek formájában.

Előfordulhat, hogy a fogyatékkal élő személyt akadályozottsága miatt nem foglalkoztatják a végzettségének és képzettségének megfelelő álláshelyen. (pl.: felsőfokú végzettsége ellenére alacsonyabb végzettséggel is betölthető foglalkoztatást ajánlanak neki.) A fizikai akadályozottság esetében célszerű felmérni, hogy a fogyatékos személy alkalmazásának mely feltételei hiányoznak. Az akadálymentesítési javaslatban célszerű a fogyatékos jellege és a fogyatékos személyek száma alapján rangsorolni, hogy az akadálymentesítés lépései milyen sorrendben és ütemezéssel kövessék egymást. A rámpa és kijelölt parkoló nemcsak mozgássérült személyek, hanem más csoportok részére is hasznosak (nők, kisgyermekesek, idősek), az információs táblák, a vizuális információk megerősítése akusztikus információkkal, például közlekedési eszközökön alkalmazva. Fontos a célpályázatok felkutatása és az akadálymentesítés komplex, rövid közép és hosszú távú terveinek elkészítése. Garanciát jelent rehabilitációs szakmérnök és szakember bevonása a tervezésbe, valamint érintett fogyatékos ember bevonása a tervezés és a megvalósítás teljes folyamatába.

Igazából megoldást a problémára a szemléletformálás jelentene, annak elfogadása, belátása, hogy a nyílt munkaerőpiac szereplőinek is felelősségük van a fogyatékosokkal, sérültekkel élő emberek helyzetének megváltoztatásában foglalkoztatásuk elősegítésével, megoldásával. Emellett úgy tűnik, hogy az egyre nyomasztóbb általános munkaerőhiány egyes területeken elmozdította a cégeket a megváltozott munkaképességűek nagyobb mértékű foglalkoztatási hajlandósága felé.

d) önálló életvitelt támogató helyi intézmények, szolgáltatások, programok;

Az önálló életvitel a fogyatékossgal élő emberek önmegvalósító, önrendelkező módon való életformája, melynek következtében minimálisra csökken a másoktól való függés, a kiszolgáltatottság. Az önálló életvitel tehát egyaránt jelenti a fogyatékossgal élő emberek önrendelkezési jogát; életfilozófiát, szemléletmódot és annak gyakorlati megvalósítását és lehetőséget az egyenértékű élethez. Ugyanakkor az önálló életvitel sokak számára riasztó lehet, megfelelő képessé tétel szükséges ahhoz, hogy a fogyatékossgal élő személyek akarják az önálló életet.

Minden olyan ellátás, szolgáltatás, intézmény, szervezet, amely az egyén otthonában történő maradását segíti elő, az önálló életvitel megvalósításában támogatja a fogyatékossgal élő személyeket. Ezek körébe tartoznak alapvetően a szociális alapszolgáltatások, de azok a szolgáltatások, programok is, amelyek az önálló életvitel megvalósításához szükséges kompetenciák fejlesztéséhez járulnak hozzá, vagy az önálló lakhatást, munkavégzést stb. támogatják.

Az OFP 2015–2025 fontos szakpolitikai feladatnak tekinti a családban maradást, otthonmaradást elősegítő szolgáltatási környezet kialakítását, fejlesztését. Többek között az önálló életvitelt elősegítő szociális alapszolgáltatások, közösségi alapú szolgáltatások, támogató szolgálat bővítését, magas minőségű lakhatási szolgáltatások kiépítését (támogatott lakhatás), a fogyatékossgal élők otthonában nyújtott időszakos felügyeletet és segítségnyújtást biztosító szolgáltatások fejlesztését, továbbá a lakások és a lakókörnyezet akadálymentesítésére irányuló támogatási rendszer fejlesztését javasolja.

Az anyagi támogatások mellett tehát olyan szolgáltatásokra is szüksége van a családoknak, amelyek támogatást nyújtanak a fogyatékkal élő gyermek vagy felnőtt gondozásában, fejlesztésében egészségügyi ellátásában. A támogató szolgáltatás keretében a fogyatékkal élő személyek lakókörnyezetben történő ellátását, elsősorban a lakáson kívüli közszolgáltatások elérésének segítését, valamint életvitelük önállóságának megőrzése mellett a lakáson belüli speciális segítségnyújtás biztosítását jelenti. Az alapvető gondozási feladatok során az igénybe vevő speciális szükségleteihez igazodva: otthoni felügyeletet biztosítanak, segítséget nyújtanak a személyi és lakókörnyezeti higiénia megtartásában, közreműködnek az ellátást igénybe vevő háztartásának vitelében.

A támogató szolgáltatásra folyamatosan nagy az igény, mert az ellátási területen a fogyatékkal élő emberek és családjaik terhei fokozottak. Esetükben a hátrányok halmozódása jellemző, önálló életvitelüket, rossz munkaerő piaci pozíciójuk mellett az őket sújtó hátrányos megkülönböztetés is nehezíti.

Szinte minden fogyatékossgal élő csoportnak működik Salgótarjánban civil szervezete, amelyek összefogják az adott sérültséggel élőket, ellátják érdekképviselőket, segítenek társadalmi integrációjuk megvalósítását, különböző programokat szerveznek számukra, segítenek önállóságuk megőrzésében is. Egyes szervezetek nagyon komoly munkát fektetnek a társadalmi szemléletformálásba, érzékenyítő programokat szerveznek, nagy hangsúlyt helyeznek a sérült és nem sérült emberek összehozására, közös tevékenységekre buzdítják őket integrált programok segítségével.

Salgótarjánban működik a **Heves Megyei Elemi Rehabilitációs Centrumnak Nógrád Megyei Szolgáltató Pontja** (NESZ iroda, 3100 Salgótarján Munkásotthon tér 1.), ahol a látássérültek tájékozódás-közlekedés, fehér botos közlekedés, mindennapos tevékenységek, Braille írás-olvasás és informatika témakörök elsajátításában kapnak segítséget.

A Megyében 1955 óta működik látássérülteket tömörítő szervezet. Elsőként a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének Nógrád megyei szervezete néven, majd 2004-ben az országos szövetség átalakulásakor önálló szervezetként megalakult a **Vakok és Gyengénlátók Nógrád Megyei Egyesülete**. Becslések szerint közel 1500 látássérült él a

megyében, melyből 350 a tagja az Egyesületnek. Az Egyesület fő feladata, hogy ellássa tagjai egyéni és kollektív érdekvédelmét, ezen belül módot nyújtson tagjainak érdekeik kifejezésére, lehetőséget teremtsen azok érvényesítésére és ellássa érdekképviselőiket. Az érdekképviselő ellátása mellett elsősorban a működési területén élő vak, aliglátó vagy gyengénlátó tagjaik életviteli nehézségein is próbálnak segíteni, elsősorban segédeszköz adományozással. Igyekeznek elősegíteni tagjaik rehabilitációját, oktatását, művelődését és társadalmi integrációját. Fontosnak tartják, hogy jó kapcsolatot építsenek ki más fogyatékkal élőket tömörítő, szervezetekkel, hiszen együtt hatékonyabban tudják képviselni érdekeiket.

A **Mozgáskorlátozottak Egymást Segítőik Egyesülete** célja a megváltozott munkaképességű, fogyatékkal élő emberek foglalkoztatása, a célcsoport számára munkaerő-piaci információ nyújtása, szociális-, munka-, pálya-, és rehabilitációs tanácsadás, a megváltozott munkaképességűek, valamint a munkáltatók, köztük a civil szervezetek tájékoztatása, a jogszabályi környezet folyamatos változásáról, érzékenyítésről, hogy minél sikeresebben tudják elősegíteni a munkaerő-piacra történő bejutást. Salgótarjáni telephelye 2007. július 01-től akkreditált munkahely.

A **Nógrádi Autizmus Alapítványt** 1992 márciusában jegyezte be a bíróság. Szervezetük alapító okirata lefekteti a tevékenységüket és céljaikat: „Elsősorban a Nógrád megyében élő autisták oktatásának és nevelésének támogatása, az autisták társadalomba való beilleszkedésének segítése, csatlakozva az országos „Autizmus Alapítvány” céljainak megvalósításához.

Ezen belül főbb célkitűzések: Autista gyermekeket oktató – nevelő csoportok támogatása, szakképzésük, fejlesztésük személyi és tárgyi feltételeinek javítása;

Az autistákkal foglalkozó szakemberek, nevelők továbbképzésének segítése, az autizmussal kapcsolatos ismeretek terjesztése elsősorban az autisták szülei, gondozói, valamint az egész társadalom számára a hatékony ellátás és a támogató elfogadás érdekében;

Cél valamennyi autistát és autista jellegű fogyatékoságtól szenvedőt szolgáló intézmény támogatása, ilyenek létrehozásának elősegítése, fennmaradásának segítése.

Az Alapítvány mindent megtesz azért, hogy céljainak elérésére együttműködjön az autisták problémáit felvállaló valamennyi közigazgatási, egészségügyi, oktatási, tudományos, szociális intézménnyel, gazdálkodó- és egyéb szervezettel.

Az **Abigél Közhasznú Egyesületet** tíz autizmusban érintett család hozta létre 2010-ben, melyhez csatlakozott néhány pedagógus is, akik részt vettek gyermekeik nevelésében, oktatásában.

Az Egyesület célja:

- Élethosszt érintő, életminőséget javító autizmus specifikus ellátások, szolgáltatások megvalósítása a helyi városvezetéssel együttműködésben.
- Befogadó, támogató, segítő társadalmi attitűd.
- Az autizmusban érintett salgótarjáni és annak vonzáskörzetében élők felkutatása, közösségbe való építése.
- Szükségletekre és igényekre reagáló szolgáltatások, közszolgáltatások, ellátások létrehozása, fenntartása, javítása.
- Beépülés a társadalmi köztudatba, integrálódás természetes, befogadó társadalmi attitűd elérése.
- Saját kompetenciákból adódó segítségnyújtás más civil kezdeményezések számára a kiegyenlített területi ellátások érdekében.

Önkormányzati segítség nyújtás a Nógrádi Autizmus Alapítvány támogatásával állandó helyszín létrehozása érintett családok számára:

- közösségépítő programok, szülősegítő szolgáltatások működtetéséhez,

- számítástechnikai eszközök és internet ingyenes használata az információkhoz való hozzáféréshoz, a papíralapú információk anyagok tárolásának helyszíne,
- ugyanezekkel az eszközökkel lehetőség nyílik vizuális segédeszközök készítésére,
- személyes kapcsolatfelvétel helyszíne az egyesületünkkel.

1976-ban 70 fő részvételével jött létre a **Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége Nógrád Megyei Szervezete**, amely a megalakulása óta aktívan és folyamatosan képviseli a megyében élő hallássérültek érdekeit. A hallássérültek leginkább a mindennapi életben, a kommunikációban, információszerzésben, a közlekedésben és az önellátásban érzik magukat akadályoztatva. Ezek a nehézségek szorosan összefüggnek a munkalehetőség problematikájának kérdéskörével. A megyei szervezet tevékenységi köre széleskörű, a SINOSZ, érdekképviselői szervezetként működve számos segítséget nyújt a hallássérülteknek. A teljesség igénye nélkül: kommunikációhoz és információhoz való hozzáférés biztosítása, felvilágosító tevékenységek az élet minden területén, kiemelten azokon a területeken, ahol a legnagyobb az akadályozottság. Ingyenes jogsegélyszolgálat és jelnyelvi tolmácsszolgálat biztosítása, munkaerő közvetítés, kulturális, szabadidős, sport programok szervezése. Jelnyelvi képzések, információs, szakmai és közösségi programok, valamint kedvezményes üdülési lehetőségek várják a tagokat. A SINOSZ tagsági igazolvány az utazási kedvezményeken kívül más kedvezményeket is biztosít, mint pl. az ingyenes könyvtári tagság, a múzeumok, közintézmények díjmentes látogatása. Érzékenyítés az általános iskolákban, munkaadóknál és a civil szférában, mely a társadalmi befogadást segíti elő.

A **Csend Hangjai Alapítvány** célja a siketek és nagyothallók társadalmi beilleszkedésének elősegítése, különös tekintettel a kisebbségre, az időskorú siketek és nagyothallók támogatása, az intézetből kikerült fiatalok tanulásának elősegítése, a sport és kulturális tevékenységük támogatása. Az Alapítvány a céljainak megvalósítása érdekében informálódik a vármegyében élő siketek és nagyothallók szociális helyzetéről. Az interperszonális kapcsolatteremtésre törekszik más civil szervezetekkel. Az Alapítvány keresi, felméri, összegzi és az érintettek rendelkezésére bocsátja a tanulási, továbbképzési esetleg az elhelyezkedési lehetőségeket. A rehabilitációs mentor alkalmazásával a képzési és a munkaerő-piaci esélyek növelése érdekében egyénre szabott, támogató kapcsolat kerül kiépítésre. A tanácsadások, csoportfoglalkozások, fórumok által a munkaerő-piaci esélyeik bővülnek. Nagy hangsúlyt fektetnek a megfelelő kommunikáció érdekében a jelnyelvi segítő támogató részvételére.

A szabadidő méltó eltöltésére, mentálisan, szomatikusan sérült személyek részére fejlesztő programokat szerveznek. Klubfoglalkozásaik keretében - az ünnepnapok megtartásán kívül - rendszeresen előadókat hívnak meg az önálló életvitel elsajátítása érdekében, kirándulásokat szerveznek. Fiatal tagjaik rendszeresen vesznek részt sport rendezvényeken, kiemelkedő sikerekkel.

„Flóra” Fogytékos Gyermek és Nevelők Természetbarát és Tájvédelmi Egyesülete

Az Egyesület 1995-ben alakult, 15 pedagógus önkéntes munkájával, azzal a céllal, hogy az Illyés Gyuláné Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskolában (*mai nevén: Illyés Gyuláné Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola és Készségfejlesztő Iskola*) tanuló értelmi, érzelmi, érzékszervi (látás, hallás), mozgásszervi, autista és halmozottan sérült gyermekek szabadidős tevékenységét szervezze, támogassa és bonyolítsa le. Hagyományosan megrendezett programjaik közül kiemelkedik a Kárpát-medencei Mesemondó, Népzenei és Meseillusztrációs Találkozó, amelyet 2023-ban immár 21. alkalommal rendeztek meg.

7.2 Fogytékkal élő személyek pénzbeli és természetbeni ellátása, kedvezményei

A fogytékossággal élő és a megváltozott munkaképességű személyek számára a szociális transzferek szerepe különösen fontos. Pénzbeli és természetbeni támogatásaikról több hazai

jogszabály is rendelkezik: a Fot., az Szt., valamint a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról 2011. évi CXCI. törvény (a továbbiakban: Mmtv.) A fenti jogszabályok egyrészt konkretizálják a fogyatékossgal élők és a megváltozott munkaképességű személyek fogalomhasználatát, kitérnek az igényelhető pénzbeli és természetbeni juttatásokra.

A Fot. felsorolja azokat a jogokat és szolgáltatásokat, amelyek megilletik a fogyatékos személyt annak érdekében, hogy az egészségi állapotához képest a lehető legteljesebb életet élhesse. (Közfoglaltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés, kommunikáció, támogató szolgálat, segédeszköz, közlekedés, fogyatékossgai támogatás stb.)

Az Szt. szabályozza azokat a pénzbeli (időskorúak járadéka, egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás, ápolási díj, települési támogatás, foglalkoztatást helyettesítő támogatás, aktív korúak ellátása stb.), és természetbeni támogatásokat (köztemetés, közgyógyellátás, egészségügyi szolgáltatás, stb.), amelyek szociális rászorultsági alapon nyújthatók.

Az Mmtv. szabályozza a megváltozott munkaképességű munkavállalók ellátásait: rehabilitációs járadék és rokkantsági ellátás, kivételes rokkantsági ellátás stb.

A fogyatékossgal élő és a megváltozott munkaképességű személyek egészségi állapotából adódó hátrányok és többletkiadások leküzdéséhez, többféle támogatás vehető igénybe:

- fogyatékossgai támogatás;
- foglalkoztatást helyettesítő támogatás;
- magasabb összegű családi pótlék;
- egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás;
- ápolási díj (kiemelt ápolási díj, emelt összegű ápolási díj);
- időskorúak járadéka;
- személygépkocsi szerzési és átalakítási támogatás;
- gépjárműadó fizetése alóli mentesség;
- közlekedési kedvezmény;
- utazási kedvezmény, utazási költségterítés;
- parkolási igazolvány;
- személyi jövedelemadó kedvezmény;
- vakok személyi járadéka;
- rokkantsági járadék;
- közgyógyellátás;
- rehabilitációs pénzbeli ellátás;
- települési támogatás keretében nyújtható támogatás.

Az Önkormányzat köteles rendeletben szabályozni azt, hogy mely élethelyzetekben és milyen feltételekkel nyújt támogatást a városban élő rászorulóknak.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének az alábbi rendeletei szabályozzák a települési támogatásként nyújtott pénzbeli és természetbeni ellátásokat, melyek több rendelkezése is nevesíti a fogyatékossgal élő személyeket:

- a lakások és helyiségek bérletére, valamint a lakáshoz jutás helyi támogatására vonatkozó szabályokról szóló 36/1993. (XII. 20.) önkormányzati rendelet;
- a szociális ellátásokról szóló 6/2015. (II. 19.) önkormányzati rendelet;
- a Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása által biztosított személyes gondoskodást nyújtó ellátásokról, azok igénybevételéről, valamint a fizetendő térítési díjakról szóló 5/2023. (III. 30.) önkormányzati rendelet.

7.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés lehetőségei, akadálymentesítés

A Fot. értelmében a fogyatékossgal élőknek joguk van az akadálymentességre az épített környezet, a kommunikáció, közlekedés és támogató szolgálatok, segédeszközök tekintetében, valamint a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáféréshez.

A szolgáltatás egyenlő eséllyel hozzáférhető akkor, ha igénybevétele az igénybe vevő állapotának megfelelő önállósággal mindenki, különösen a mozgási, látási, hallási, mentális és kommunikációs funkciókban sérült emberek számára akadálymentes, kiszámítható, értelmezhető és érzékelhető.

Az épület egyenlő eséllyel hozzáférhető akkor, ha mindenki, különösen a mozgási, látási, hallási, mentális és kommunikációs funkciókban sérült emberek számára megközelíthető, a nyilvánosság számára nyitva álló része bejárható, vészhelyzetben biztonsággal elhagyható, valamint az épületben a tárgyak, berendezések mindenki számára rendeltetésszerűen használhatók.

Az információ egyenlő eséllyel hozzáférhető akkor, ha az mindenki, különösen a mozgási, látási, hallási, mentális és kommunikációs funkciókban sérült emberek számára kiszámítható, értelmezhető és érzékelhető, az ahhoz való hozzájutás pedig az igénybe vevő számára akadálymentes.

Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet több ponton szabályozza az akadálymentesítést az építményekre, épületekre vonatkozóan.

A Fot. 15. § (2) bekezdése előírja, hogy a fogyatékossgal élő foglalkoztatását biztosító munkáltató köteles biztosítani a munkavégzéshez szükséges mértékben a munkahelyi környezet, így különösen a munkaeszközök, berendezések megfelelő átalakítását. Az átalakítással kapcsolatos költségek fedezésére a központi költségvetésből támogatás igényelhető.

Az OFP 2015–2025 már az egyetemes tervezés elvének alkalmazását emeli ki, azaz, hogy a termékeket, az épített környezetet, a különböző ellátásokat és szolgáltatásokat oly módon tervezzék és valósítsák meg, hogy azok minden ember számára a lehető legnagyobb mértékben hozzáférhetőek legyenek, és ne utólag kelljen azokat átalakítani.

A különböző intézmények, szolgáltatások, programok, rendezvények stb. hozzáférhetőségének tekintetében fontos kérdés az akadálymentesítettség. Az infokommunikációs akadálymentesítés hozzájárul tanulási, képzési, munkavállalási lehetőségeik bővüléséhez, információkkal való ellátottságuk szélesítéséhez. A középületek, közutak, közösségi közlekedés akadálymentessé tétele a fogyatékossgal élő emberek számára egyenlő esélyű hozzáférést és részvételt biztosít a mindennapokban ügyeik intézéséhez, az önálló életvitel megteremtéséhez. Az utóbbi évtizedben jelentős pozitív változások figyelhetők meg e téren, de van még mit tenni. Sajnos, számos esetben azonban nem megfelelő színvonalon és hatékonysággal készülnek el az utólagos akadálymentesítések, ennek következtében használatuk kisebb-nagyobb problémákba ütközik.

Az utólagos akadálymentesítés helyett fontos, hogy az új épületek és szolgáltatások tervezésénél már az egyenlő esélyű hozzáférés szemlélete domináljon és az egyetemes tervezés elve valósuljon meg. E szemlélet legfőbb üzenete, hogy nem az a cél, hogy megszüntessünk akadályokat, hanem úgy hozunk létre valamit, hogy ahhoz mindenki kortól, nemtől, fogyatékossgától függetlenül ugyanolyan eséllyel férjen hozzá, ha éppen szüksége van rá.

a) egészségügyi és rehabilitációs ellátások elérhetősége, együttműködése;

Az egészségügyi ellátásban résztvevőknek figyelemmel kell lenni a fogyatékkal élők érzékenységre, törekedni kell a rehabilitáció és a társadalmi beilleszkedés elősegítésére.

Salgótarjánban a fogyatékkal élőkre vonatkozóan nem állnak rendelkezésre olyan konkrét, értékelhető statisztikai adatok, amelyek alapján pontos képet lehetne alkotni a fogyatékkal élők lakhatási, egészségügyi, foglalkoztatási helyzetéről. A fogyatékkal élőkről speciálisan azon civil szervezetektől tudunk érdemi információkhoz jutni, akik ezen nehézségekkel küzdő egyénekként foglalkoznak.

Városunkban az egészségügyi alapellátás egyrészt Társulási szinten, az ESZK útján, másrészt az Önkormányzat és gazdasági társaságok, illetve egyéni vállalkozók között létrejött feladatellátás szerződés útján biztosítja. A rehabilitációs ellátást a Nógrád Vármegyei Szent Lázár Kórház látják el.

Napjainkra elmondható, hogy az egészségügyi és rehabilitációs ellátásokhoz történő hozzáférés akadálymentesen biztosított, azonban még így is előfordul, hogy az egészségügyi prevenciós szolgáltatásokat, a szűrővizsgálatokat a mozgásukban erősen korlátozott személyek kevésbé veszik igénybe, így szükséges a támogatásuk a szűrőprogramokra történő eljutásuk (eljuttatásuk) terén, amelyhez az egészségügyi és szociális ellátórendszerrel, támogató szolgálatokkal való együttműködés kiemelt fontosságú.

b) települési önkormányzati tulajdonban lévő középületek akadálymentesítettsége;

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény szerint az épített környezet akkor akadálymentes, ha annak kényelmes, biztonságos, önálló használata minden ember számára biztosított, ideértve azokat az egészségkárosodott egyéneket vagy embercsoportokat is, akiknek ehhez speciális eszközökre, illetve műszaki megoldásokra van szükségük.

Az akadálymentes környezet kialakítása a mozgásszervi és/vagy az érzékszervi károsodásból eredő funkcióhiányt és az ezzel járó. a részvételt és a tevékenységet segítő környezeti feltételeket teremti meg, hozzájárulva a megfelelő komfortérzethez.

Az akadálymentes környezet a fizikai és az infokommunikációs elemekből tevődik össze.

Fizikai akadályok - a lépcsők, a magas szegélyek, a rossz minőségű utak, a keskeny ajtók, a szűk WC-K, befogó tárgyak, keskeny folyósók - elsősorban a mozgássérült, mozgásfogyatékos személyeknek jelentenek akadályokat, de a látássérült, látásfogyatékos embereket is gátolhatják a szabad mozgásukban.

Salgótarjánban a közintézmények nagy százaléka akadálymentesített. Azonban vannak olyan épületek még, amik a hely adottságaiból kifolyólag nem kerültek átalakításra, mivel ezeknek a megoldása kivitelezhetetlen. Az új beruházásokkal a közszolgáltatások, a közintézmények megközelíthetőségének nagy részénél már javult a helyzet az akadálymentesítés területén. Ám a régi lakóépületeket, üzleteket és utakat még mindig nehéz megközelíteni kerekesszékekkel. Ezek teljes átalakítása pedig sokszor forráshiányba ütközik.

A fogyatékossgal élő emberek civil szervezetei képviselőinek elmondása szerint számos középületben problémát jelent a lift hiánya vagy a segített keretek között való használata. Azaz, hogy bár van lift, de az csak más segítségével használható, ez ugyanúgy elveszi az önállóság lehetőségét a fogyatékos személytől. Számos helyen pedig az ajtón való bejutás okoz problémát. Még ma is sok helyütt akadálymentesítés alatt elsősorban a mozgásukban korlátozottak számára hozzáférhetővé tételt értenek, és nem gondolnak a látás- és hallássérültekre. Továbbá az értelmileg sérültek vagy autisták infokommunikációs és fizikai akadálymentesítési szükségleteit sem veszik kellőképpen figyelembe. Az infokommunikációs akadálymentesítés terén még jelentős fejlődésre lenne szükség olyan intézkedésekkel, mint pl.: vezető sávok kialakítása, felfestése, figyelmeztető jelek elkészítése, Braille írásos

tájékoztatók, nagy betűs tájékoztatók, nagybetűs űrlapok, nagyító készülékek kihelyezése hivatalokban, szakrendelőkben, kórházban személyi segítség, pl. kísérő szolgálat kialakítása.

Városunkban a közszolgáltatást nyújtó intézmények akadálymentesítése folyamatos. Az Önkormányzat tisztában van azzal, hogy a jövőben a középületekbe való akadálymentes bejutás biztosítása mellett, fontos az épületen belüli közlekedés feltételeinek megteremtése minden közintézményben. Salgótarján fokozatosan és folyamatosan igyekszik továbblépni a kommunikációs akadálymentesítés megvalósítása terén, valamennyi fogyatékossgal rendelkező személy számára biztosítva a tájékozódás lehetőségét.

Az alábbi intézkedések megvalósításával jelentős mértékben lehetne segíteni a fogyatékossgal élő emberek esélyegyenlőségét a szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén:

- A gyengén látók, színtévesztők számára érzékelhető nagyságban, formában, színben kell elkészíteni a tájékoztatót szolgáló látványelemeket.
- A vakok számára hanggal, tapintható, letapogatható, megfogható elemekkel kell kiépíteni az információs elemeket.
- A hallássérültek számára a hangos információkat szöveggel, képekkel, fénnel kell kiegészíteni.

Az Önkormányzat elkötelezett a megkezdett akadálymentesítés folytatásában, és az új beruházásoknál az egyenlő esélyű hozzáférés érdekében az akadálymentesség biztosítása alapvető cél, azaz az egyetemes tervezés elvét kívánjuk megvalósítani.

- c) közszolgáltatásokhoz, köznevelési intézményekhez, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetőségei, fizikai, információs és kommunikációs akadálymentesítettség, lakóépületek, szolgáltató épületek akadálymentesítettsége;

A fogyatékossgal élő személyek esélyegyenlőségének egyik legfontosabb fokmérője az akadálymentesség mértéke, amelynek fogalma az utóbbi években jelentősen átalakult, új tartalmat nyert: ma már valamennyi fogyatékossgai csoporthoz tartozó ember – azaz nemcsak a mozgássérültek – speciális szükségleteinek figyelembevételét szokás a komplex akadálymentesítés, azaz az egyenlő esélyű hozzáférés megteremtésén érteni. Ez olyan eszközök és megoldások alkalmazását jelenti, amelyek lehetővé teszik, hogy egy-egy szolgáltatást a legkülönbözőbb fogyatékossgai típussal élő emberek is igénybe vehessenek (hangos térkép, indukciós hurok, könnyen érthető tájékoztató füzetek stb.). A kulcs az, hogy ma már nem pusztán épületek akadálymentességéről beszélünk, hanem arról, hogy a fogyatékossgal élő emberek számára a közszolgáltatásokhoz, kulturális- és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetősége fizikai, információs és kommunikációs szempontból az ép társaikkal közel azonos legyen.

A hozzáférhetőséget érintő infrastrukturális és egyéb fejlesztések tekintetében alapelveként szükséges rögzíteni a **komplex akadálymentességet**, amely a fizikai és infokommunikációs elemek mellett, magában foglalja a valódi hozzáférhetőséget biztosító szolgáltatásszervezési lépéseket is.

A kommunikációs hozzáférhetőség terén elsődleges fejlesztési irány az eddigi hiány területek – egyebek melleit az autista, beszéd fogyatékos és más, kommunikációjukban súlyosan akadályozott személyek számára nyújtott szolgáltatások – integrálása a meglévő kommunikációs szolgáltatások rendszerébe. A digitális írástudás folyamatos terjedésével egyre nagyobb jelentőséggel bír a webes és egyéb elektronikus szolgáltatások hozzáférhetősége.

A fogyatékossgal élő személyek számára speciális szükségleteit figyelembe véve biztosítani kell a **közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést**, az akadálymentes, érzékelhető és biztonságos épített környezetet. Biztosítani kell számukra a közérdekű információkhoz való hozzájutást, információs esélyegyenlőséget. A kommunikációjában jelentősen gátolt

személyek számára a közszolgáltatások igénybevételekor lehetővé kell tenni a tájékozódás és személyi segítség feltételeit.

A fogyatékossgal élő személyek útja a számukra megélhetést jelentő végzettség megszerzéséig – állapotukból fakadóan – többnyire lényegesen több erőfeszítést igényel, mint a nem fogyatékos társaiké. Ezért fontos, hogy ezen célokat támogató szakpolitikák a korai intervenció, nevelés, oktatás, képzés és az egész életen át tartó tanulás egyes szakaszait összefüggő folyamatként, komplexen kezeljék, és ennek megfelelően, összehangoltan tervezzék a szükséges fejlesztéseket.

Az iskolai szocializáció meghatározó tényező a továbbtanulás, a későbbi munkahelyszerzés és munkavégzés, az önálló életpálya alakítása, és így végső soron a társadalmi integráció tekintetében is. A fenti célok elérése érdekében ezért hangsúlyosan szem előtt kell tartani az **inkluzív (befogadó) oktatás feltételeinek** megteremtését, ami a tudásalapú társadalom fejlesztése mellett a szemléletformálás egyik leghatékonyabb, személyes élményeken alapuló eszköze is.

Az Illyés Gyuláné Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola és Készségfejlesztő Iskolába a gyermekek, tanulók kizárólag szakértői véleményben megfogalmazott javaslattal, intézménykijelöléssel kerülhetnek. Az intézmény ellátja az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos, integráltan nem nevelhető autizmus spektrum zavarral diagnosztizált gyermekek **óvodai, általános iskolai** nevelését, oktatását. Az enyhe értelmi fogyatékos fiatalok előképzettséget nem igénylő **szakiskolai képzésben** vehetnek részt, ahol kerti munkás részsakképesítés szerezhető. A képzési idő 1+2 év. 2017-től kétévente szerveznek helyben vizsgát, amelyet általában minden jelentkező sikeresen teljesít. A **készségfejlesztő iskola** középsúlyos értelmi fogyatékos fiatalok részére biztosítja az életkezdéshez szükséges felkészülést, a munkába állást lehetővé tevő egyszerű betanulást igénylő munkafolyamatok elsajátítását, továbbá a szakképzésben részt venni nem tudó enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára nyújt a munkába álláshoz és életkezdéshez szükséges ismereteket. A képzés 4 évfolyamos. A súlyos és halmozottan fogyatékos gyermekek **fejlesztő nevelés-oktatás** keretében teljesítik a tankötelezettségüket mindennapos bejárással, valamint otthoni ellátást is nyújtanak a nem szállítható gyermekek esetében.

A **közművelődési és közgyűjteményi intézményeink** akadálymentesítése kiszélesíti a fogyatékossgal élők számára a közösségi művelődési lehetőségeket, a tanulás és művelődés, az informálódás és a közösségi részvétel lehetőségét.

Az érdekképviselői szervezeteink tevékenységére jellemző, hogy kapcsolatot keresnek a közművelődési és közgyűjteményi intézményeinkkel, és együttműködési megállapodás keretében, önálló elképzeléseik megtartásával az intézmények keretein belül szervezik meg programjaikat. A fogyatékkal élők érdekvédelmi szervezetei kulturális lehetőségeik, programjaik lebonyolításához a városrészekben található művelődési intézmények biztosítanak teret. Az intézményekben az alapvető akadálymentesítettség biztosított. Az intézményeknél dolgozó szakemberek segítik a programszervezést.

Salgótarjánban az Abigél Közhasznú Egyesület és a Nógrádi Autizmus Alapítvány minden évben megemlékezik az autizmus világnapjáról, és változatos programokkal hívja föl a társadalom figyelmét az autizmussal élő emberekre.

Az önkormányzat **sportfeladatairól** és a helyi sporttevékenység támogatásáról szóló 47/2015. (XII.29.) önkormányzati rendeletünk célja, hogy a helyi adottságoknak megfelelően meghatározza az Önkormányzat sporttal kapcsolatos feladatait, az önkormányzat helyi sportfejlesztési koncepciójának megvalósításához szükséges feltételrendszert, továbbá a helyi sporttevékenységek támogatásának kereteit. Az önkormányzat által a sport támogatására

biztosított összeg – többek között – a fogyatékkal élők, mozgássérültek sportjának, valamint a paralimpikonok támogatása területén is felhasználható.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának sportfejlesztési koncepciója (2024-2028) foglalkozik a fogyatékkal élők sportolási és annak fejlesztési lehetőségeivel.

A sportolás a fogyatékos ember számára különösen fontos életminőség fejlesztő tevékenység. A rendszeres sportolás a baráti, társas kapcsolatok, a közösségi beilleszkedés, a személyes fejlődés, az önértékelés, az aktív kikapcsolódás és a tartalmas szórakozás lehetőségeit is biztosítja. A fogyatékossgal élők sportja azon a hiten alapul, hogy ők is képesek részt venni, küzdeni a csapat- és az egyéni sportokban, megfelelő irányítás, tanulás, bátorítás segítségével. A szükségleteknek, képességeknek megfelelően adaptálva a sportokat, esetleg a szabályokat módosítva, igazi sportélményt és sikert nyújthatnak a versenyek minden résztvevője számára. A fogyatékos gyermekek fejlesztésében különösen nagy jelentősége van a sportnak, a mozgás fejlesztésének. A sportolás, a versengés, az eredmények értékelése a szűkebb és tágabb környezet által, a sikerélmény elősegíti a testi, az idegrendszeri fejlődést, és kedvezően hat a sérült fiatalok személyiségének fejlődésére, az önismeretre és az önértékelésre.

A fogyatékkal élők sportjának fejlesztését a sportról szóló 2004. évi I. törvény (a továbbiakban: Sport tv.) a kiemelt feladatok közé sorolta, hiszen a fogyatékkal élők sportja eszköz kell, hogy legyen a társadalmi integrációban. Az integráció egy hosszabb folyamat eredménye, melyben érintett és érdekelt a társadalom minden tagja, a fogyatékkal élők és az épek egyaránt. Ugyanakkor a Sport tv. 2. § (3) bekezdésének rendelkezése szerint: „A fogyatékos versenyző felkészülésére és versenyeire az érintett sportszövetségeknek a versenyzők egészségi, illetve fogyatékosági állapotának megfelelő külön feltételeket kell megállapítaniuk.”

Salgótarjánban jelenleg elenyésző a fogyatékkal élő, versenyengedéllyel rendelkező sportolók száma. Viszont az elmúlt években kiemelkedő eredményeket érnek el a különböző versenyeken. A sportlétesítményeink akadálymentesítése az elmúlt években megoldottá vált, ennek ellenére a sportlétesítmények látogatásának lehetőségével még kevesen élnek.

Az Önkormányzat rendszeresen részt vesz a Magyar Paraspont Napja –Lélekmozgató programhoz, melyhez az ország óvodái, iskolái és önkormányzatai csatlakoznak a magyar paraspont és kiváló paraspontolók megünneplésére.

Az infokommunikációs akadályok - az írott, a beszélt, a rajzolt, a számítógépen megjelenő kommunikáció - a látás, a hallássérült és az intellektuális fogyatékossgal élő embereknek jelentenek nehézségeket.

A Fot. kommunikációra vonatkozó rendelkezései szerint:

„6.§ (1) A fogyatékos személynek, családtagjainak, segítőinek biztosítani kell a hozzáférés lehetőségét a közérdekű információkhoz, továbbá azokhoz az információkhoz, amelyek a fogyatékosokat megillető jogokkal, valamint a részükre nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatosak.

(2) Hozzáférhető az információ akkor, ha azt a fogyatékos személy érzékelheti és az biztosítja számára a megfelelő értelmezés lehetőségét.

7.§ A kommunikációban jelentősen gátolt személy számára a közszolgáltatások igénybevételekor lehetővé kell tenni a kölcsönös tájékozódás feltételeit.”

Egy **akadálymentes honlap** úgy van kialakítva, hogy mindenki jól tudja használni, függetlenül attól, hogy milyen fogyatékossga, betegsége van, milyen eszközt használ a böngészésre, mennyire ért az informatikához, vagy, hogy milyen korú.

A város honlapja és az ügyintézési felületek többsége informatikai szempontból nem akadálymentes, emiatt az információhoz való hozzájutás még nem tud egyenlő eséllyel megvalósulni. A közadattár (<https://www.kozadat.salgotarjan.hu>) rendelkezik gyengénlátók számára használható verzióval, azonban fejlesztése szükséges.

Az új beruházások elengedhetetlen feltétele az akadálymentes közlekedés biztosítása, és ennek az elvárásnak a jelenleg is zajló fejlesztések maradéktalanul meg is felelnek. Problémát inkább a meglévő infrastruktúra akadálymentesítése jelenti, mert erre nem ad minden esetben lehetőséget a meglévő kialakítás, de ha mégis, akkor is jelentős összegbe kerül az átalakítás. Ennek folyamata évekkel ezelőtt elindult, de mivel jelentős anyagi ráfordítást igényel, a folyamat hosszan elhúzódni látszik.

d) munkahelyek akadálymentesítettsége;

Az Mt. 51.§ (5) bekezdése alapján a fogyatékossgal élő személy foglalkoztatása során gondoskodni kell az ésszerű alkalmazkodás feltételeinek biztosításáról. Ez azt jelenti, hogy a munkaadóknak meg kell tenniük a megfelelő és az adott esetben szükséges intézkedéseket, hogy a fogyatékossgal élő személy számára lehetővé váljon a munkához jutás, a munkában való részvétel, az előmenetel, az át-vagy tovább képzés (kivételt képez ez alól, ha a szükséges intézkedés meghozatala aránytalan nagy terhet rá a munkáltatóra). Az ésszerű alkalmazkodás követelménye tehát lényegében a fogyatékossgal élő személyek egyenlő bánásmódhoz való jogának rögzítése.

Ma már kötelezően, jogszabályban előírt követelmény a munkahelyek akadálymentesítése, amelynek betartatása az építésügyi hatóság feladata. Alapelv, hogy a településfejlesztési tervekben és más településfejlesztési dokumentációkban általános elvárásként jelenik meg az egyenlő esélyű hozzáférés szempontrendszere.

Általánosságban elmondható, hogy Salgótarjában a cégek és üzletek is felismerték már annak szükségességét, hogy mind az ügyfeleik, mind a dolgozók részére akadálymentes infrastruktúrát tartsanak fenn.

e) közösségi közlekedés, járdák, parkok akadálymentesítettsége;

A városi közlekedés akadálymentessége az egyik legfontosabb esélyegyenlőségi kérdés a fogyatékossgal élő személyek számára. A leggyakoribb akadályt a gyalogos átkelőhelyen és a tömegközlekedés megállóhely szigetein a kiemelt szegélyek okozzák. Az érintett személyek útvonalain, a gyalogos átkelőhelyeken a szegély lesüllyesztése, a biztonságos átkelés elősegítésére pedig a középső gyalogos védősziget nyújt megfelelő megoldást.

A közlekedés különböző formáinak akadálymentessége a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés és a munkaerőpiacon való aktív szerepvállalás tekintetében is elsődleges tényező. Nemcsak a járművek akadálymentességére és a közlekedő járatok hozzáférhetőségére kell gondolni, hanem a kiszolgáló, utasforgalmi létesítményekre, illetve a hozzáférhetőséget elősegítő szolgáltatásszervezési lépésekre is (OFP 2015–2025).

Az akadálymentesség főbb megjelenési területei: a tömegközlekedési járművek, megállóhelyek (állomások, telephelyek, peronok), a végállomások és az utastájékoztatás kommunikációja.

Az önkormányzati tulajdonú közterületek akadálymentesítésében történt előrelépés az utóbbi években, de korántsem mondható teljesen akadálymentesnek a város. Az új beruházások megfelelnek az ez irányú elvárásoknak, de a régi infrastruktúra átalakítása lassan halad.

Tömegközlekedés: Salgótarjában a TOP-6.4.1-16-StI-2017-00001 sz. pályázatban kiépültek a hangos utas tájékoztató információs oszlopok, ezek azonban sajnos nem minden esetben működnek. A járműveken is elvétel van működő hangos tájékoztatás.

Gyalogátkelő helyek: A lámpával felszerelt zebrák túlnyomó részén van távvezérlővel működtethető hangos tájékoztatás, ám ezek vagy nagyon halkan, vagy egyáltalán nem működnek. Néhány gyalogátkelő helynél a járda szegélye le lett süllyesztve az úttesttel egy

szintre - a kerekesszékekkel közlekedők miatt -, de nem lettek taktilis útburkolati jelek elhelyezve, így egy fehér bottal közlekedő személy nem érzékelve a szintkülönbséget, illetve a figyelmeztető jelet rágyalogol az úttestre. Ebben az irányban további fejlesztések, előre lépésekre van szükség.

A munkaerőpiacon történő megfelelő elhelyezkedést a közlekedési eszközök korlátozottabb igénybevételi lehetősége is nehezíti. A munkába járó fogyatékossgal élő és nem fogyatékossgal élő emberek között főleg abban van eltérés, hogy igénybe vesznek-e közlekedési eszközt vagy sem. A városban élő aktív fogyatékossgal élő emberek inkább otthon dolgoznak és igyekeznek olyan munkahelyet választani, amelyet gyalog is megközelíthetnek, mivel a munkahelyek elérése a közutak és a tömegközlekedés akadálymentességi hiányosságai miatt sokszor megoldhatatlan feladat a számukra.

f) fogyatékossgal élő személyek számára rendelkezésre álló helyi szolgáltatások (pl. speciális közlekedési megoldások, fogyatékossgal élő személyek nappali intézménye stb.);

Kiemelten kezelendő az egyenlő esélyű hozzáférés a közszolgáltatáshoz. Fontos, hogy mindenki, különösen a mozgási, látási, hallási, mentális és kommunikációs funkciókban akadályozott emberek számára akadálymentes, kiszámítható, értelmezhető és érzékelhető legyen mind a közszolgáltatást nyújtó épület, mind a szolgáltató. A középületeknek a nyilvánosság számára nyitva álló része mindenki számára megközelíthető és bejárható, vészhelyzetben biztonsággal elhagyható, a szolgáltatásai teljes mértékben használhatók legyenek. A fogyatékossgal élő személyeket megilleti az akadálymentes környezet mellett, hogy a közérdekű információkhoz hozzájussanak, a biztonságos közlekedést, tömegközlekedést igénybe tudják venni, valamint álljon rendelkezésre megfelelő számú és alapterületű parkolóhely részükre. A mindennapi életben segítségükre álljanak a támogató szolgálatok és a megfelelő segédeszközök.

A Félsgzet Napközi- és Lakóotthon - a Társulás fenntartásában lévő ESZK önálló intézményegységeként - biztosítja az Sztv. 65/F. (1) bekezdés c) pontja szerinti fogyatékossgal élő személyek nappali ellátását, valamint az Sztv. 67.§ (2) bekezdése szerinti fogyatékos személyek ápoló- gondozó célú lakóotthoni ellátását.

Az intézmény - az alapszolgáltatás keretében - étkeztetést és nappali ellátást biztosít az önkiszolgálásra részben képes középsúlyos, súlyos értelmi fogyatékos és autista személyek számára. Ennek keretében gondoskodik a nappali ellátását igénybe vevők szociális, egészségügyi, mentális állapotuknak megfelelő, napi életritmust biztosító szolgáltatást nyújtásáról, személyre szóló gondozásáról, felügyeletet, valamint folyamatos fejlesztést biztosít.

A fogyatékossgal élő személyek ápoló-gondozó célú lakóotthona – mint szakosított ellátási forma - ellátottjai azok a fogyatékos személyek – ideértve az autista személyeket is -, akik életkoruk, egészségi állapotuk, önellátásuk mértéke szerint teljes körű ellátást, ápolás-gondozást, valamint szükség szerint foglalkoztatást, és egyéb rehabilitációs, rehabilitációs jellegű ellátást igényelnek.

Az ESZK szervezeti keretein belül valósul meg a támogató szolgáltatás is. A támogató szolgáltatás célja a fogyatékossgal élő személyek önrendelkezésén alapuló önálló életvitelének megkönnyítése, lakókörnyezetben történő integrált ellátása, elsősorban a lakáson kívüli közszolgáltatások elérésének segítése, valamint életvitelük önállóságának megőrzése mellett a lakáson belüli speciális segítségnyújtás biztosítása révén.

Az Abigél Közhasznú Egyesület kérelemmel fordult az Önkormányzathoz, hogy az általa már működtetett fogyatékos személyek nappali ellátása mellett biztosítson nappali ellátást a 18. életévüket betöltött autista személyek részére. Az Önkormányzat a kezdeményezésre nyitott, a

melyhez TOP Plusz pályázati forrás igénybevételével tervezi, ennek megvalósítása folyamatban van.

Megjegyzendő, hogy a tapasztalatok és a visszajelzések szerint egyre hangsúlyosabban merül fel annak problémája, hogy az idősebb, a negyvenes, ötvenes korcsoportba tartozó sérülteket otthonaikban gondozó szülők saját életkorukból, egészségi állapotukból kifolyólag egyre nehezebben vagy egyáltalán nem tudják vállalni gyermekük ellátását, illetve gyakran maguk is gondozásra szorulóknak. Megoldást kínálhatna az otthonápolást segítő házi segítségnyújtás kereteinek bővítése, hogy a lehető legtovább saját otthonukban, illetve családtagjaik körében maradhassanak az önellátásra nem vagy részlegesen képes fogyatékos emberek, emellett szükség lenne a szakosított ellátásokon belül olyan specifikációra, amely önállóan, csak a sérült emberekre fókuszálva lehetővé teszi a családban gondozott fogyatékossgal élő személy átmeneti vagy tartós elhelyezését, továbbá a szintén gondozásra szoruló idős szülőjével való elhelyezését.

g) előnyben részesítés (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások);

A fogyatékossgal élő személyekkel kapcsolatban sok esetben téves információk rögzültek. Az előítéletek lebontásában, a fogyatékos személyek megismertetésében elsődleges szerepe a médiának, a fogyatékossgal élő személyek érdekvédelmi szervezeteinek, illetve nekik szolgáltatást nyújtó civil szervezeteknek van. A társadalmi tudatformálásban fontos szerepe van az érintetteknek. Nagy jelentőségű a személyes példamutatás. Ennek érdekében támogatni kell a fogyatékossgal élő személyek önálló életvitel-mozgalmait, a tehetséges fogyatékossgal élő fiatalok tevékenységét és főiskolai, egyetemi tanulmányait. A fogyatékossgal élő személyek, az őket mindenki mással egyenlően megillető jogaikkal – állapotukból fakadóan – nem teljes mértékben tudnak élni, indokolt számukra a pozitív diszkrimináció.

Az Önkormányzat és a civil szervezetek közötti együttműködés kiemelt szerepet kap a város életében. A civil szervezetek és önkéntes munkatársaik a társadalmi, közösségi szolidaritást erősítik, a társadalom számára nélkülözhetetlen értéket képviselnek. Az állami és civil tevékenység egymást kiegészítő szereppel bír, a civil szervezetek által ellátott közfeladatok teljesítésével munkamegosztás valósulhat meg.

A Szocvtv. az egyes ellátotti csoportok speciális jogaira vonatkozó 94/F. § (2) bekezdése értelmében:

„A fogyatékos személyek jogainak érvényesülése érdekében figyelemmel kell lenni különösen

- a) az akadálymentes környezet biztosítására,
- b) az információkhoz, az ellátottat érintő legfontosabb adatokhoz való hozzáférés biztosítására,
- c) a képességek, készségek fejlesztésére, illetve az állapotfenntartás vagy -javítás lehetőségeinek megteremtésére,
- d) az önrendelkezés elvére, a fogyatékos személy életvitelével kapcsolatos döntéseinek tiszteletben tartására,
- e) társadalmi integrációjukhoz való jogra, más személyekkel történő kapcsolat létesítésére, kapcsolattartásra, valamint intézmények, szolgáltatások igénybevételére, elérésére.”

Ezen pontokkal összhangban lehetőség van arra, hogy hátrányaik kompenzálására előnybe részesítő szolgáltatás kerüljön alkalmazásra, akár pl. adott szolgáltatások, ellátások számukra való kizárólagos elérhetőségével.

Az Önkormányzat – lehetőségei szerint – segít és támogat minden olyan civil szervezetet, alapítványt, amelyek hátránykompenzáló szolgáltatásokat nyújtanak, vagy kívánnak bevezetni. Önkormányzatunk tisztában van azzal, hogy a fogyatékossgal élő személynek

joga van a számára akadálymentes, továbbá érzékelhető és biztonságos épített környezetre, így a jövőben is ki fogja használni az adódó pályázati lehetőségeket.

7.4. Fogyatékossággal élők sajátos igényeinek kielégítését célzó programok a településen

„Flóra” Fogyatékos Gyermek és Nevelők Természetbarát és Tájvédelmi Egyesülete kiemelten fontos tevékenységet végez, hiszen legfőbb céljuk az értelmi, érzelmi, érzék- és mozgásszervi, autista, illetve halmozottan sérült gyermekek szabadidős tevékenységének szervezése és támogatása.

A **Félsziget Napközi- és Lakóotthon** a helyi igényeknek megfelelő közösségi programokat szervez, valamint helyet biztosít a közösségi szervezésű programoknak. Az intézmény olyan egyéni fejlesztő programokra épülő foglalkozásokat szervez, amely sikerélményekhez juttatják a fogyatékossággal élőket, melyek az önbecsülésük, önértékelésük javulását eredményezik.

7.5 A fogyatékossággal élőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és a felszámolásukra irányuló kezdeményezések

A Salgótarjánban fogyatékossággal élők vonatkozásában fontos cél, hogy minél több ellátásra szoruló és az azt igénylő személyt sikerüljön integrálni az önkormányzat vagy szerződött partnerei által a szociális ellátórendszer keretein belül működtetett intézményekbe, elősegítve ezzel gondozásukat és a mindennapokban jelentkező problémáik megoldását. Ehhez első lépésként szükség volna az érintettek - demográfiai, egészségügyi stb. - adatainak és igényeinek felmérésére, ugyanis ezek egyelőre nem állnak megfelelő szinten rendelkezésre. További fontos cél, hogy az Önkormányzat szabályozási hatásköreinek gyakorlásával – lehetőségeihez mérten – elősegítse az egészségi okból akadályozott személyeket másodlagos esélyegyenlőségi - így munkaerőpiaci, lakhatási, közlekedési - nehézségeik megoldásában.

Városunkban az alábbi problémákat észleltük:

- A települési infrastruktúra akadálymentesítése nem teljes körű, vannak még hiányosságok.
- A mozgássérült parkolókat sok esetben arra nem jogosult járművek foglalják el.
- A fogyatékkal élők számára a településen jelen lévő szolgálatok sok esetben nem rendelkeznek akadálymentes szolgáltatásokkal, tartalmakkal.
- A fogyatékkal élők elhelyezkedési esélyei nem megfelelőek.
- A fogyatékkal élőknek a helyi társadalomba való beilleszkedése nehézséget okoz.

A problémák megoldására tett intézkedéseket a HEP IT tartalmazza.

7.6 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása

A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
A közintézmények, közterületi utak, járdák, közparkok akadálymentesítettsége nem teljes körű. A fizikai, érzékszervi vagy értelmi fogyatékossággal élő emberek mindennapi tevékenységeik során a város épített környezetében akadályokba ütköznek.	Akadálymentesítés: Az előző években megkezdett akadálymentesítési munkák folytatásaként szükséges a közintézmények, utak, buszöblök, buszmegállók, gyalogátkelőhelyek, parkok, játszóterek teljeskörű, mind a fizikai, mind az infokommunikációs akadálymentesítése – az érintettek igényeinek megfelelő tervezéssel, kivitelezéssel.

	Az önálló közlekedést segítő fejlesztések támogatása, információk elérésének segítése.
Az infokommunikációs akadálymentesítés hiányos a helyi közszolgáltatásokban, valamint a honlapokon. Az Önkormányzat honlapja nem teljes körűen akadálymentes.	A helyi közszolgáltatások, valamint a honlapok infokommunikációs akadálymentesítése. Az Önkormányzat honlapjának teljes körű infokommunikációs akadálymentesítése.
A városban kedvezőtlen a fogyatékkal élők munkaerőpiaci helyzete. Kevés a támogatott foglalkoztatás, a védett munkahelyek száma városban. Foglalkoztatottságuknak alacsony az aránya a közsférában és a közintézményekben. Megfelelő jövedelmek hiányában hiányt szenvednek szükségleteik ellátásában, jelentős részük küzd a szegénységgel.	A helyi munkalehetőségek feltérképezése, a nyílt munkaerőpiaci, foglalkoztatáspolitikai eszközök felderítése. A támogatott foglalkoztatást elősegítő programot működtető civil szervezetekkel való együttműködés erősítése. A védett munkahelyek számának növelése, a foglalkoztatás feltételeinek megteremtése. A nyílt munkaerőpiacon jelenlévő vállalatok szemléletének változtatása, a jó gyakorlatok bemutatása és a tapasztalatátadás.
A fogyatékkal élő, tartósan munkanélküliek elhelyezkedési problémáinak hátterében gyakran az alulképzettség áll. A munkaviszony létrejöttéhez az általános iskolai tanulmányok befejezése alapfeltétel a munkáltatók részéről.	Az érintettek és az oktatásukat megszervező intézmények közötti kommunikáció segítése.
A fogyatékosokban érintettek, illetve családtagjaik nem rendelkeznek elegendő információval pl. az ellátásokról, lehetőségekről. A számos civil szervezet ellenére, még mindig nem megfelelő teljes mértékig az érdekérvényesítő képességük.	Hatékony kommunikáció folytatása minden érdekelt fél – kiemelten a célcsoporttal foglalkozó pedagógusok - és a város polgárainak bevonásával, szemléletformálás, edukáció a fogyatékkal élők érdekében. A fogyatékosokban élő civil szervezeteinek és a fogyatékosokat segítő, támogató szervezeteknek, intézményeknek az összefogása, együttműködésük és közös érdekképviselési tevékenységük támogatása.
A lakosság sok esetben nem, vagy csak kevésbé ismeri a fogyatékosokban élő emberek élethelyzetét, sajátos szükségleteit, ezért negatívan viszonyul hozzájuk.	A társadalom elfogadó, segítő attitűdjének erősítése. Érzékenyítő, szemléletformáló programok, rendezvények szervezése.
Nem elégséges, több esetben pontatlan adat áll rendelkezésre a városban fogyatékkal élő emberekről, amely hátrányosan befolyásolja esélyegyenlőségük biztosítását.	További adatok gyűjtése, a fogyatékkal élők támogatásával és segítségével foglalkozó civil szervezete közreműködésével.
A közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés nem teljes körű. Különösen az autizmus spektrumzavarral élők nehezen	A közszolgáltatások hozzáférhetőségének, valamint az információk könnyebb befogadásának elősegítése, infografikai

boldogulnak a hivatalokban intézhető ügyeik során.	(rajz, fénykép és a szöveg együttes alkalmazása) megoldásokkal a hivatali ügyintézés során.
Az egészségügyi prevenciós szolgáltatásokat, a szűrővizsgálatokat a fogyatékossgal élő személyek kevésbé veszik igénybe.	Szükséges a támogatásuk a szűrőprogramokra történő eljutásuk (eljuttatásuk) terén.

Az Intézkedési Tervben nem került meghatározásra intézkedés valamennyi, a fenti táblázatban megjelölt beazonosított problémára, hiszen a tervezés során figyelembe kellett venni a megvalósításhoz szükséges anyagi és humán erőforrás rendelkezésre állását is, ezért csak olyan intézkedéseket tartalmaz a program, melyek végrehajtása feltehetően kevés kockázattal jár. Azokat a beazonosított problémákat, melyek csökkentésére nem került meghatározásra intézkedés, újra áttekintjük a HEP felülvizsgálata során.

Több célcsoportot érintő, településszintű megállapítások	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Magas számban előforduló krónikus betegségek. Krízishelyzetek okozta fizikális és mentális egészségromlás magas arányú előfordulása a lakosság körében.	Egészségfejlesztés az egészség megtartásáért. Felvilágosítás, hatékonyabb prevenciós tevékenység.
A lakhatási szegénységgel érintettek száma magas.	A lakhatási szegénység csökkentése. A non-profit lakásszektor és a megfizethető lakások körének bővítése. Energetikai felújítások által az energiaszegénység csökkentése.

8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása

- a) *a 3-7. pontban szereplő területeket érintő civil, egyházi, karitatív szervezeti szolgáltató és érdekvédelmi szervezetek, önszerveződések feltérképezése (közfeladatot ellátó szervezetek, közfeladatonként bemutatva, önkéntesek száma, partnerségi megállapodások száma);*

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata közművelődési megállapodást kötött az Art Spectrum Egyesülettel, a „Háztartások Foglalkoztatásáért” Alapítvánnyal és a Kulturális Információs és Tanácsadó Egyesülettel. Az ellátott közművelődési tevékenység a művelődő közösségek létrejöttének elősegítése, működésük támogatása, fejlődésük segítése. Az Alapítvány fentiekén túl az egész életre kiterjedő tanulás feltételeit biztosítja, valamint a tehetséggondozást- és fejlesztést. Az Alapítvány lehetőséget teremt a különféle képzések és tréningek megvalósítására, biztosítva a technikai feltételeket A Digitális Jólét Pont működtetésével az informatikai eszközök használatához nyújtja a szükséges tudást. A településrész óvodásai és általános iskolásai számára nyitott teret biztosít a szabadidős programokhoz. A Kulturális Információs és Tanácsadó Egyesület a közösségi és társadalmi részvételt kívánja fejleszteni. A Bunker Községi Tér folyamatos fejlődése érdekében további programokat és szolgáltatásokat kívánnak bevezetni. Az Art Spectrum Egyesület elsősorban hátrányos helyzetű fiatalok számára biztosítja a közösségi teret és fejlesztési lehetőséget a művészeti, zenei, illetve technikai ismeretek területén. Az Egyesület tajai segítik a számítógép használatát, a fényképezés alapjainak elsajátítását az érdeklődők számára. Közfeladat-ellátási szerződés megkötésére került sor 2021. december 1-vel az Uzho Jilo-Tiszta Szív oktatási és kulturális Közhasznú Egyesülettel. Az Önkormányzat biztosítani kívánja a közművelődési alapszolgáltatások ellátásához a közművelődési tevékenységek és művelődő közösségek számára a helyszínt, a hagyományos közösségi kulturális értékek átörökítése feltételeinek biztosítását, a tehetséggondozás- és fejlesztés feltételeit.

- b) *helyi önkormányzati, nemzetiségi önkormányzati, egyházi, civil szektor és gazdasági szereplők közötti partnerség bemutatása;*

Az Önkormányzat civil koncepciója a civil szervezetekkel való kapcsolatát fogalmazza meg, figyelemmel a közművelődési tevékenységek és művelődő közösségek számára, kiemelt figyelmet fordítva az együttműködésnek, az együttműködés fejlesztésének. Az Önkormányzat szerepet vállal a civil szervezetek támogatásában (pénzügyi, szakmai támogatás, szolgáltatás, infrastrukturális és természetbeni támogatás). Elsősorban a városi civil szervezetek számára nyújtja azokat a támogatásokat, amelyekkel saját működésüket, illetve a város lakossága számára nyújtott szolgáltatásaikat fenntarthatják. Nem városi szervezetek számára abban az esetben nyújt támogatást, ha felkínált programjuk, szolgáltatásaik hiánypótló Salgótarjánban. A helyi társadalmi és közösségi életben kiemelkedően eredményes munkát végző személyek és szervezetek, akik hozzájárulnak Salgótarján fejlődéséhez és a városi identitástudat erősödéséhez az Önkormányzat által alapított „Salgótarján Civil Társadalmáért” díjban részesülnek. A Salgótarján Civil és Ifjúsági Ház teret biztosít fiataloknak képességeik kibontakoztatásában, segítve alkotói és kreatív tevékenységük fejlesztését, szabadidejük hasznos eltöltéséhez, a formális és informális csoportok működéséhez. A „Háztartások Foglalkoztatásáért” Alapítvány által működtetett Nógrád Vármegyei Civil és Községi Szolgáltató Központ térítésmentes tanácsadást kínál jogi, közhasznúsági, pénzügyi, könyvelési, adóügyi önkéntes tevékenységgel kapcsolatos témában, valamint magyar- külhoni partnerségi kérdéskörben. A Salgótarjáni Civil Kerekasztal a Civil Fórum által megválasztott képviselők, rendszeresen ülésező tanácskozó testülete, mely munkaterv alapján foglalkozik aktuális, a civil szektort érintő kérdésekkel, együttműködési lehetőségekkel. A Salgótarjáni

Civilekért Közhasznú Alapítvány támogatja és segíti a Kerekasztal működését, finanszírozza a „Civilek a Városért” díjat és koordináló feladatokat lát el a Civil Közösségi Tér használatát igénybevevők között. 2000 év óta szervezett Civil Hónap programsorozat bemutatkozási, kapcsolatépítési lehetőséget nyújt a civil szervezetek számára.

Salgótarján Megyei Jogú Város Közgyűlése a helyi közművelődési feladatok ellátásáról szóló 7/2020. (II.20.) önkormányzati rendelet Salgótarján Megyei Jogú Város Szlovák Nemzetiségi Önkormányzata és Salgótarján Megyei Jogú Város Roma Nemzetiségi Önkormányzat véleményének kikérésével alkotta meg.

A rendelet 2.§-a kimondja, hogy *„Minden helyi lakosnak és közösségnek joga van ahhoz, hogy azonos feltételek mellett vegye igénybe a közművelődési alapszolgáltatásokat az egyenlő bánásmód követelményének megtartásával.”* Az Önkormányzat - a rendelet alapján - kérelemre pénzügyi támogatásban részesítheti a helyi kulturális kínálat bővítésére irányuló kezdeményezéseket, többek között a különböző kultúrák közötti kapcsolatok kiépítését és fenntartásának segítségét, a szabadidő kulturális célú eltöltéséhez a feltételek biztosítását, az egyéb művelődést segítő lehetőségek biztosítását, helyi identitást erősítő kulturális kezdeményezéseket.

c) önkormányzatok közötti, illetve térségi, területi társulásokkal való partnerség, társadalmi felzárkózást segítő közös programok bemutatása;

Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása Salgótarján Önkormányzatával konzorciumban valósította meg az „Esély gyermekeinknek” című pályázatot. A projekt 2017. november 1-2022. április 30-ig tartott. A projekt célcsoportját a salgótarjáni járás 13 település/településrész 0-18 éves korú lakossága, különösen a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesült gyermekek és családtagjaik jelentették. A projekt eredményeként 7 településen/településrészen 8 jelenlétház működik. A projekt célitűzése jövőképpé kialakítása, a szegény családokban élő gyermekek fokozott támogatása, szocializációjuk segítése, cselekvő helyi közösségek kialakítása, önszerveződések ösztönzése, megerősítése. Kiemelten fontos az önkéntesek és civil szervezetek szerepvállalása a jelenlétházak működésében.

d) a nemzetiségi önkormányzatok célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége

A Roma Nemzetiségi Önkormányzat munkájával nagyban hozzájárul a roma emberek esélyegyenlőségi tevékenységéhez. Az egyes városrészekben, kiemelten a szegregátumokban élők helyzetében, a társadalmi beleilleszkedésében, a lakókönyezetük rendben tartásában, a romák munkához való jutásában kiemelt szerepet játszanak. Programjaikkal hozzájárulnak a roma emberek kultúrájának megőrzésében.

e) civil szervezetek célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége;

Az egészség megőrzésében, az egészségnevelésben a Belsővisz Betegek Salgótarjáni Egyesülete és a Magyar Rákellenes Liga Salgótarjáni Alapszervezete egészségnapok, szűrések szervezésével és a városrészi rendezvényeken való részvétellel tevékeny szerepet vállallnak.

f) for-profit szereplők részvétele a helyi esélyegyenlőségi feladatok ellátásában.

A társadalmi partnerség és együttműködés egyik eszköze a HEP Fórumok szervezése.

HEP Fórumok segítségével a helyi állami, önkormányzati, egyházi és civil szervezetek között a hatékonyabb együttműködés alakulhat ki a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosításában, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazásában,

összehangolásában, valamint a HEP intézkedéseinek megvalósításában, megkönnyítve így az önkormányzatok esélyteremtő feladatainak ellátását.

Salgótarjánért tenni akaró városlakók 2016 tavaszán kezdeményezték a Terület-és Településfejlesztési Operatív Program keretein belül egy a partnerségen alapuló helyi akciócsoport megalakítását. 2016. május 27-én került sor az alakuló ülésre, melynek eredményeképpen 1/2016. (V.27.) határozattal megalakult a Salgótarjáni Helyi Akciócsoport (továbbiakban: HACS), ahol egyenlő arányban képviseli magát a nonprofit, a forprofit valamint a közszférát. 2018. február 1-jén a HACS-ot 5 közszféra (SMJV Önkormányzata, SMJV Polgármesteri Hivatala, Salgótarjáni Közművelődési Nonprofit Kft., SMJV Roma Nemzetiségi Önkormányzata, SMJV Szlovák Nemzetiségi Önkormányzata), 5 nonprofit (Mozgáskorlátozottak Egymást Segítők Egyesülete, Palóc Hálózati Szövetség, Nyitott Könyv Olvasókör Egyesület, Salgótarjáni Tájak, Korok, Múzeumok Klub Egyesület, KRÉTAKÖR Alapítvány), valamint 5 forprofit (L& L Creative Marketing-Média Kft., B&B Salgó Kft., PCT OFFICE Kft., PROMO-LINE Szolgáltató és Kereskedelmi Bt., FA-HÉJ Kft.) taggal kezdte meg munkáját.

A HACS-ban 2019. szeptember 1-jétől a Salgótarjáni Közművelődési Nonprofit Kft. átalakítása végett a Salgótarjáni Rendezvény-és Médiaközpont Nonprofit Kft. vette át a konzorciumvezetői feladatokat.

9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága

- a) a helyzetelemzésben meghatározott esélyegyenlőségi problémák kapcsán érintett nemzetiségi önkormányzatok, egyéb partnerek (állami vagy önkormányzati intézmények, egyházak, civil szervezetek stb.) bevonásának eszközei és eljárásai a HEP elkészítésének folyamatába;*

Az HEP kidolgozását megelőzően szükséges volt a HEP fórum, illetve az egyes célcsoportok területén működő civil szervezetek, intézmények képviselői összehívása. A fórum feladata a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosítása, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazása, összehangolása, a HEP IT aktualizálása, az esetleges változások beépítése a HEP IT-be.

- b) az a) pont szerinti szervezetek és a lakosság végrehajtással kapcsolatos észrevételeinek visszacsatolását szolgáló eszközök bemutatása, valamint annak rögzítése, hogy működtet-e HEP Fórumot.*

A helyzetelemzés adatszolgáltatásában részt vettek a településen dolgozó szociális, egészségügyi, gyermekjóléti, oktatási szakemberek is. Módszere az online kapcsolattartás, telefonos egyeztetés, személyes kapcsolatfelvétel az egyes esélyegyenlőségi csoportokkal kapcsolatos problémák feltárására, majd programtervezet véleményezésére koncentrált.

A HEP munkaanyagát elfogadás előtt mindezen – elkészítésében részt vevő szervezetek, illetve a HEP Fórum tagjai véleményezték.

- c) A képviselő-testületi döntést követően az elfogadott HEP dokumentumot, valamint a hiteles határozatot a települési önkormányzat a helyben szokásos módon közzé teszi, és megküldi a TEF esélyegyenlőségi mentora részére. A TEF az települései önkormányzatok HEP-jeit közzéteszi, honlapján megjelenteti.*

A programot Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése nyilvános ülésen fogadja el. Az elfogadást követően a program széleskörű nyilvánosságának biztosításával lehetővé válik javaslatokat, észrevételeket tenni az intézkedési tervhez, melyeket figyelembe vesszük a HEP felülvizsgálata során.

A HEP az Önkormányzat honlapján - www.salgotarjan.hu – és a Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság honlapján is közzétételre kerül, amely alapján az esélyegyenlőség folyamatokat, intézkedéseket megismerik és így biztosított lesz a megvalósítás folyamatos ellenőrzése.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)

1. A HEP IT részletei

A helyzetelemzés megállapításainak összegzése

Célcsoport	Következtetések	
	problémák beazonosítása rövid megnevezéssel	fejlesztési lehetőségek meghatározása rövid címmel
Romák és/vagy mélyszegénységben élők	- munkanélküliség, alacsony iskolai végzettség, - egészségügyi problémák	- képzések szervezése, személyre szabott tanácsadás, csoportfoglalkozások - felvilágosítás, komfort szolgáltatások biztosítása
Gyermekek	- a hátrányos helyzetű és SNI-s gyermekek felzárkóztatási nehézségei a köznevelési rendszerben; - a lemorzsolódás veszélyének kitett fiatalok számának növekedése; - a családi okok miatti veszélyeztetettség megemelkedése; - a hátrányos helyzetű gyermekek nyári felügyeletének, üdültetésének biztosítása	- alternatív pedagógiai és fejlesztő programok; - kortárs segítő tréningek; - a szülők széleskörű tájékoztatása; - célzott programok, prevenciós foglalkozások szervezése; - szakemberek továbbképzése; - a tanodai és mentorprogram fenntartása; - szolgáltatásbővítés a szabadidő hasznos eltöltése érdekében.
Idősek	- szociális és egészségügyi szolgáltatások igénybevételéről kevés ismeret - kevés az időseket ellátó intézmény - többgenerációs közösségi tevékenység alacsony volta	- tájékoztatók, szóróanyagok készíttetése, terjesztése - az ellátórendszer bővítése - közös programok, események szervezése
Nők	- munkanélküliség, - gyengülő családi kapcsolat rendszerek, - családon belüli erőszak,	- továbbtanulási szándék erősítése, - megfelelő képzésekkel, továbbtanulással nagyobb siker a munkavállalás területén, - konfliktusmegoldási technikák elsajátítása a családtagok részére, családi kapcsolatok erősítése.
Fogyatékkal élők	- a közintézmények és közterületek akadálymentesítettségének hiányosságai; - az infokommunikációs	- fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés; - támogatott foglalkoztatást elősegítő programok, a védett

	akadálymentesítés hiányosságai a helyi közszolgáltatásokban; - a fogyatékkal élők kedvezőtlen munkaerőpiaci helyzete, elhelyezkedési problémáik; - negatív lakossági attitűdök a fogyatékkal élőkkel kapcsolatban; - az egészségügyi prevenciók szolgáltatások szűkkörű igénybevétele.	munkahelyek számának növelése; - a fogyatékkal élők érdekképviseleti tevékenységének támogatása; - a társadalom elfogadó, segítő attitűdjének erősítése; - érzékenyítő, szemléletformáló rendezvények szervezése.
Több célcsoportot érintő, településszintű megállapítás	- alacsony születési számok, - jelentős elvándorlás - lakossága rohamosan elöregszik,	- vonzóbb városkép, jövőkép kialakítása az itt élő fiatalok számára, mely ösztönzi őket a városban maradásra, illetve a letelepedésre, családalapításra, - munkahelyek teremtése

Jövőképünk

Fontos számunkra, hogy a mélyszegénységben élők minél több kitörési lehetőséggel jussanak.

Kiemelt területnek tartjuk a gyerekek szociokulturális helyzetének javítását.

Folyamatosan odafigyelünk az idősök elszigetelődésének, elmagányosodásának megakadályozására.

Elengedhetetlennek tartjuk a nők esetén, hogy a gyermekvállalással ne szoruljanak ki a munkaerőpiacról. Olyan településen kívánunk élni, ahol a romák életkörülményeik, életminőségük javul.

Különös figyelmet fordítunk a fogyatékkal élők közösségi életbe való aktív részvételére.

A jövőre vonatkozó fejlesztési lehetőségeink

Szorosabb együttműködés kialakítása szükséges az országos és megyei érdekvédelmi és szolgáltató szervezetek között. Mindemellett a valós igények felmérése érdekében átfogó kutatás, vizsgálat is indokolt. Rugalmasan, a jogszabályi változásokhoz igazodó a speciális helyi viszonyokat is figyelembe vevő ellátórendszerben szükséges gondolkodni, amely jól tudja szelektálni az adottságaink ismeretében a lehetőségek kiválasztását. A stabil, hosszútávon tervezhető és biztonságos rendszer működtetése nélkülözhetetlen a célcsoport speciális helyzete miatt. Nem cél, hogy mindenáron fenntartsunk olyan ellátást, amelyre előzetes felmérés, hatástanulmány nem készült, vagy az érdeklődés, az igény csökkent és a fenntarthatóság komoly gondokat jelenthet a megfelelő anyagi forrás hiányában.

2. Összegző táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetelemzés következtetéseiben feltárt probléma megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A cél összhangja más helyi stratégiai dokumentumokkal	A cél kapcsolódása országos szakmapolitikai stratégiákhoz	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményeinek fenntarthatósága	Önkormányzatok közötti együttműködésben megvalósuló intézkedés esetében az együttműködés bemutatása

Településszintű probléma

1	Salgótarján lakossága egészségének megőrzése. Az egészségügyi prevenciószolgáltatás igénybevételére történő ösztönzés	Salgótarján lakossága előregedő, a kor előrehaladtával egyre fokozottabban jelentkeznek az egészségügyi problémák. A prevencióval számos betegség megelőzhető. A gyermekek és felnőttek rendszeresen felkeressék az egészségügyi szolgálatokat felülvizsgálat céljából.	Minél szélesebb körben igénybevegyék az egészségmegőrzést célzó szűréseket, tanácsadásoka, felülvizsgálatokat. Támogatni kell azon kezdeményezéseket, amelyek a lakosság egészségi állapotának megőrzését javítják.	SMJV Önkormányzatának egészségfejlesztési programja, SMJV Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája 2021-2027, SMJV TOP Plusz Városfejlesztési Programterv 2021-2027	Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2009-2024) „Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032) „A nők szerepének erősítése a családban és a társadalomban” (2021–2030) Időügyi Nemzeti Stratégia (2010-2022), (2023-2024) Országos Fogymegőrzési Program (2015-2025) Új Roma Stratégia (2019-2030)	Pályázati lehetőségek felkutatása, pályázatok benyújtása. Együttműködés egészségügyi intézményekkel, civil szervezetekkel Egészségfejlesztés és egészségügyi prevenciószolgáltatások szervezése Szemléletformáló tevékenységek, programok megvalósítása	A Polgármesteri Hivatal érintett szakirodaja Az érintett területért felelős alpolgármester	2028.12.31.	Egészségügyi szűrések biztosítása, az azon részt vevők száma. Prevenciószolgáltatások programok száma.	Humán, pénzügyi, pályázati forrás	Együttműködések, érintett szervezetek bevonása	Nem releváns
---	--	---	---	--	---	---	--	-------------	--	-----------------------------------	--	--------------

I. A mélyszegénységben élők és a romák esélyegyenlősége

1	Mélyszegénységben élők és romák munkához jutásának segítése, szociális bérlakásban élők lakhatási körülményeinek javítása	Nagyarányú munkanélküliség a romák körében.	Munkaerőpiaci szolgáltatások szélesebb körének biztosítása.	Foglalkoztatási paktum; SMJV 2020-2024. közötti időszakra vonatkozó gazdasági programja; Salgótarján 2030 – Gazdaságfejlesztési Stratégia	Új Roma Stratégia (2019-2030)	Pályázati lehetőségek felkutatása, pályázatok benyújtása: Komplex telep programok folytatása pályázatok útján. Kapcsolatfelvétel az érintettekkel és a társszervekkel,	A Polgármesteri Hivatal érintett szakirodaja Az érintett területért felelős alpolgármester	2028.12.31.	Programokba bevontak száma. Felújított szociális bérlakások száma	Humán, pénzügyi, pályázati forrás	Együttműködések, érintett szervezetek bevonása	Nem releváns
---	--	---	---	---	-------------------------------	--	--	-------------	---	-----------------------------------	--	--------------

						az érintett önkormányzati cégekkel, intézményekkel. Személyre szabott tanácsadók, felkészítések felkínálása, információs pontok létrehozása.						
2	A romák és a mélyszegénységben élők egészségügyi problémáinak mérséklése, megelőzése	Egészségügyi problémák, egészségtelen környezet, rossz életkörülmények, elhanyagolt állapot, betegségek tüneteinek nem felismerése.	Prevenció és felvilágosítás. Olyan városi pontok működtetése, ahol tisztálkodási, mosási lehetőség van. Korai szakasztól egészen felnőtt korig egészséges életmódra nevelés, szűrővizsgálatok megszervezése és ezeken való rendszeres megjelenés szorgalmazása.	SMJV Önkormányzatának egészségfejlesztési programja	Új Roma Stratégia (2019-2030)	Kapcsolatfelvétel és együttműködés kialakítása a felnőtt házi orvosokkal, házi gyermekorvosokkal, fogorvosokkal, a szakellátást nyújtó Nógrád Vármegyei Szent Lázár Kórházzal. Pályázati lehetőségek felkutatása, pályázatok benyújtása. A Bázis jelenlétház, Csillag jelenlétház tovább működtetése, a tisztálkodási és mosási lehetőségek biztosítása. Társadalmi érzékenyítés, közösségi, szűrőprogramok szervezése	A Polgármesteri Hivatal érintett szakirodaja Az érintett területért felelős alpolgármester	2028.12.31.	Rendezvényeken, szűrővizsgálatokba bevont személyek száma, szűrővizsgálatok gyakorisága.	Humán, pénzügyi, pályázati forrás	Együttműködések, érintett szervezetek bevonása.	Nem releváns
3	Nemzetiségi közösségi tér hiánya	Nincs a nemzetiségek számára egy állandó szintér, ahol a nemzetiségek kultúráját, hagyományait ápolni lehet és a közösségfejlesztés	Egy olyan közösségi tér kialakítása, amely ad helyt a különböző nemzetiségi kulturális csoportok bemutatkozására, művészeti,	SMJV Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája 2021-2027	Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkóztatási Stratégia 2030 Új Roma Stratégia (2019-2030) Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2009-	Pályázati lehetőségek felkutatása, pályázatok benyújtása a nemzetiségi önkormányzatokkal együttműködve	A Polgármesteri Hivatal érintett szakirodaja Az érintett területért felelős alpolgármester	2028.12.31.	Nemzetiségi közösségi tér kialakítása, a közösségi teret használó szervezetek száma, a közösségi térben kialakított szolgáltatásokat	Humán, pénzügyi, pályázati forrás	Együttműködések, érintett szervezetek bevonása.	Nem releváns

		t végrehajtani.	képzőművészeti kiállításokra, különböző rendezvények megrendezésre és lebonyolítására.		2024) „Legyen jobb a gyermekeknek Nemzeti Stratégia (2007-2032) Nemzeti Fejlesztés 2030 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió				igénybe vevők száma			
--	--	-----------------	--	--	---	--	--	--	---------------------	--	--	--

II. A gyermekek esélyegyenlősége

1	A gyermekek iskolai lemorzsolódásának csökkentése	A gyermekek jelentős része már 10-12 éves korban lemorzsolódik, kikerülnek a rendszeres iskolai oktatásból, magántanulók lesznek, a 8 általános iskolai osztályt sem fejezik be.	A gyerekek minimum 8 általános iskola, illetve egy szakma megszerzéséig jussanak el. Együttműködések kialakítása a célcsoporttal érintett szervezetek között. A komplex telepprogram folytatása, tanodák működtetése.	SMJV Civil Konceptiója SMJV Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája 2021-2027, Szolgáltatástervezési koncepció	Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030; Új Roma Stratégia (2019-2030); Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2009-2024); „Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032);	Együttműködés a Salgótarjáni Tanterületi Központtal, a Nógrád Vármegyei Szakképzési Centrummal, a Nógrád Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat, az ESZK szakembereivel, valamint a tanodát működtető civil szervezetekkel. Pályázati lehetőségek felkutatása, pályázatok benyújtása. Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek megvalósítása Közösségi programok a hátrányos helyzetű csoportokat érintően a társadalmi befogadás és társadalmi kohézió és identitás, munkaerőpiaci-	A Polgármesteri Hivatal érintett szakirodája Az érintett területért felelős alpolgármester	2028.12.31.	Együttműködési megállapodások száma; foglalkozások száma és gyakorisága; a bevont gyerekek száma; komplex telepprogram, a tanodák működése. A 8. általános iskolai osztályt elvégzett, valamint a szakmát szerzett gyermekek számának alakulása.	Humán, pénzügyi, pályázati forrás	Együttműködések, érintett szervezetek bevonása	Nem releváns
---	--	--	---	--	---	---	---	-------------	--	-----------------------------------	--	--------------

						kompetenciák, együttműködés erősítésére						
2	Gyermekeink jövője	Drogfogyasztók számának emelkedése; a fiatalok jövőképének hiánya; szülői, családi érdektelenség; a figyelem hiánya a fiatalok felé; a családok és a generációk közötti együttműködés hiányosságai; az önkéntességre való hajlandóság hiánya, a családok összetartó ereje gyenge.	A szenvedélybeteg fiatalok minél szélesebb körben történő segítése. A szülők segítése, segítő beszélgetések megtartása szakemberek bevonásával.	KEF;	Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030; Új Roma Stratégia (2019-2030); Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2009-2024); „Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032); Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió	Pályázati lehetőségek felkutatása, pályázatok benyújtása. Az érintett fiatalok felkutatása, együttműködés a társszervekkel, úgy mint KEF, ESZK, rendőrség.	A Polgármesteri Hivatal érintett szakirodája Az érintett területért felelős alpolgármester	2028.12.31.	Nyertes pályázatok száma; együttműködések száma, tartalma. A szolgáltatások beindítása. A szenvedély-, valamint a pszichiátriai betegek nappali ellátását igénybe vevők száma; a közösségi programok száma.	Humán, pénzügyi, pályázati forrás.	Együttműködések, érintett szervezetek bevonása	Nem releváns
3	Családok/gyermekek átmeneti otthona férőhelyszám bővítése	Azonnali megoldást kínáló súlyos családi problémák esetén krízismegoldások biztosítására alkalmas intézményrendszer férőhelyeinek bővítése.	A jelenlegi intézményhálózat folyamatos telítettsége miatt szükséges a gyerekek/családok átmeneti otthona férőhelyszámának növelése, a bántalmazott gyerekek és hozzátartozók számára krízisközpont létrehozása. A település-nagyságból és lakosságszámból adódóan Salgótarjából került be a legtöbb ellátott. A szolgáltatások (köznevelési, egészség-ügyi, szociális stb.), illetve az ESZK könnyebb	Szolgáltatástervezési koncepció	Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030; Új Roma Stratégia (2019-2030); Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2009-2024); „Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032); Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió	Pályázati lehetőségek felkutatása, pályázatok benyújtása Családok/gyermekek átmeneti otthona, félutas házak kialakítása, felújítása Salgótarjában.	A Polgármesteri Hivatal érintett szakirodája Az érintett területért felelős alpolgármester	2028.12.31.	Férőhelyek számának bővítése.	Humán, pénzügyi, pályázati forrás	Együttműködések, érintett szervezetek bevonása	Nem releváns

			elérhetősége a megyei jogú város területén biztosított, ezért a város közigazgatási területén belül célszerű konstruktív megoldások felkutatása									
--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

III. A nők esélyegyenlősége

1	Nők, roma nők foglalkoztatásának növelése	Nagyarányú a munkanélküliség az alacsony végzettségű nők, roma származású nők között. Állásinterjú alkalmával nem tudják magukat kellőképpen kifejezni sokszor a tesztek megírása is problémát jelent számukra. A családok anyagi körülményeinek javítása a munka világában való visszajutással.		Foglalkoztatási paktum; SMJV 2020-2024. közötti időszakra vonatkozó gazdasági programja; Salgótarján 2030 – Gazdaságfejlesztési Stratégia	„A nők szerepének erősítése a családban és a társadalomban” (2021–2030)	Pályázati lehetőségek felkutatása, pályázatok benyújtása. Bölcsődei férőhelyek számának bővítése A helyben/vonzáskörzetben lévő foglalkozást segítő programok feltérképezése. Családbarát munkahelyi intézkedések bevezetése, népszerűsítése az önkormányzat intézményeiben. Együttműködés a társszervekkel.	A Polgármesteri Hivatal érintett szakirodája Az érintett területért felelős alpolgármester	2028.12.31.	Szervezett programok száma. Tájékoztatók szervezése. Álláskeresési technikák elsajátításának sikeresség. Információ szolgáltatásokat, állásinterjúra való felkészítést igénybe vevők száma. Érzékenyítő tréningek szervezése. A tartós elszegényedés, a mélyszegénységbe süllyedés megelőzése érdekében álláskeresők számára elhelyezkedést segítő képzések, átképzések szervezése. Veszélyeztetett célcsoportok (nők/roma nők), alacsony iskolázottságú egyének, gyerekeiket egyedül nevelők, életkori besorolás szerint hátrányos helyzetűek, pályakezdő	Humán, pénzügyi, pályázati forrás	Együttműködések, érintett szervezetek bevonása	Nem releváns
---	---	---	--	---	---	--	---	-------------	---	-----------------------------------	--	--------------

									fiatalok, 45 év fölöttiek stb.) számára személyre szabott, illetve speciális csoportos programok szervezése, információs pont létrehozása. Állásinterjúra való felkészítés csoportosan és személyre szabottan. Prevenációs és korrekciós beavatkozások tervezése (iskolai programok, tréningek, álláskeresési technikák vállalkozóvá válás lehetőségei)			
2	Családi kapcsolatok megerősítése	Családi kapcsolatok fellazulása, kommunikációs zavar fennállása, kommunikáció hiánya a családban.	Nők biztonságának testi-lelki jólétének növelése, veszélyeztetett (és veszélyeztető) csoportok tájékoztatása, jogaik tudatosítása.	Szolgáltatástervezési Konceptió, SMJV Civil Konceptiója	„A nők szerepének erősítése a családban és a társadalomban” (2021–2030)	Pályázati lehetőségek felkutatása, pályázatok benyújtása. Kapcsolatfelvétel az érintett családokkal, együttműködés a jelzőrendszer részvevőivel. Előadások, konferenciák szervezése.	A Polgármesteri Hivatal érintett szakirodaja Az érintett területért felelős alpolgármester	2028.12.31.	A segítséget kérők közül hány kapcsolat megerősítése sikeres. Veszélyeztetett védelembe vett gyerekek számának változása. A korai (preventív) segítségnyújtások száma, ami a családi kapcsolatok fellazulását későbbi válások megelőzését eredményezheti. Hosszú távon azon családok száma, akik mindennapi nehézségeik ellenére az összetartás erejéből merítve jutnak túl a krízishelyzeteken.	Humán, pénzügyi, pályázati forrás	Együttműködések, érintett szervezetek bevonása	Nem releváns

3	Családon belüli erőszak áldozatainak segítségnyújtása	Az erőfeszítések ellenére nagyfokú látencia jellemzi a családon belüli erőszakot, sok eset nem kerül a szakemberek látókörébe, társfüggőség, bizalom hiánya a hatóságok, illetve a távoltartás nyújtotta megoldások iránt. Családon belüli erőszak áldozatai számára nincs /kevés elhelyezési lehetőség.	Tájékoztatás a családon belüli erőszak formáiról, a segítségnyújtási lehetőségekről. CSÁO kiléptető lakás kialakítása.	Szolgáltatástervezési Konceptió, SMJV Civil Konceptiója	„A nők szerepének erősítése a családban és a társadalomban” (2021–2030)	Pályázati források felkutatása, pályázatok beadása. Együttműködés az ESZK-vel, civil szerezetekkel, köznevelési intézményekkel. Tájékoztatók, előadások szervezése, szóróanyagok, brossúrák készítése, mely segít felismerni a családon belüli erőszak formáit, illetve tájékoztatást nyújt abban, hogy az áldozatok hová, kikhez, milyen módon fordulhatnak segítségért.	A Polgármesteri Hivatal érintett szakirodája Az érintett területért felelős alpolgármester	2028.12.31.	Tájékoztató rendezvények száma, szóróanyagok elkészülése.	Humán, pénzügyi, pályázati forrás	Együttműködések, érintett szervezetek bevonása	Nem releváns
---	---	--	--	---	---	---	---	-------------	---	-----------------------------------	--	--------------

IV. Az idősök esélyegyenlősége

1	Generációk közötti együttműködést segítő jó gyakorlatok, modellek gyűjtése, ezek nyomán programok szervezése	Generációk közötti kapcsolati nehézségek, időskori leépülés, elmagányosodás.	A generációk közelebb kerüljenek egymáshoz, a fiatalok fogadják el az időseket. Intézmények és civil szervezetek közötti kapcsolatfelvétel. Az időskori leépülés, elmagányosodás megelőzése. A városban működő idosos- és nyugdíjas klubok szolgáltatásainak bővítése, egyedülálló, idosos emberek támogatása	SMJV Civil Konceptiója	Idősügyi Nemzeti Stratégia (2010-2022), (2023-2024) Ifjúsági Stratégia (2009-2024) Nemzeti Fejlesztés 2030 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió	Idős emberek segítése, generációk közötti együttműködés keretében a jó gyakorlatok megismerése, program kidolgozása, szervezése. Önkéntesség bevezetése, iskolák, időseket ellátó szolgáltatók bevonása Pályázati lehetőségek felkutatása, pályázatok benyújtása.	A Polgármesteri Hivatal érintett szakirodája Az érintett területért felelős alpolgármester	2028.12.31.	Programok száma, programokba bevontak száma.	Humán, pénzügyi, pályázati forrás	Együttműködések, érintett szervezetek bevonása	Nem releváns
2	A szociális és egészségügyi szolgáltatások	Az idősök körében sokan alacsony jövedelműek. sok	Az idosos korosztály ismereteinek bővítése.	SMJV Önkormányzatá-nak	Idősügyi Nemzeti Stratégia (2010-2022), (2023-2024)	Együttműködés nem önkormányzati	A Polgármesteri Hivatal érintett szakirodája	2028.12.31.	Tájékoztató szórólapok száma. Az ellátást	Humán, pénzügyi, pályázati forrás	Együttműködések, érintett szervezetek	Nem releváns

	igénybevételének, az ápolást, gondozást nyújtó intézményekbe kerülés lehetőségeinek megismertetése. Tájékoztatás a szolgáltatásról.	esetben tájékoztatlanság miatt nem ismerik a szolgáltatásokat, illetve nem élnek az egyes szociális, egészségügyi szolgáltatások igénybevételével.	Folyamatos információ biztosítása.	egészségfejlesztési programja; SMJV Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája 2021-2027, SMJV TOP Plusz Városfejlesztési Programterv 2021-2027	Nemzeti Fejlesztés 2030 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési	fenntartókkal (Máltai Szeretet szolgálat, Vöröskereszt) Pályázati lehetőségek felkutatása, pályázatok benyújtása. Szerepvállalás az érintettek és az intézmények közötti együttműködés kialakításában. Kapcsolatfelvétel további lehetséges szolgáltatókkal. Tájékoztató készítése a szolgáltatások igénybevételeinek lehetőségeiről.	Az érintett területért felelős alpolgármester		igénybe vevők száma. Partnerségi együttműködések száma,		bevonása	
3	Idősek ellátását biztosító intézményrend-szer bővítése, valamint a meglévő szolgáltatások bővítése	Az idősek ellátására nincs kellő nyugdíjas és klub.	A magára maradt idős emberek számára a Belvárosban és a Beszterce lakótelepen nyugdíjas klub kialakítása.	Szolgáltatásterve-zési koncepció SMJV Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája 2021-2027, SMJV TOP Plusz Városfejlesztési Programterv 2021-2027	Idősügyi Nemzeti Stratégia (2010-2022), (2023-2024) Nemzeti Fejlesztés 2030 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési	Pályázati lehetőségek felkutatása, pályázatok benyújtása. Demenciával élők és hozzátartozók támogatását biztosító szolgáltatások szervezése Községi programok szervezése	A Polgármesteri Hivatal érintett szakirodaja Az érintett területért felelős alpolgármester	2028.12.31.	Nyugdíjas otthonok száma	Humán, pénzügyi, pályázati forrás	Együttműködések, érintett szervezetek bevonása	Nem releváns
V. A fogyatékossgal élő személyek esélyegyenlősége												
1	A fogyatékkal élők elszigetelődése	Az elszigetelődött fogyatékkal élőknek vagy fogyatékkal élő gyermeket nevelő szülőknek, továbbá fogyatékkal élő ápoló családtagoknak a	Információs és kapcsolatteremtő fórumok erősítése; informatikai ismeretek bővítése a cél-csoportban; közösségfejlesztő fórumok működtetése; az internetelérés	SMJV Önkormányzatá-nak sportfejlesztési koncepciója	Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030; Országos Fogyatékossgügyi Program (2015-2025); Országos Fejlesztési és Területfejlesztési	Pályázati lehetőségek felkutatása, pályázatok benyújtása. Együttműködés a köznevelési intézményekkel, az ESZK-kel, civil szervezetekkel	A Polgármesteri Hivatal érintett szakirodaja Az érintett területért felelős alpolgármester	2028.12.31.	Megalakult önségítő információs csoportok száma; internetelérések száma a fogyatékkal élők körében; a programba bevont partnerek száma; a fórumok	Humán, pénzügyi, pályázati forrás	Együttműködések, érintett szervezetek bevonása	Nem releváns

		kapcsolatteremtésr e, önszorgító csoportok szervezésére, a fórumokba való be- kapcsolódásukra kevés lehetősége van.	bővítése.		Koncepció	Csoportfoglalkozá sok, tréningek, közösségépítő, rekreációs programok szervezése Művészetterápia alkalmazása Elérhető szolgáltatások ismertségének, köztudatban való jelenlétének erősítése Társadalmi érzékenyítés			száma; a hozzáférések száma. Időszakos visszacsatolás szükséges a civil szerveződések fenntartása és fejlesztése érdekében. Foglalkozások, programok száma			
2	Infokommuniká- ciós akadálymentesi- tés hallássérült személyek (siketek és nagyothallók számára)	Infokommunikáci- ós akadálymentesítés hiánya a közszolgáltatások- ban, a honlapokon.	Az életvitel megkönnyítése a célcsoport digitális kulcskompetenciái nak fejlesztése, a digitális kompetencia szintjének növekedése.	SMJV Civil Koncepciója	Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030; Országos Fogyatékosügy Program (2015- 2025); Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció	Honlapok akadálymentesíté s; jelnyelvi infokommunikáci ós videók meg- jelenítése; megfelelő erősségű WiFi a jel-nyelvi videó- tolmácsolás-hoz; egyértelmű feliratok; megfelelő fényviszonyok, fényjelzések; megfelelő térviszonyok; indukciós hurok; pontos, érthető információk elhelyezése; az információk átadása során az írás előnyben részesítése; az önkormányzati honlap digitális akadálymentesi- tése. Pályázati lehetőségek felkutatása, pályázatok benyújtása.	A Polgármesteri Hivatal érintett szakirodaja Az érintett területért felelős alpolgármester	2028.12.31.	Akadálymentesi- tett honlapok száma; a digitálisan akadály- mentesített önkormányzati honlap látogatottsága; a jel-nyelvi tol- mácsolást biztosító intézmé- nyek száma.	Humán, pénzügyi, pályázati forrás	Együttműködések, érintett szervezetek bevonása	Nem releváns

3	A fogyatékkal élők speciális eszközeinek beszerzése, számukra közösségi színterek kialakítása	A fogyatékkal élők speciális eszközeinek, közösségi színtereinek hiánya. Fogyatékosági csoportként különböző speciális eszközök szükségesek.	A fogyatékkal élők élethelyzetének segítése, a közösségi életbe történő bekapcsolódásuk érdekében. A nagyobb csoportos foglalkozások megtartása érdekében célszerű lenne számunkra egy közösségi színteret biztosítani.	SMJV Civil Koncepciója, SMJV TOP Plusz Városfejlesztési Programterv 2021-2027	Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030; Országos Fogyatékoságügyi Program (2015-2025); Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció	Pályázati lehetőségek felkutatása, pályázatok benyújtása. Fogyatékosági csoportok speciális eszközigényének felmérése; közösségi szintér biztosítására alkalmas épületrészek feltérképezése „Palóc Esélypark”, többfunkciós, speciális játszótér kialakítása.	A Polgármesteri Hivatal érintett szakirodaja Az érintett területért felelős alpolgármester	2028.12.31.	Beszerzett eszközök száma; programok közösségi színterek látogatottsága.	Humán, pénzügyi, pályázati forrás	Együttműködések, érintett szervezetek bevonása	Nem releváns
---	--	--	---	---	--	---	---	-------------	--	-----------------------------------	--	--------------

3. Megvalósítás

3.1 A megvalósítás előkészítése

Önkormányzatunk az általa fenntartott intézmények vezetői számára feladatul adja és ellenőrzi, a településen működő nem önkormányzati fenntartású intézmények vezetőit pedig partneri viszony során kéri, hogy a Helyi Esélyegyenlőségi Programot valósítsák meg, illetve támogassák.

Önkormányzatunk azt is kéri intézményeitől és partnereitől, hogy vizsgálják meg, és a program elfogadását követően biztosítsák, hogy az intézményük működését érintő, és az esélyegyenlőség szempontjából fontos egyéb közszolgáltatásokat meghatározó stratégiai dokumentumokba és iránymutatásokba épüljenek be és érvényesüljenek az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó azon kötelezettségek, melyek az önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programjában részletes leírásra kerültek.

Önkormányzatunk elvárja, hogy intézményei a Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Tervében szereplő vállalásokról, az őket érintő konkrét feladatokról intézményi szintű akcióterveket és évente cselekvési ütemterveket készítsenek.

Önkormányzatunk a HEP kidolgozására és megvalósítására, továbbá értékelésére, ellenőrzésére és az ennek során nyert információk visszacsatolására, valamint a programba történő beépítésének garantálására **Helyi Esélyegyenlőségi Programért Felelős Fórumot** hoz létre és működtet.

A fentiekkel kívánjuk biztosítani, hogy az HEP IT-ben vállalt feladatok településünkön maradéktalanul megvalósuljanak.

3.2 A megvalósítás folyamata

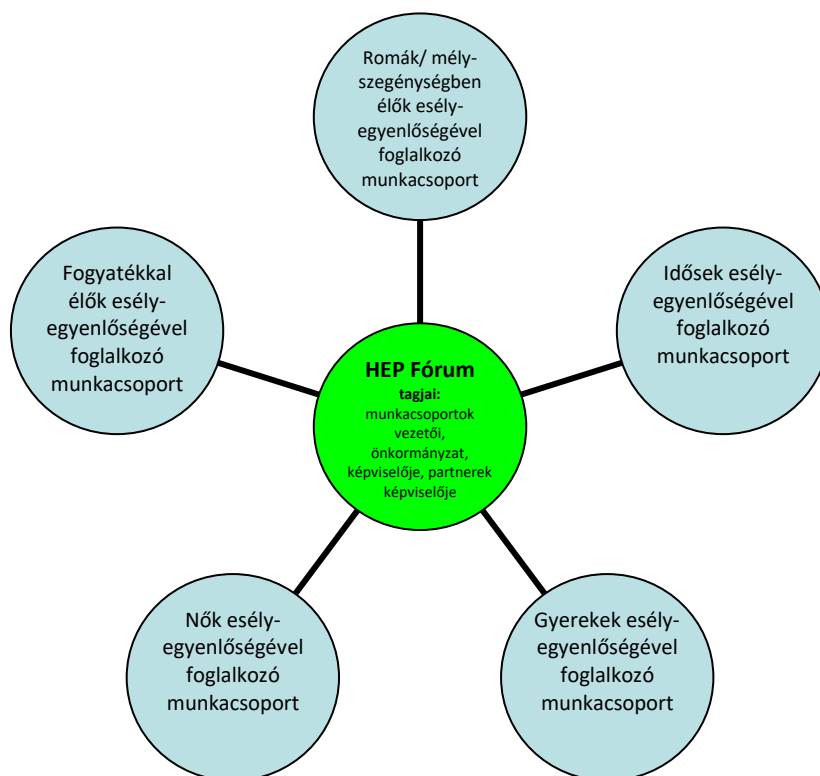
A társadalmi partnerség és együttműködés egyik eszköze a HEP Fórumok szervezése lehet. HEP Fórumok segítségével a helyi állami, önkormányzati, egyházi és civil szervezetek között a hatékonyabb együttműködés alakulhat ki. a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosításában, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazásában, összehangolásában, valamint a HEP intézkedéseinek megvalósításában, megkönnyítve így az önkormányzatok esélyteremtő feladatainak ellátását.

A HEP Fórum feladatai:

- a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosítása, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazása, összehangolása,
- a HEP intézkedéseinek megvalósításában, az HEP IT megvalósulásának figyelemmel kísérése, a HEP IT-ben lefektetett célok megvalósulásához szükséges beavatkozások évenkénti felülvizsgálata,
- annak figyelemmel kísérése, hogy a megelőző időszakban végrehajtott intézkedések elősegítették-e a kitűzött célok megvalósulását, és az ezen tapasztalatok alapján esetleges új beavatkozások meghatározása
- a HEP IT aktualizálása, az esetleges változások beépítése a HEP IT-be, a módosított HEP IT előkészítése képviselő-testületi döntésre
- az esélyegyenlőséggel összefüggő problémák megvitatása
- a HEP IT és az elért eredmények nyilvánosság elé tárása, dokumentálása, kommunikálása

Az esélyegyenlőség fókuszban lévő célcsoportjaihoz és/vagy kiemelt problématerületekre a terület aktorainak részvételével tematikus munkacsoportokat alakíthatunk 2 ezer fő feletti településeken (opcionális) az adott területen kitűzött célok megvalósítása érdekében. A munkacsoportok vezetői egyben tagjai az Esélyegyenlőségi Fórumnak is, a munkacsoportok

rendszeresen (minimum évente) beszámolnak munkájukról az Esélyegyenlőségi Fórum számára.

A HEP Fórum működése:

A Fórum legalább kétfévente, a felülvizsgálatok és az új HEP elfogadása előtt, de szükség esetén ennél gyakrabban ülésezik.

A Fórum működését megfelelően dokumentálja, üléseiről jegyzőkönyv készül.

A Fórum javaslatot tesz az HEP IT megvalósulásáról készített beszámoló elfogadására, vagy átdolgoztatására, valamint szükség szerinti módosítására.

A HEP Fórum egy-egy beavatkozási terület végrehajtására felelőst jelölhet ki tagjai közül.

A HEP Fórumok javasolt összetétele:

Tagok

- a település polgármestere,
- a település/közös önkormányzatok jegyzője,
- helyi nemzetiségi önkormányzatok vezetői,
- beavatkozási területekhez kapcsolódó önkormányzati bizottságok képviselői,
- helyi/térégi releváns közszolgáltató intézmények képviselői,
- meghatározó helyi/térégi gazdasági szereplők, munkáltatók képviselői,
- 2 000 fő lakosságszám feletti települések esetében a Szociálpolitikai Kerekasztal képviselői,
- helyi jelzőrendszeri felelős,
- a településen működő - a HEP célcsoportjai kapcsán érintett - civil szervezetek és egyházak képviselői,

- A HEP intézkedési tervében szereplő intézkedések végrehajtásáért felelős intézmények, szervezetek képviselői,
- a település HEP referense,
- a rendvédelmi és közbiztonsági szervezetek képviselői,
- egyéb tagok (pl. tapasztalati szakértőként valamely célcsoportban érintett személy, vagy a településen aktív szerepet vállaló személyek).

Állandó meghívottak

- a település képviselő-testületének tagjai,
- az illetékes esélyegyenlőségi mentor,
- tankerületi központ képviselője,
- járási jelzőrendszeri tanácsadó,
- egyéb meghívottak (járási hivatalok beavatkozási területekhez és célcsoportokhoz kapcsolódó szervezeti egységeinek képviselői, térségi felzárkózási programok képviselői).

3.3 Monitoring és visszacsatolás

A Helyi Esélyegyenlőségi Program megvalósulását, végrehajtását a HEP Fórum ellenőrzi, és javaslatot készít a HEP szükség szerinti aktualizálására az egyes beavatkozási területek felelőseinek, illetve a létrehozott munkacsoportok beszámolóinak alapján.

3.4 Nyilvánosság

A program elfogadását megelőzően, a véleménynyilvánítás lehetőségének biztosítása érdekében nyilvános fórumot hívunk össze.

A véleményformálás lehetőségét biztosítja az Helyi Esélyegyenlőségi Program nyilvánosságra hozatala is, valamint a megvalósítás folyamatát koordináló HEP Fórum első ülésének mihamarabbi összehívása.

A nyilvánosság folyamatos biztosítására legalább évente tájékoztatjuk a program megvalósításában elért eredményekről, a monitoring eredményeiről a település döntéshozóit, tisztségviselőit, az intézményeket és az együttműködő szakmai és társadalmi partnereket képviselőit.

A HEP Fórum által végzett monitoring vizsgálatok eredményeit nyilvánosságra hozzuk a személyes adatok védelmének biztosítása mellett. A nyilvánosság biztosítására az önkormányzat honlapja, a helyi média áll rendelkezésre. Az eredményekre felhívjuk a figyelmet az önkormányzat és intézményeinek különböző rendezvényein, beépítjük kiadványainkba, a tolerancia, a befogadás, a hátrányos helyzetűek támogatásának fontosságát igyekszünk megértetni a lakossággal, a támogató szakmai és társadalmi környezet kialakítása érdekében.

3.5 Kötelezettségek és felelősség

Az esélyegyenlőséggel összefüggő feladatokért az alábbi személyek/csoportok felelősek:

A Helyi Esélyegyenlőségi Program végrehajtásáért az önkormányzat részéről a polgármester felel.

- Az ő feladata és felelőssége a HEP Fórum létrejöttének szervezése, működésének sokoldalú támogatása, az önkormányzat és a HEP Fórum közötti kapcsolat biztosítása.
- Felelősségi körébe tartozó, az alábbiakban felsorolt tevékenységeit a HEP Fórum bevonásával és támogatásával végzi. Így
 - Felel azért, hogy a település minden lakója és az érintett szakmai és társadalmi partnerek számára elérhető legyen a Helyi Esélyegyenlőségi Program.

- Figyelemmel kíséri azt, hogy az önkormányzat döntéshozói, tisztségviselői és intézményeinek dolgozói megismerik és követik a HEP-ben foglaltakat.
- Támogatnia kell, hogy az önkormányzat, illetve intézményeinek vezetői minden ponton megkapják a szükséges felkészítést és segítséget a HEP végrehajtásához.
- Kötelessége az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben meg tennie a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményezni, és a jogsértés következményeinek elhárításáról intézkedni

A település vezetése, az önkormányzat tisztségviselői és a települési intézmények vezetői

- felelősek azért, hogy ismerjék az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokat, biztosítsák a diszkriminációmentes intézményi szolgáltatásokat, a befogadó és toleráns légkört, és megragadjanak minden alkalmat, hogy az esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismereteiket bővítő képzésen, egyéb programon részt vegyenek.
- Felelősségük továbbá, hogy ismerjék a HEP IT-ben foglaltakat és közreműködjenek annak megvalósításában.
- Az esélyegyenlőség sérülése esetén hivatalosan jelezzék azt a HEP IT kijelölt irányítóinak.
- Az önkormányzati intézmények vezetői intézményi akciótervben gondoskodjanak az Esélyegyenlőségi Programban foglaltaknak az intézményükben történő maradéktalan érvényesüléséről.

Szükséges továbbá, hogy a jogszabály által előírt feladat-megosztás, együttműködési kötelezettség alapján a települési önkormányzattal kapcsolatban álló szereplők ismerjék a HEP-et, annak megvalósításában aktív szerepet vállaljanak.

3.6 Érvényesülés, módosítás

Amennyiben a **kétévente előírt** – de ennél gyakrabban, pl. évente is elvégezhető - **felülvizsgálat** során kiderül, hogy a HEP IT-ben vállalt célokat nem sikerül teljesíteni, **a HEP Fórum megvitatja a beavatkozási tevékenységek korrekciójára, kiegészítésére vonatkozó intézkedési tervjavaslatát** annak érdekében, hogy a célok teljesíthetők legyenek.

Az HEP IT-t mindenképp módosítani szükséges, ha megállapításaiban lényeges változás következik be, illetve amennyiben a tervezett beavatkozások nem elegendő módon járulnak hozzá a kitűzött célok megvalósításához.

Az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben az HEP IT végrehajtásáért felelős személy megteszi a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményez, és intézkedik a jogsértés következményeinek elhárításáról.

4. Elfogadás módja és dátuma

I. A Salgótarján Helyi Esélyegyenlőségi Programjának szakmai és társadalmi vitája megtörtént. Az itt született észrevételeket a megvitatást követően a HEP Intézkedési Tervébe beépítettük.

II. Ezt követően Salgótarján Megyei Jogú Város Közgyűlése a Helyi Esélyegyenlőségi Programot (melynek része az Intézkedési Terv) megvitatta és 174/2023. (XII. 14.) számú határozatával elfogadta.

Csatolt melléklet:

- képviselő testület elfogadó határozatának kivonata

Salgótarján, 2023. december 14.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése

Szám: 174/2023.(XII.14.) határozat

Tárgy: Salgótarján Megyei Jogú Város
Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi
Program 2023-2028 című dokumentum
elfogadása

Határozat

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 31. § (1) bekezdése alapján Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata 2023-2028. időszakra vonatkozó Helyi Esélyegyenlőségi Programját az 1. melléklet szerint elfogadja.

Határidő: azonnal

Felelős: Fekete Zsolt polgármester

Salgótarján, 2023. december 14.

Fekete Zsolt
polgármester

dr. Romhányi Katalin
jegyző

A határozatról értesülnek:

- 1./ Fekete Zsolt polgármester – *helyben*
- 2./ Humánszolgáltatási és Szervezési Iroda – *helyben*
- 3./ Közgazdasági Iroda – *helyben*
- 4./ Irattár